

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1999.
ÁPRILIS

CXXXIV. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata
CXXXIV. évfolyam 4. szám
(április)

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

A Szerkesztőbizottság elnöke:
DR. SZIKRA DEZSŐ

A Szerkesztőbizottság tagjai:
dr. Bartha Dénes, Bartha Pál, dr. Bondor Antal,
Dévai Péter, Gencsi Zoltán, dr. Király Pál, Oláh Tibor,
Pintér Ottó, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán,
Szakács László, Tóth Miklós.

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-715-255
Internet: http://larix.efe.hu/oe

Tervezőszerkesztő:
SÁGI MARGIT
Telefon/fax: 351-7253

Kiadó:
Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:
KÁLDY JÓZSEF

Nyomdai munkák: Csathó és Társa Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1999. március 24.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címlaphoz: Illusztráció a 116. oldalhoz.
A Szulyovszky Gyűjtemény
gyermekpályázatának anyagából.
Fotó: Pápai Gábor

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosak a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. A szerkesztőség fenntartja magának a szerkesztés jogát. Honoráriumot – megegyezéssel – csak felkért íráso-kért, a fotóért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

Áprilisi számunkból:

Dr. Tóth Béla: A feketenyár
Dr. Mészáros Károly – Dr. Lett Béla – Pongrácz Katalin: Az erdőtelepítés mint alternatív földhasznosítás ökonómiai kérdései
Somogyi Zoltán: Öt éves az Európai Erdészeti Intézet

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

- Dauner Márton: Az Európai Unió és a magyar erdőgazdálkodás (2.) 97
Szil György: Új energianyeresi lehetőség Szabolcs-Szatmár-Bereg megye erdőgazdálkodásának és fejlesztési lehetőségeinek tükrében 99

MAGÁNERDŐ-GAZDÁLKODÁS

- Bartha Pál: A magánerdő-gazdálkodás aktuális problémái 100
Dr. Marosvölgyi Béla: Energetikai faültetvényekkel folyó kísérletek hozameredményei mezőgazdasági művelésből kivont területen 104

FÓRUM

- Dr. Szélesy Miklós: Kritikus fogalmaink, fogalmaink kritikája 107
Dr. Bartha Dénes: Minek nevezzem? 110
Fiatal Erdőmérnökök Tallós Pál Tudományos Köre 111

TERMÉSZETVÉDELEM

- Dr. Bartha Dénes: Veszélyeztetett erdőtársulásaink XIV. (Lőszölgyszek) 112

AZ ÉV FÁJA

- Szabó Ilona: A hegyi szil kórokozói 113

ERDŐKERÜLŐBEN

- Mészáros Gyula: Két kiváló honvéd- és erdőtiszt az 1848-49-es szabadságharcban 115
Pápai Gábor: Portré egy erdőszaktanúsokról 116
Dr. Tóth János: A francia erdőszaktanús egyesületek 117
Kertész József: Országos Erdészeti Visegrádon 118
A vadászok kamara 119
Haulik Áron – Horváth Sándor: Unicum Cup '98 120
Nemzetközi Erdészverseny 121
Bezzegh Péter: Öreg fáink 121
KÖNYVISMERTETÉS 122
EGYESÜLETI HÍREK 123

CONTENTS

- Bartha, P.: On the problems of private forestry 100
Marosvölgyi, B.: Yield of tree plantations 104
Szabó, I.: The pathogens of mountain elm (Ulmus glabra) 113

INHALT

- Bartha, P.: Über die Probleme der Privatwaldwirtschaft 100
Marosvölgyi, B.: Der Ertrag von Baumplantagen 104
Der Krankheitserreger der Bergulme (Ulmus glabra) 113

E havi számunk szerzői

Bartha Dénes	Egyetem	Sopron
Bartha Pál	FVM	Budapest
Bezzegh Péter	erdész	Budapest
Dauner Márton	FVM	Budapest
Járasi Lőrinc	erdőmérnök	Miskolc
Marosvölgyi Béla	Egyetem	Sopron
Mészáros Gyula	erdőmérnök	Sopron
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Szabó Ilona	Egyetem	Sopron
Szélesy Miklós	Egyetem	Sopron
Szil György	szaktanácsadó	Nyírmeggyes
Tóth János	erdőmérnök	Franciaország

Az Európai Unió és a magyar erdőgazdálkodás (2.)

Az erdészet ügyek kezelése az EU-ban

Az Európai Unió intézményi rendszer alapját képező közösségi modell nem követi a hatalommegosztás megszokott elveit.

A Közösség történelmében végig megfigyelhető a nemzeti és közösségi érdekeket képviselő intézmények közötti ütközések sorozata, amely meghatározó mértékben közrehatott a mai közösségi intézményrendszer és döntési, ellenőrzési struktúra kialakulásában. A közvetlen választás által legitimitációt nyert szerv, az Európai Parlament hatásköreit tekintve nem tölt be hagyományos jogalkotó, politikai ellenőrző szerepet. Ezzel szemben az EU Bizottság és a Miniszterek Tanácsa rendkívül széles körű jogosítványokkal rendelkezik, holott tagjait nem közvetlenül választják és nem is a Parlament jelöli őket.

A Maastrichti Szerződés által bővített Római Szerződés 4. cikke nevezi meg a közösségi intézményeket. Ezek: a Tanács, a Bizottság, az Európai Parlament, a Bíróság, a Számvevőszék, továbbá a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága, mely két utóbbi a Tanács és a Bizottság munkáját segíti.

Az erdészet ügyeivel az Európai Unióban az előbb említett intézményi szinteken az alábbiak szerint foglalkoznak:

A Tanács és a Bizottság* munkáját erdészeti kérdésekben az Erdészeti Állandó Bizottság segíti, melyet több mint 10 éven keresztül történt ajánlást követően a 89/367 EEC számú Tanácsi szabályozás hívott életre.

Az Erdészeti Állandó Bizottságnak nincs külön erdészeti főigazgatósága. Az erdészeti ügyekért a felelősségvállalás több főigazgatóság között oszlik meg. A legfontosabb egység a VI. Főigazgatóság (Mezőgazdasági) a vidéki területek speciális intézkedéseivel foglalkozó részleg (az erdészeti részleg). Erdészeti ügyekkel foglalkoznak a III. (Belső piac és ipar), a IV. (Verseny), a XI. (Környezet), a VIII. (Fejlesztés), a XII. (Tudomány, kutatás, fejlesztés), az I. (Külkapcsolatok) és a XVII. (Energia) Főigazgatóságok is. A III. Főigazgatóságon külön faipari részleget állítottak fel, ami azt eredményezte, hogy nagyobb figyelmet fordítanak a faipar érdekeire.

Az Európai Parlament a Mezőgazdasági és Térsejlesztési Bizottság előkészítésében foglalkozik európai erdészeti stratégiai kérdésekkel.

A Régiók Bizottsága, melyet a Maastrichti Szerződés hozott létre, a Tanács vagy a Bizottság számára véleményező testület, olyan kérdésekben, amelyek regionális érdekeket érintenek. „Az erdők kezelése, használata és védelme az Európai Unió-

ban” kérdéskörrel a Régiók Bizottsága 1997. október 31-én foglalkozott.

Az EU Erdészeti Stratégiája

Az Európai Parlament 1997. január 30-ai ülésén elfogadta az ún. „Thomas-jelentést” az Európai Unió Erdészeti Stratégiájáról. Az előterjesztő a Parlament Mezőgazdasági és Térsejlesztési Bizottsága nevében látta el a feladatot. A Parlament figyelembe véve a Mezőgazdasági és Térsejlesztési Bizottság előterjesztését, valamint a Költségvetési Bizottság, a Közgazdasági, Pénzügyi és Iparpolitikai Bizottság, a Regionális Politika Bizottság, továbbá a Környezeti, Közegészségügyi és Fogasztóvédelmi Bizottság véleményét, kezdeményezte az előterjesztőnél, hogy két éven belül európai erdészeti stratégiára irányuló törvényjavaslatot terjesszen elő.

1997. november 19-20-án a Régiók Bizottsága is kialakította véleményét „Az erdők kezelése, használata és védelme az Európai Unióban” című előterjesztési anyag mentén. A saját kezdeményezésű vélemény kialakításának az az alapja, hogy az Európai Parlament foglalkozott az EU erdészeti stratégiájával. A Strukturális Alapok folyamatban lévő reformja is összefüggésben lesz a fagazdasági ágazat jövőbeni fejlesztési lehetőségeivel. Megállapította ugyanakkor azt is, hogy az erdőgazdálkodás olyan gazdasági tevékenység, amely állandóan fejlődik, és ezért nem indokolt a közösségi agrárprogram (CAP) szabályai szerinti támogatás létesítése.

Az erdészeti stratégiai javaslat elvi alapjai és célja

• Az erdő a legfontosabb megújítható természeti erőforrások egyike, amellyel ma Európa rendelkezik. Felelősségteljes gazdálkodással és gondolkodással, az erdő még a piac általi vezérlésre alapozva is javakat termelhet és hosszú időn át szolgáltatásokat nyújthat.

Figyelembe kell venni, hogy:

- az EU jólétének és a munkaerő foglalkoztatottságának egyik forrása,
- az erdő gazdasági hasznosításának elősőbbiséget kell biztosítani,
- alaptényezőként kell elfogadni a sokféleség tényét,

- figyelembe kell venni a környezeti, gazdasági és társadalmi tartamosság követelményeit.

• Az egyes országok által közvetett szakpolitikák összehangolásában az úgynevezett másodlagosság elvét kell követnie.

• Az erdészeti stratégiának tiszteletben kell tartania az EU és a tagországok által elfogadott Strasbourgi Egyezmény, Rio

Nyilatkozatban és a Helsinki Egyezményben rögzítetteket.

• Figyelemmel kell lenni arra a tényre, hogy Európa erdeit milliók birtokolják, akik elkötelezettek a többcélú erdőgazdálkodás mellett, akik szavatolják a kapcsolódó természeti erőforrások potenciáljának tartamosságát. Ezen erdőtulajdonosok birtoklási jogát tiszteletben kell tartani.

Hátér

1. Az EU összes erdőterülete 130 millió ha (erdősültség 41,5%), ebből 87 millió ha a gazdasági erdő. Az összes erdő 60%-a Franciaország, Svédország, Finnország, Spanyolország és Németország területén helyezkedik el. A fenyő fafajú erdők aránya 68,7%.

2. Az erdők tenyésztési, termesztési feltételei az EU-ban – ökológiai és biológiai okok miatt – nagyon eltérőek. A vegetációs zónát tekintve a földközi-tengeri országok a szubmediterrán zónához, míg az északi országok és a hegyvidéki területek az északi-sarki és alpesi zónához tartoznak. Dél-Európában az erdők túlnyomóan lombhullatók, ugyanakkor Észak-Európában és a hegyvidéki területeken főként tűlevelűek.

3. Az elmúlt négy évtizedben az erdő évi fakészlet-növekedése (évi folyónövekedés) lényegesen meghaladta a fakitermelést. Az élfakészlet 7,4 milliárd m³-ról 11,5 milliárd m³-re nőtt.

4. Az évi növekedés emelkedése számos tényezőnek tudható be: nagyarányú erdőtelepítések, korszerű és intenzív erdőművelési eljárások térhódítása.

5. Az EU összes erdeinek kétharmada magántulajdonban van. Mindent összevetve mintegy 12 millió magánerdő-tulajdonos van, akik közül a legtöbb családi tulajdonos.

6. Az erdők egészségi állapota és jó fejlődése döntő fontosságú, mivel fontos sze-

* Bizottság: Európai Bizottság vagy köznapin nevének brüsszeli bizottság az EU végrehajtó szerve, kormánya 20 tagból áll. A Bizottság Főigazgatóság keretében látja el feladatait. 24 Főigazgatóság működik, melynek élén főigazgató áll, akinek felelőse a szakterületet ellenőrző bizottsági tag.

repet játszanak a gazdasági vagyon növelésében és a biológiai sokféleség megóvásában. Az erdők jelentős mennyiségű szénnek kötnek le és tárolnak (85-120 millió tonna lekötött szén évente). Ha az erdőművelési munkákat és a fakitermelést nem végzik el kellő időben és nem tesznek lépéseket az erdőterület szennyeződésének megelőzésére, úgy a szén fokozatosan kiszabadul a légkörbe.

7. Az európai erdők ki vannak téve a viharoknak, rovar és gombás betegségeknek is. Néhány tagországban az erdőtüzek okoznak komoly gondokat. Európában évente 300 000 – 500 000 hektár közötti területen keletkezik tűzkár.

8. A légköri szennyezés, mely egyik országból a másikba átkergethet, komoly talajszavanyodást idézhet elő. Az érintett erdők – különösen Dél- és Észak-Európában – komoly veszélyben vannak.

9. Az erdő egyik legfontosabb rendeltetése, hogy nyersanyagként fát biztosítson a mechanikai és kémiai felfeldolgozó iparágak részére, továbbá az energiatermelésben is részesedik. Ezen kívül az erdő erdei gyümölcsöt, gombát, parafát és vadat biztosít. Egyes régiókban fontos bevételi lehetőséget jelent az erdőhöz kapcsolódó turizmus és a vadászat.

10. Az erdők ugyanakkor védelmet nyújtanak az erózió, a lavina, a szél, a levegő- és vízszennyezés ellen, továbbá mint széntároló működik, s így védő-szűrő hatást fejt ki az üvegházhatás ellen. Ezek a rendeltetések eltérőek az erdők gazdasági hasznosításától, nem fejezhetők ki pénzben, közgazdasági jelentőségük azonban számottevő lehet.

11. A fakitermelés és az elsődleges faipar termékei néhány tagország számára jelentős exportbevételi forrást jelentenek.

A faipari termékek exportja például 1993-ban elérte a 37 milliárd US-dollárt, az erdei választékoké pedig az 1 milliárd US-dollárt.

Az erdőgazdálkodás exportjának részesedése az összes exportból – 0,4%-tól 31,5%-ig terjedve – országonként nagy eltérést mutat.

12. Az EU-ban az erdők jelentős foglalkoztatási forrást jelentenek. Egyedül a faipar közvetlenül mintegy 4 millió embert foglalkoztat.

Erdészeti stratégiai javaslat az EU-ban

Az Európai Unió erdészeti politikája összességében összefogó erdészeti stratégia megalkotására irányul, melyben

- a célok meghatározása,
- tervezett cselekvések,
- megvalósításhoz szükséges politikai eszközök, intézmény és jogi alapok meghatározása az a terület, melyet össze kíván fogni.

1. Célok meghatározása

A nemzeti és közösségi politikan keresztül célba veendő tárgykörök.

1.1. a) hozzájárulás a fő környezeti problémák (pl. klímaváltozás) kezeléséhez,

b) a sivatagosodás egyre növekvő veszélyének megállítása, csökkentése,

c) mezőgazdaság fejlődése,

d) elegendő faanyagforrás biztosítása, valamint ennek racionális használata (faanyag-mérleg).

1.2. a) az erdőörökség védelme, megőrzése (légköri szennyezés, erdőtűz, gondozás, járványos betegség, vad károsítása, természeti csapások stb.),

b) magas színvonalú erdőgazdálkodás, hozzáadott értéket biztosító fahasználat, tekintettel a sok funkcióra és a tartamos fejlesztésre,

c) gazdasági érdekek garantálása (piacorientált fahasználat),

d) a tartamos erdőgazdálkodás mutatóinak és kritériumainak bevezetése.

2. Tervezett cselekvések, tekintettel a másodlagosság elvére

Alapgondolat: tartamos erdőgazdálkodás

2.1. Az erdő-erőforrások védelme

Az erdőkre és fás területekre több forrásból származó nyomás nehezedik (pl. ipari fejlődésből és levegő szennyezettségéből, emberi tevékenységekből stb.).

Indokolt feladatok:

– a tartamos erdőgazdálkodás irányelveinek kidolgozása,

– importált szervezetek ellenőrzési követelményrendszere (betegségek, paraziták és járványok ellen),

– növény-egészségügyi megfigyelés fokozása,

– erdővédelem: környezettenilag elfogadható módszerek kidolgozása,

– más ágazatok fejlesztéseikben az erdőszetre is tekintettel,

– ENSZ Klímaváltozási Egyezmény ratifikálása,

– modern szemléletű összehangolt és tartamos ember-vad-erdő modell kidolgozására irányuló kutatómunka,

– vadgazdálkodási szempontok bekapcsolódása az erdészeti tervezésben és megvalósításban,

– vadkárokkal kapcsolatos további speciális kutatások.

2.2. Tűzvédelem

Évente 500 000 hektár erdő pusztul el erdőtűz következtében.

Indokolt feladatok:

– többletfinanszírozás a leégett erdőterület újraerdősítéséhez,

– Strukturális Alapok tűzvédelemre szánt források bővítése,

– erdőtűz elleni védekezés módszereinek további kutatása,

– magasabb fokú koordináció,

– további fejlesztések.

2.3. A biológiai változatosság megőrzése

Minden erdőgazdának pontosan ismernie kell a fennálló biológiai változatosság bővítési lehetőségeit, s azt, hogy a már meglévőt miként lehet megtartani.

Indokolt feladatok:

– génmegőrzésre szánt pénzalapok növelése,

– irányelvek lefektetése,

– erdőtelepítésekre irányuló kutatómunka elősegítése,

– a kérdés közismertetése,

– közgazdasági alapvetéseire irányuló kutatás,

– erdőkezelés – biológiai változatosság összefüggés-vizsgálata.

2.4. Az általános környezetet érintő intézkedések

Az erdő összetett hatással van a környezetre.

Pl.: vizek, légkör, nitrátforgalom, CO₂-forgalom

Indokolt feladatok:

– e területen tudományos kutatásának ösztönzése,

– nagyobb támogatás az erdőtelepítéseknek, helyi és regionális hatósági munka finanszírozása,

– kapcsolódó EU szakpolitikák koordinálása,

– erdészethez kapcsolódó pénzalapok növelése.

2.5. Az erdő rekreációs értékének növelése

Az erdő rekreációs szolgáltatást az adott helyen megjelenő igényekhez kell szabni.

Indokolt feladatok:

– országhatárokon átnyúló erdősegek esetében ösztönözni az együttműködést,

– térségfejlesztési politika és az erdő rekreációs funkciójának összehangolása.

2.6. Az erdő értékének növelése

A haszonvételek és költségátfordítások rendszeres összehasonlítására van szükség. Alternatívák alkalmazása befolyásolja az erdővagyon értékét.

Indokolt feladatok:

– költségvetési előirányzatok növelése a következő öt évre,

– speciális gazdálkodási irányelvek kidolgozása,

– erdészeti oktatás és képzés előmozdítása,

– erdő által biztosított köz-hasznok kutatása,

– együttműködés kialakítása egyrészt a tulajdonosok és használók, közösség és magánszféra között,

– nemesített genetikai alapanyag alkalmazásának minőségjavítást célzó ösztönzése,

– erdővagyonra vonatkozó, a fafeldolgozó ipar számára adott információszolgáltatás fejlesztése.

Dauner Márton

RUMPF JÁNOS a bécsi egyetem kitüntetettje

A bécsi agrártudományi egyetem (BOKU) „Pro Scientia” díját vehette át a napokban dr. Rumpf János egyetemi tanár, a Soproni Egyetem Erdőhasználati Tanszékének vezetője. A soproni professzor tudományos eredményeinek és a határon átnyúló erdészeti kapcsolatok szélesítése terén kifejtett hathatós közreműködésének elismeréseként kapta a kitüntetést. A megtisztelő díj átadására az osztrák fővárosban, az ottani egyetemi nap keretében került sor.

A „Pro Scientia”-kitüntetést tudományos eredménye alapján évente egy vagy két olyan kutatónak ítélik oda, akik a BOKU-n oktató tudományterületeken értek el kimagasló eredményt. Tudomásunk szerint eddig egy magyar származású erdőmérnök, az Ausztriában élő *Perlaki Ferenc* kapta meg a díjat – két évvel ezelőtt –, aki a zömében Burgenlandban lévő Esterházy-erdőbirtokoknak volt évtizedeken át nemzetközileg is elismert vezetője. A díj odaítélésében minden bizonnyal az is közrejátszott, hogy a soproni és bécsi egyetem karai között egyre szélesebb területen alakult ki együttműködés, ami nem kismértékben dr. Rumpf János közreműködésének köszönhető.

A díszünnepségen dr. Anton Trzesniowski, a bécsi egyetem neves tanára, a soproni egyetem díszdoktora méltatta Rumpf professzor munkásságát. A szakmai és életrajzi adatok részletes is-

mertetésében sorra vette tudományos érdemeit, dicsérte újszerű kutatási eredményeit, az Európán kívülre is kiterjedő, széles körű publikációs tevékenységét, a nemzetközi tudományos közéletben betöltött aktív szerepét. Dr. Rumpf János Magyarországon, sőt, osztrák kollégáival együttműködve Ausztriában is számos erdészeti tárgyú konferenciát, szimpóziumot szervezett, amelyeken több tucat országból jelentek meg résztvevők. Egyebek között annak a rendezvénynek a kétnapos tudományos tanácskozási is a kitüntetett szervezte, amelynek keretében Sopron bemutatkozott Bécs közönségének. Trzesniowski professzor kiemelte soproni kollégája kiváló szervezőkészségét, erős egyéniségét és a két ország erdészeti tudományos műhelyeinek, tudósainak kapcsolatában erős „hidat” építő munkálkodását. Dr. Rumpf János közreműködésével az elmúlt évek alatt számos osztrák erdészhallgató, doktorandusz és kutató tölthetett el hasznos napokat a Soproni Egyetemen. Viszonzásként soproni egyetemisták utazhattak Ausztriába 6-8 hetes gyakorlatokra, ahol az ottani állami erdészet különböző területeit ismerték meg és tettek szert itthon is hasznosítható, gyakorlati ismeretekre.

Dr. Rumpf János a kitüntetés átvételekor egyebek között köszönetet mondott munkatársainak és feleségének, hangsúlyozva: az eredményes kutatói munka elengedhetetlen feltétele a biztos munkahelyi és családi háttér.

(B.I. – Kisalföld)

Új energianyerési lehetőség Szabolcs-Szatmár-Bereg megye erdőgazdálkodásának és fejlesztési lehetőségeinek tükrében (rövidített változat)

Az energianyerés racionalizálása világviszonylatban – így hazánkban is – szükségszerű folyamat.

Ennek megvalósítására alkalmasak a megújuló energiaforrások, melyek a környezetből és a természetből meríthetők (nyerhetők).

Ezek közül a biomasszaforrás a leg-szimpatikusabb, azért is, mert jelenleg is rendelkezésre áll, ezenkívül korlátlanul bővíthető.

Ezen belül a faapríték elégetésével olyan módon nyerhető hő – adott esetben elektromos energia –, mely módszernek alkalmazása hosszú távon igen **gazdaságos**, beruházási költsége rövid idő alatt megtérül és a minimális károsanyag-kibocsátás miatt **kíméli a környezetet**.

Beruházásainak költségfedezete több-féleképpen képzelhető el:

- zömében kormányzati támogatás + saját erő,
- PHARE program + saját erő,
- egyéb külföldi program + saját erő,
- külföldi beruházó + saját erő,
- kizárólag külföldi beruházó.

Az aprítéktüzelésű fűtőrendszerek tüzelőanyaggal való ellátása az alábbi lehetőségek-ből nyerhető:

- tarvágások vágástéri hulladékaiból,
- „rontott” erdők teljesfa-készletéből,
- egészségügyi termelések faanyagából,

- ápolóvágásokból (tisztítás, gyérítés) kikerülő faanyagokból,
- fűrészipari hulladékból,
- energiaültetvényekből „betakarítható” faanyagból.

Az ezenkívül jelentkező nyereség mennyisége nem számottevő, hosszú távon nem építhetünk rá.

A korábban említett alapanyag-források nagymértékben bővíthetők az erdőtelepítési és energiaültetvény létesítési lehetőségekkel, amelyekről kényszerűségi okokból a mezőgazdaság termelés-szerkezetének átalakítása kapcsán kell beszélnünk.

Megyeinkben 98 település termőhelyi helyzetét vizsgálva az alábbi következtetésre jutottam:

- a települések szántóinak területe 149 772 ha,
- ebből 10 AK alatti szántó 62 158 ha
- parlagterület 2 367 ha
- telepíthető erdő 64 525 ha.

Ha ez az erdőtelepítési lehetőség csak részben valósul meg, egy 10 éves ciklusban is évente 3-4000 ha-t jelenthet a korábbi 1-2000 ha-hoz képest.

Természetesen a feladatok végrehajtása nagy feladatot ró a kormányzatra éppúgy, mint a szakmára.

Előbbire a finanszírozás mértékének, utóbbinak a feladat végrehajtásának vonatkozásában.

A mezőgazdasági művelésből való kivonást összhangba kell hozni az erdőtelepítések és energiaültetvények létrehozásának kérdésével és azt párhuzamosítani.

Az energianyerési beruházásoknál az üzemeltetésekhez szükséges nyersanyag-nyerési lehetőségek döntők.

Ezeket szabályozni lehet és kell, így a termelői és felhasználói oldal teljes egészében szinkronba hozható. Mert pl. az energiaültetvények „betakarítási” műveletei több évtizeden át folyamatosan ismételtetők, tehát az üzemeltetések nem kerülnek bizonytalansági helyzetbe egyik oldalon sem.

Ha a fosszilis energiahordozók várhatóan bekövetkező „drasztikus” áremelésére gondolunk – és gondolnunk kell –, akkor a megújuló energiaforrások – biomassza-faapríték tüzelés – lehetőségeinek igénybevétele és megvalósítása nemzeti érdek.

Ha a szakminisztériumok e program megvalósításához a kellő segítséget megadják, problémák egész sorának megoldását segítik elő.

Szil György

A magánerdő-gazdálkodás aktuális problémái

(Az FVM Erdészeti Hivatala 1998. október 31-i adatokra támaszkodó értékelő anyagának kivonata)

1. A tulajdonrendezés elhúzódsának a problémaköre

Politikai döntés alapján a rendszerváltás után a szövetkezetek és állami gazdaságok kezelésében levő erdők szinte teljes egésze, valamint az állami erdőgazdaságokból kb. 200 ezer hektár – összességében mintegy 700 ezer hektár – került tulajdonrendezés alá. Ez a mennyiség az erdőtelepítések által folyamatosan növekedve jelenleg 733 ezer hektár.

az 1. táblázat (14. sor) alapján jelenleg 203 ezer hektár – döntő mértékben részarány-tulajdonú erdő – tulajdonviszonya rendezetlen, vagy kommunikációs zavar következtében a tulajdonrendezésről az erdészeti szakigazgatásnak nincs információja.

A tulajdonrendezés gyorsítására az erdészeti igazgatásnak nincs hatásköre.

2. Az „osztatlan közös tulajdon” problémaköre, különös tekintettel a gazdálkodás megindulásával kapcsolatos nehézségekre.

1. táblázat

A gazdálkodói struktúra változása a bázishoz képest, 1998. október 31.

	1996. I. félév 1000 ha	1998. X.31. 1000 ha	4/3%
1. egyéni használatban	22	47	213
2. közös használatban	31	25	80
3. volt zártkerti erdők	–	3	–
4. egyéni erdőgazdálkodók összesen	53	75	141
5. erdőbirtokosság	41	92	224
6. egyéb gazdasági társaság	11	28	254
7. régi szövetkezet	121	51	42
8. erdősövetkezet	7	15	214
9. egyéb új szövetkezet	39	69	176
10. közös megbízott	–	59	–
11. társult erdőgazdálkodók összesen	219	314	143
12. működőképes struktúra (4+11)	272	389	143
13. társulás előtt	137	141	102
14. rendezetlen tulajdonú	294	203	69
15. működésképtelen struktúra (13+14)	431	344	79
16. összes magánerdő (12+15)	703	733	104
17. magánerdő-tulajdonosok száma (ezer fő)	117	213*	182
18. fajlagos erdőtulajdon (ha/fő)	2,3	1,8*	78

* / Zártkerti erdő nélkül

Az 1. táblázat alapján 141 ezer hektár (13. sor) az úgynevezett „társulás előtti” kategóriába tartozik. Ez azt az állapotot jelenti, amikor is a tulajdonrendezés már megtörtént, az erdészeti igazgatás az 1996. évi LIV. törvény (Etv) 13. §-ában szabályozott feltételek mellett társult erdőgazdálkodást írt elő, de az erdőtulajdonosok még nem jutottak egyezsége a társult erdőgazdálkodás – a közös tulajdonnal való rendelkezés – módját illetően.

A döntésképtelenség okai:

- az egyéni gazdálkodás utáni vágy akkor, amikor a tulajdonostársi jogviszony a földprivatizáció szükségszerű következménye,

- a közös tulajdonnal való rendelkezés feltételeinek bizonytalan megfogalmazása (értelmezése) a Ptk.-ban,

- a társult gazdálkodás érzelmi és anyagi következményei.

Az egyéni gazdálkodásra való törekvés emberileg érthető és megfelel az EU általános gyakorlatának is. Ugyanakkor a közös tulajdon megszüntetése – a földrészlet kiparcellázása – a jelenlegi alig 2 ha-os átlagos tulajdonméret mellett gyakorlatilag kivitelezhetetlen (megközelítés, birtokhatárok állandósítása, a földrészleten levő állományok inhomogenitása stb.).

A közös tulajdon megszüntetésének feltételei csak egy hosszú távú és birtokkoncentrációt eredményező birtokpolitika mentén javíthatók az erdőtulajdonosok számának jelentős, de ösztönzőkkel történő csökkentésével.

Ennek érdekében egyfelől indokoltnak látszik áttekinteni a birtokmobilizációt nehezítő, gátló adó- és illetékfizetési kötelezettségeket, másfelől – akár az ügyvédi költségek normatív támogatásával – ösztönözni kellene a tulajdonostársak kivásárlását.

A probléma újratermelődésének megakadályozása céljából pedig – több EU ország gyakorlatához hasonlóan – indokolt lenne szabályozni az öröklés rendjét. (Ezzel ne keletkezzen ésszerűtlenül kicsi erdőtulajdon.)

Rendkívül problematikus a közös tulajdonnal való rendelkezési jog (Ptk. 112. §) gyakorlása.

Míg a Ptk. 144. §-a alapján egyhangú határozat szükséges a dolog használatba adásához, addig a Ptk. 140. § (2) bekezdése alapján a dolog használatához és hasznosításához elegendő az egyszerű többség.

Sajnos a fogalmak (használatba adás, használat és hasznosítás) nincsenek definiálva a Ptk.-ban.

Az erdőbirtokossági társulat kivételével – ahol a tulajdonosi akarat szintjét külön törvény szabályozza – a társult erdőgazdálkodás gyakorlati megvalósításának egyik legnagyobb akadálya a fenti jogbizonytalanság. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a teljes konszenzus elérése a nagyobb földrészleteken szinte lehetetlen. A későbbi jogviták csökkentésének igénye mellett az ágazati és tulajdonosi érdeket leginkább az szolgálná, ha az Erdőtörvény a döntési küszöb szintjét minősített többségi akarathoz kötné.

Az erdőtulajdonosok társult gazdálkodással szembeni ellenérzése az alábbiak szerint érzelmi és anyagi okokra vezethető vissza.

A társult erdőgazdálkodás megvalósulásának típusai:

- a társasági vagy erdőbirtokossági törvény alapján gazdálkodó szervezet alapítás,

2. táblázat

A rendezett tulajdonú (privatizált) erdőterületen létrejött működőképes gazdálkodói struktúra kiemelt mutatói, 1998. október 31.

	Egyéni gazdálkodók			Társult gazdálkodók						Egyéni + társult
	volt zárt-kerti erdők	egyéni használat	közös használat	erdőbirtokosság	egy. gazd. társ.	erdőszövetkezet	egyéb új szövetkezet	közös megbízott	Összes	
Terület 1000 ha	3	47	25	92	28	15	69	59	263	338
Területi megoszlás %	1	14	7	27	8	5	20	18	78	100
Gazdálkodók száma fő vagy db	25 200	14 600	8900	938	300	50	312	4635	6235	54 935
Üzemi terület (1/3. sor) ha/db	0,1	3	3	98	93	300	221	13	42	6
Rendezetlen tulajdonú (átalakulás alatt álló), de működőképes régi szövetkezet: 216 db, 51 eha.										

- a szövetkezeti törvény alapján szövetkezet alapítás,
- erdőkezelői megbízás szerződéssel,
- haszonbérbe adás.

Mind a négy típusra jellemző, hogy az erdőtulajdonos tulajdonosi jogainak gazdálkodással kapcsolatos részét átruházza. Az így létrejött üzemi területen „kolhoz típusú” gazdálkodás folyik, ahol az erdőtulajdonos legfeljebb bér-munkás lehet. Ez erdejétől elidegeníti, érzelmileg közömbössé teszi az erdőtulajdonost.

A 2. táblázat alapján a gazdasági társaságok és szövetkezetek üzemi területe igen kicsi – ezek mikrovállalkozások – és ezeket az irányítással és adminisztrációval kapcsolatos költségek elviselhetetlen mértékben terhelik meg.

3. A gazdálkodás sajátosságai a magánerdő-gazdálkodásban

A rendezett tulajdonú erdőterületen spontán módon kialakult gazdálkodói kör kiemelt mutatóit a 2. táblázat mutatja be. Ebből az alábbi lényeges következtetések vonhatók le:

- a volt zártkerti erdők ügyét speciális államigazgatási ügyként kezelve el kell különíteni a magánerdő-gazdálkodás általános problémakörétől (alig 3 ezer hektár erdő 25 000 személy tulajdonában van),

- üzemméretek alapján a gazdálkodói struktúra végletes mértékben polarizálódik, néhány ezer folyamatos és több tízezres nagyságrendű szakaszos működésű, inkább csak „vagyonkezelői közösségnek” tekinthető üzemre.

Fentiek alapján a magánerdő-gazdálkodás gondjai csak differenciált problémamegközelítéssel mérsékelhetők az alábbi rendezőelvek figyelembevételével:

- az egyéni erdőgazdálkodásban a jövedelmek ciklikussága miatt rendkívül méltánytalan az Szja rendje, de többnyire gondot jelent a munkák előfinanszírozása is,
- a „vagyonkezelő közösségek” számára a legnagyobb probléma az erdőgazdálkodási szolgáltatást nyújtó vállalkozói kör fejletlensége,
- a valódi gazdálkodói kör számára az alapprobléma a kis üzemméret, amely eleve gátja minden műszaki fejlesztési szándéknak.

A differenciált problémamegközelítés egyúttal azt is jelenti, hogy célt tévesztett az a támogatási rendszer, amely alanyi jogon biztosít támogatási lehetőséget minden jogi értelemben definiált erdőgazdálkodónak.

Helyreigazítás

Az Erdészeti Lapok 1999 februári száma 56. oldalán a XI. Visszérádi Karácsonyi Tarokk Játékokról szóló tudósításban a „Legtöbbbször Megfogott” érdemérem egyik tulajdonosa nem Hibbey Albert, hanem gyermeke, Hibbey Alpár. A téves adat-szolgáltatásért elnézést kér a felületes tudósító: Bánó László.

A magánerdő-gazdálkodói struktúra tehát a mezőgazdaságtól eltérően oly módon polarizálódik, hogy a magán-szféra nagyobb része a szakaszos üzemmódra rendezkedik be. Ebből következik, hogy ez a gazdálkodói kör eszközökkel egyáltalán nem, az Erdőtörvényben előírt szakszemély-zettel pedig jó esetben csak eseti megbízással rendelkezik. E vagyonkezelő jellegű gazdálkodói kör számára azonban létfontosságú, hogy a gazdasági struktúrában erdőgazdálkodási szolgáltatás formájában – ide értve a szakirányítást is – álljon rendelkezésre a szükséges kivitelezői kapacitás.

Az állami erdőgazdaságok és szövetkezetek korábbi dolgozóiból szerveződött kényszervállalkozói kör a szükséges kivitelezői kapacitással csak részlegesen rendelkezik, és mivel nem erdőgazdálkodók, technikai és szellemi bázisuk állami támogatással nem fejleszthető.

Ebből következik, hogy a magánerdő-gazdálkodás technikai és szellemi bázisát az állami támogatásra jogosult gazdálkodói körön belül kell kiépíteni a legnagyobb üzemméretű és gazdálkodási hajlandósággal rendelkező üzemeknél, melyeket potenciális integrátornak nevezek. Sajnos többnyire még ezek területe sem éri el a legalább 2000 hektáros üzemméretet, amely a termelőeszközök folyamatos – tehát hatékony – üzemeltetésének alsó határa az erdőgazdálkodásban.

Az életképes üzemméret elérése az erdőtulajdonosok vállalkozásalapításával szinte lehetetlen, mert a mai tulajdonviszonyok alapján ehhez mintegy ezer erdőtulajdonos egyidejű konszenzusára lenne szükség. A kívánatos üzemméret egy a mezőgazdaságtól némileg eltérően értelmezett integrációs folyamattal érhető el a tulajdonhoz fűződő érzelmi motiváció tiszteletben tartása mellett. Becslésem szerint mintegy 100-150 teljes körű erdőgazdálkodási szolgáltatás nyújtására alkalmas üzem már kielégítené a magánerdő-gazdálkodás igényeit.

Az

ERDÉSZETI MÚZEUM

Keszthelyi Jenő okl. faipari mérnök,
intarziáművész faintarziáiból összeállított

VADÁSZPORTRÉK ÉS ÉLETKÉPEK

címmel időszakos kiállítást rendez.

Megtekinthető: 1999. április 25-ig,
szerda kivételével naponta 10-13 óráig.

A kiállítás helye: Sopron, Templom u. 4.

4. A magánerdő-gazdálkodás fejlesztésének EU-konform modellje

A fejlesztés kulcsszavai az életképes üzemméret és a tulajdonosi jogok (érzület) tiszteletben tartása.

Az erdőbirtokossági társulatok, gazdasági társaságok és szövetkezetek erdőkezelői jogosultsága az erdőtulajdonosok földrésztelenként hozott döntése alapján – üzemszervezési szempontból általában túl kis üzemi területen – cégalapítással, haszonbérbe vétellel és erdőkezelői megbízással jöhet létre. Az így kialakult üzemi területen úgynevezett „kolhoz típusú” gazdálkodás folyik. (Örvendetes tény, hogy egyáltalán van működő szervezet.) Az erdészeti igazgatás ezt az üzemi területet pontosan nyilvántartja.

A fenti „kolhoz típusú” üzemi területet EU-konform módon erdőgazdálkodási szolgáltatás (munka és szakirányítás) nyújtásával kellene megnövelni az életképes üzemméretig. Az EU-konformitás azt jelenti, hogy az erdőtulajdonos vagy tulajdonosi közösség egy szolgáltatás megrendelésével vagy elutasításával folyamatosan gyakorolja tulajdonosi jogait – szemben a haszonbérlettel vagy erdőgazdálkodói megbízással – még részlegesen sem engedi át.

E vegyes – egyszerre „kolhoz típusú” és EU-konform – szervezet a piacgazdaság működésével kapcsolatos ismeretek bővülésével a későbbiek során a „kolhoz típusú” belső mag földrésztelre való szétesése, majd újra szerveződése által EU-konform szolgáltató és értékesítő szövetkezetté alakulhat át. Mivel minden szolgáltatás szerződésen alapul, egyértelműen meghatározható a „kolhoz típusú” gazdálkodó által EU-konform módon integrált terület nagysága, amely a későbbiekben javasolt progresszív jellegű szakszemélyzet-támogatás vetítési alapja lehetne.

A támogatással visszaélni nem lehet. Ha a többléttámogatás reményében átszervezéssel az integrátor felszámolja a „kolhoz típusú” belső üzemi terület – és nincs helyette működőképes szervezet –, elesik a teljes támogatástól. Ha viszont az átszervezés egy szolgáltató és értékesítő szövetkezetet eredményez, akkor a többléttámogatás elérte igazi célját.

E modell a gazdasági szféra spontán fejlődése mellett csak igen hosszú idő alatt válhat általánossá, ugyanakkor a potenciális integrátor „helyzetbe hozása” lényegesen felgyorsítaná az evolúciós folyamatot. Tekintettel a mezőgazdaságtól eltérő értelmezésre, szükségesnek látszik az erdészeti integráció definiálása.

A tulajdonhoz fűződő motiváció megőrzésének igénye mellett a gazdálkodáshoz szükséges üzemméret elérésének leghatékonyabb módja az integráció.

Az integráció egy olyan partneri kapcsolat, amelyben az integrátor „túlsúlyos”, de erőfölényével nem él vissza. Az integrátor üzemi méreténél fogva rendelkezik a termeléshez szükséges szellemi kapacitással és technikai felszereltség-

gel, továbbá mind értékesítés, mind beszerzés során megfelelő súllyal képes érvényesíteni érdekeit a piacon. E kapcsolat eredményeként egyfelől megszűnik a „törpe” erdőtulajdonos vagy erdőgazdálkodó kiszolgáltatottsága, másfelől gazdaságilag erősödik az integrátor is. Az integráció legfőbb eszköze erdőgazdálkodási szolgáltatás nyújtása.

Az ágazatpolitikai feladat tehát az, hogy meg kell keresni, majd a támogatási rendszerrel – gép, szakember és forgóeszköz-támogatás – meg kell célozni a gazdasági élet szereplői közül a potenciális integrátorokat.

A potenciális integrátornál az evolúciós folyamat egy sajátos szakszemélyzet alkalmazási támogatással – progresszív érdekeltség teremtésével – iniciálható.

- Az Erdőtörvény 86. §-a alapján a jelenleg többnyire részmunkaidőben alkalmazott erdészeti szakszemélyzet egzisztenciájának stabilizálása céljából a potenciális integrátort a „kolhoz típusú” üzemi területe után állami támogatásban kellene részesíteni;

- A potenciális integrátort az általa EU-konform módon nyújtott erdőgazdálkodási szolgáltatás alapterülete után a fenti támogatás háromszorosa illetné.

A fajlagos támogatás abszolút értéke természetesen kalkuláció kérdése a költségvetési támogatási lehetőség függvényében.

A felvázolt rendszer forrásigénye 4-500 fő, többnyire technikus végzettségű szakember alkalmazási költségének részleges átvállalásával jellemezhető. (A rendszerváltás előtt a szövetkezeti szektorban mintegy 1000 erdész végzettségű szakember dolgozott!) Ez az igény természetesen nem azonnal jelentkezne, hanem remélhetőleg egy gyorsuló folyamat eredményeként.

A javasolt – és elsősorban művezetés jellegű (technikusi végzettséghez kötött) – szakirányítás nem azonos a mérnöki képesítéshez kötött, de életidegensége miatt a magánerdőgazdálkodásban sajnos nem működő független szaktanácsadói rendszerrel.

A befektetett munka és tőke hosszú megtérülési ideje, a hozamok (jövedelmek) kis üzemméretből fakadó ciklikussága, valamint az erre visszavezethető szakaszos üzem mód általánossága olyan speciális problémája a magánerdő-gazdálkodásnak, amely az agrárágazatba simuló erdészeti támogatási rendszerrel nem oldható meg. Kevesebb, de az ágazati sajátosságoknak jobban megfelelő, szakmailag szuverén módon kialakított támogatási jogcímre lenne szüksége a magánerdő-gazdálkodásnak.

A tét egyrészt az, hogy Magyarország erdeinek 40 százalékában a társadalom számára is elfogadható színvonalú erdőgazdálkodás fog-e folyni, másrészt az, hogy a várható 4-500 ezer erdőtulajdonos megtalálja-e örömét és számítását erdejében, vagy a szakszerűtlen gazdálkodás következtében leromlanak a magánerdők és az erdészeti igazgatás megoldhatatlan konfliktusba kerül a magánszférával.

Bartha Pál

Gépesítés az erdőgazdaságban az EU csatlakozás előtt

helyzetfelmérés – gépesítési megoldások – technológia ajánlások, ezek eszközzrendszere – pénzforrások

A Soproni Egyetem, a soproni Tanulmányi Erdőgazdaság Rt. és a Csongrádi Agrotechnika Kft. a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Közgazdasági Főosztálya és az ÁPV Rt. támogatásával

1999. április 22-23-án konferenciát rendez Sopronban

„A gépcsálados fejlesztési technológia” címmel, amely fejlesztés úttörői a soproni TAEG szakemberei.

A bútorgyártás titka: fa plusz HighTech plusz innováció.

A fabútorok iránti megnövekedett érdeklődéssel arányban növekednek a vevők elvárásai is. A megnövekedett igényekkel a gépeknek és berendezéseknek is lépést kell tartaniuk. Nagyobb hatékonyság, magasabb teljesítmény, ugyanakkor egyre több egyedi követelmény. A LIGNAplus-on megéli a fafeldolgozás és megmunkálás komplett kínálatát: innovatív technika és eljárások, innovatív felhasználás és koncepció, innovatív ötletek és konstrukciók. A világvásár mindenki számára, aki már ma be akar rendezkedni a holnapra. LIGNAplus – a jövő ígérete most.

1999. MÁJUS 10 – 15.

LIGNA
HANNOVER

Erdészeti és Faipari Világvásár

- Internet: <http://www.ligna99.de> · <http://www.messe.info.hu>
- 2nd International Wood Congress,
Finnország mint partnerország

További felvilágosítást ad a Deutsche Messe AG magyarországi képviselője:
Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara, 1024 Budapest, Lövház u. 30, Tel.: 34 57-643, Fax: 34 57-644,
eMail: hannover@ahkungarn.hu

DR. MAROSVÖLGYI BÉLA

Energetikai faültetvényekkel folyó kísérletek hozameredményei mezőgazdasági művelésből kivont területen

A műszaki-technológiai fejlesztés napjainkig többnyire lokális gazdasági és politikai igények kielégítését szolgálta, és ezen szempontok mellett a fejlett társadalmakban az ember egészségének és a környezet minőségének megőrzése is szemponttá vált.

Az emberiség létszámának rohamos növekedése, a Föld nyersanyagkészletének csökkenése és az emberi lét és tevékenység globális hatásai felvetik az új évszázad legnagyobb kérdését, hogyan lehet a lokális tevékenység és a globális hatások közötti kapcsolatrendszer figyelembe venni. A jövőben fenntartható fejlődés alapfeltétele az, hogy minden jelentősebb lépést átfogó kapcsolatrendszerben vizsgáljunk meg.

Ilyen természetű kérdés Magyarországon, hogy hogyan oldható meg a mezőgazdálkodás, az energiatermelés, a környezetvédelem és az általános foglalkoztatás problémarendszere.

A probléma lényege az, hogy a

- hagyományos mezőgazdálkodással érintett területek nagyságát a termelés szükséges mennyiségi és kívánatos minőségi követelmények kielégítése mellett csökkenteni kell,
- a hazai energiaellátásban a nagy kockázatot jelentő igen magas importhányadot csökkenteni kell,
- az energiatermelésben a megújuló energiahordozók arányát az EU átlagához közelítve kell változtatni,
- a vállalt CO₂-kibocsátás csökkentését a lehető legkedvezőbb módszerekkel kell elérni stb.

A téma jelentős mértékben érinti az erdőgazdálkodást, hiszen

- a más célú hasznosításra szánt mezőgazdasági területek erdősítése-fásítása több szempontból is kívánatos,
- a hazai körülmények között a tartamos erdőgazdálkodás fakitermelés nélkül elképzelhetetlen, hiszen az erdők természetes felújulásának és megfelelő egészségi állapotának fenntartása emberi beavatkozás nélkül elképzelhetetlen,
- az erdőgazdálkodásnak az alternatív energiaforrások előállításában már ma is jelentős szerepe van,
- a megújuló energiahordozók arányának várhatóan jelentős bővülése az erdők és az ültetvények együttes hasznosítását teszi szükségessé,
- a folyamatos és kiszámítható dendromassza-hozamú ültetvények anyagát (hőközpontok, kogenerációs centrumok) hasznosíthatják. A kis koncentrációja miatt egy hasznosítói beruházás gazdaságossága – az alapanyag-ellátás bizonytalansága miatt – jelenleg még nem mindig gazdaságos.

Az erdőgazdálkodók vélhetően nagy ellenérzéssel hallgatják az ültetvények létesítésével és hasznosításával kapcsolatos okfejtést akkor, amikor Magyarországon a sarangolt választékok értékesítése egyre nagyobb problémát okoz. Felvethető, miért nem előbb a fahulladékokat hasznosítjuk energia előállítására, és amikor ez már megtörtént, foglalkozunk az ültetvényekkel.

A kérdés jogosnak tűnik, valójában azonban csak látszólagos erdészeti érdekekre alapozódik.

Néhány bizonyíték az állításra:

1. A mezőgazdasági földterületek attól függetlenül kerülnek alternatív hasznosításra, hogy az erdőgazdálkodás jelenlegi hulladékai hasznosulnak-e.

MEGOSZ elnökségi ülés

Az 1999. február 23-án tartott elnökségi ülés – melyen az elnökség valamennyi tagja megjelent – első napirendje a korábbi közgyűlésen elhatározott névváltozásból (Társas Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége helyett Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége) adódó alapszabály-módosítások, a tagdíjak megállapításának és a szövetség föderációs politikájának a közgyűlésre való előkészítése volt.

Az alapszabály-módosításoknak tükröznie kell, hogy a szövetség nemcsak a társult, hanem a magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás valamennyi szereplőjének (az egyéni gazdálkodótól a közösségiig) érdekében élére kíván állni az Erdészeti Lapok hasábjain is közzétett „A magyar magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodás közelítő programja az Európai Unió erdőgazdálkodásához” nevű program megvalósításának.

Ugyancsak alapszabályt érint az az örömdetes tény is, hogy a szövetség Pilisre költözik, ahol az **Erdőszöv Rt.** egy magán-erdőgazdasági központot létesít. Ennek megfelelően május végétől a szövetség székhelye: 2721 Pilis, Vasvári Pál u. 35.

A tagdíjak előkészítésénél az elnökség javasolja a kezelt, illetve birtokolt erdőterület nagysága szerinti differenciálás mellett azt, hogy a tagdíj foglalja magába a tagság rendszeres tájékoztatását az őket érdeklő aktuális kérdésekről. Mindaddig, amíg a szövetség nem gondolhatja saját kiadványra, célszerű lenne erre a célra az Erdészeti Lapokat, a Magyar Mezőgazdaságot, az Agráriumot vagy a Profi Erdőgazda lapok közül valamelyiket felhasználni.

A föderációs politikával kapcsolatban egyrészt az alapszabályba felvenni javasolja az elnökség, hogy „a szövetség föderatív tagja lehet minden olyan szervezet, amely a szövetség céljaival egyetért és azok megvalósítását erkölcsileg, saját eszközeivel is támogatja.” Ugyanakkor a szövetségnek is keresnie kell azokat a társadalmi partnereket, akik támogatják és hatékonyan elő is tudják segíteni a szövetség programjának megvalósítását. Ezért a már meglévő FAGOSZ és MOSZ föderatív tagság mellett a szövetség erősítse és lehetőség szerint tegye formálissá kapcsolatát a MAGOSZ-szal.

Az elnökség javasolja a közgyűlésnek, hogy annak anyagi vonzatának tisztázása mellett lehetőség szerint tegyen eleget az Erdőtulajdonosok Európai Szövetsége csatlakozási felkérésének.

A MEV'99 előkészítésével kapcsolatban az elnökség megállapítja, hogy annak üteme megfelelő, a rendezvény iránti érdeklődés az előjelek szerint fokozottan nő.

Telegdy Pál
elnök

2. Az ország erdőszűkségének növekedését sok más ok is szükségessé teszi, ami előbb-utóbb a kitermelt fa mennyiségének növekedését eredményezi.

3. A hazai klimatikus viszonyok között a tartamos erdőgazdálkodást (ápolás, felújítás) és egyben a fatermelést szolgáló fakitermelések során „melléktermékként” mintegy 50%-ban kis értékű választékok is keletkeznek, melyek hasznosítása mindegyik megoldandó.

4. Az energiatermelésben a globális klímaváltozások miatt egyre nagyobb szerepet szánnak a megújuló energiahordozóknak, és ennek a tendenciának Magyarországon is érvényesülni kell.

5. A mezőgazdasági területek alternatív hasznosítása a fa-nyersanyagbázis bővülését eredményezi, ami lehetővé teszi a hagyományos erdők egyre nagyobb hányadának tehermentesítését a direkt fatermesztési kötelezettségek alól.

Fakitermelés várható alakulása nettó m³-ben 1996 és 2020 között (az energiaültetvény-program nélkül)

A kitermelési időszak	A kitermelendő mennyiség (E m ³)
1996-2000	5,5
2001-2010	6,5-7,0
2010-2020	7,0-8,0

Jelenleg Magyarországon 2300 E m³ tűzifa felhasználására kerül sor. 1 m³ tűzifa átlagos tömege 0,6 tonna, és a forgalmazási állapotban 30% nedvességtartalom mellett 14,5 GJ/t energiatartalmú. A tűzifa tömege 1380 M t, tehát energiatartalma kb. 20 010 PJ. Az apadéknak becsülhetően 30%-a hasznosul energiahordozóként, ami további 3958 PJ-t képvisel, tehát az erdőgazdálkodás jelenlegi energiakibocsátása 27,3 PJ/év. Ez az ország éves energiaigényének (930 PJ/év) 2%-a. Ez a mennyiség az apadék hasznosítási arányának 60%-ra növelése esetén 1,97 PJ/év értékkel növelhető.

A hagyományos erdőkben a fakitermelés 2010-re várhatóan 7 M m³ lesz. Az előbbi arányokat alapul véve, a kitermelésre kerülő faanyagból kb. 31,88 PJ/év energiabázis áll rendelkezésre.

Az erdőterületek bővülése hagyományos és védelmi célokat szolgáló erdőket eredményez, tehát hosszabb távon a mintegy 600 000 ha új erdőterületről a jelenlegi hasznosítási arányokat feltételezve (3,3 brm³/ha/év) 10 PJ/év többlet-energiaforrás tervezhető. Ez a nyersanyagbázis 20-25 év alatt teremthető meg, és 40-60 év múlva válik hozzáférhetővé.

Faültetvények

A faültetvények jó termőképességű területeken létesülnek, a szántóföldi gazdálkodás terepviszonyai mellett, tehát olyan területen, amelyen mezőgazdasági tevékenység folyt (vagy

folymhatna), de a mezőgazdasági termék iránti kereslet hiányzik (túlermelés), vagy a termelésbiztonság kicsi (időszakonként belvív- vagy árvízjárok stb.), ezért a terület a szántóföldi hasznosításból kikerült, és rajta gazdaságos dendromassza-termelés folyhat.

Két fő változata van:

- ipari faültetvény (meghatározott fafajjal ipari nyersanyagot termelnek: pl. papírgyártás céljára),
 - energetikai faültetvény (az adott termőhelyen a legnagyobb tömeghozamot elérő fafajokkal vagy klónokkal nagy tömegű dendromasszát termelnek tüzelési célra).
- Esetünkben az utóbbi az érdekes.

Energetikai faültetvények

Az energetikai ültetvények a felhasználó igényeit figyelembe véve létesülnek. A felhasználó (egy-egy fűtőmű vagy más energiacentrum) legalább 25 évre létesül, ebben az időszakban jól meghatározott mennyiségben, minőségben és ütemezéssel igényli az energiahordozót, tehát a hagyományos erdőgazdálkodás melléktermék-kibocsátása nem jelent megfelelő biztonságú alapanyag-ellátást. Ezért minden jelentősebb felhasználó (ültetvény) is rendelkezzen, melynek anyagával együtt a változó mennyiségben keletkező erdőgazdasági fahulladékok és energetikai választékok is jól felhasználhatók.

Az energetikai faültetvényeknek két fontosabb lehetősége ismert:

- az újratelepítés és
- a sarjzatotott üzemű.

Az újratelepítéses változat lényege az, hogy bármilyen (célszerű gyorsan növő fafajt választani) fafajjal, hagyományos technológiával, de a szokásosnál nagyobb növényesszámmal telepített monokultúrát 10-12 évig tartják fenn, ezt követően erdészeti betakarítási technológiát és technikát alkalmazva betakarítják, és egységes választékká (tűzifa vagy energetikai apríték) készítik fel. A végvágást követően a vágásterületen talaj-előkészítést végeznek, majd ismételt telepítésre kerül sor. A technológia előnye az, hogy bármely fafaj (tűlevelűek és exóták is) megfelelő. Hátrány a viszonylag drága szaporítóanyag, és a minden betakarítás után esedékes teljes talaj-előkészítés. Mindkettő a termék árának magasabb szintjét eredményezheti, de a befektetett tőke viszonylag gyorsan megtérül. Magyarországon elsősorban a magánerdő-gazdálkodók körében számíthatunk a technológia terjedésére, hiszen a legkevésbé eszközigényes, és motormanuális (motorfűrészbázisú) gépesséssel is üzemeltethető. Ebből az is következik, hogy várhatóan a saját (családi) és a szűkebb környezet igényeinek kielégítésére termelnek majd tűzifát. A technológia sík és dombvidéken egyaránt alkalmazható, ezért az egész országban egyenletes eloszlásban számíthatunk az ilyen ültetvények megjelenésére. A hozam várhatóan a sarjzatotott ültetvények hozama alatt marad, 8-15 t/ha/év élőnedves hozammal (80-150 GJ/ha/év) számolhatunk.

A sarjzatotásos üzemű alkalmazásakor jól sarjadó, nagy hozamú fafajokkal létesítik az ültetvényeket. A telepítés után 3-5 évenként kerül sor betakarításra. Az ültetvény felszámolására és újratelepítésére várhatóan 5-7 betakarítási ciklus után kerül sor. A betakarítás sajátos technikai és technológiai (járvaaprítás) is alkalmazhatók. A termesztés- és a betakarítás-technológiák illeszthetők a mezőgazdasági technológiákhoz (agroerdészet).

Az alkalmazható fafaj elsősorban a termőhely minőségétől és vízellátottságától függ. Ez esetben nem célszerű a mezőgazdálkodásban szokásos AK értékekkel számolni, tekintettel arra, hogy a faültetvények gyökérszónája egészen más, mint a mezőgazdasági kultúráké. (Pl. egy, a mezőgazdaság számára túl nedves, biztonságos növénytermesztésre nem alkalmas területen igen jó fahozamok érhetők el.)

Magyarországon energetikai faültetvényekkel azokban a térségekben számolhatunk, ahol a biztos felhasználó piac is meg-

A Szombathelyi Erdészeti Rt. (Szombathely, Zanati út 26.) a tavaszi telepítésekhez nagy tételben biztosítja az alábbi fenyőféléket:

Lucfenyő	2/2	8,- Ft
Kaukázusi jegenyefenyő	3/0	9,- Ft
	4/0	18,- Ft
Görög jegenyefenyő	3/0	7,- Ft
Kolorádó jegenyefenyő	2/0	15,- Ft
	3/0	25,- Ft
Kék duglászfenyő	2/0	15,- Ft

(Az árak az áfát nem tartalmazzák.)

Telefon: 94/329-977.

Fax: 94/329-973.

jelenik. A rövid vágásfordulóval kezelt, sarjztatott üzemű ültetvények jól kapcsolhatók az energiatermelők (fűtőmű, fűtőerőmű) beruházáshoz.

Az energetikai faültetvények lehetséges szerepe az energiatermelésben

Az EU tervei szerint jelentősen bővül a megújuló energia-hordozók szerepe az energiatermelésben. Ez azt jelentené, hogy a jelenlegi 5,2%-os átlagos hányad 2005-re 7,5%-ra, 2015-re 12%-ra nő.

Kíváncsún lenne, hogy Magyarországon a megújuló energia-hordozók felhasználásának aránya az EU-ban tervezett tendenciáknak megfelelően változzon. Ez a hazai energiaigény-növekedést is feltételezve (1000 PJ/év) 120 PJ/év nem fosszilis eredetű energiafelhasználást jelentene, és a növekménynek legalább felét fabázison lenne célszerű előállítani.

A növekmény 87,3 PJ, melynek legalább fele (43,65 PJ/év) fabázison (a faipar saját energiaellátási célra felhasznált hulladékaik is figyelembe véve) állítandó elő.

A fafeldolgozó iparból (elsődleges és továbbfeldolgozó ipar) szabad hulladékkal alig számolhatunk, ezért elsősorban a bővülő erdőterület és az energetikai faültetvények jelenthetik a többletforrást.

Érdekes megvizsgálni azt, hogy milyen mértékben tér el a hagyományos erdőgazdálkodás és az ültetvénygazdálkodás fajlagos energiahozama. A fajlagos energiahozam GJ/ha/év mértékegységben fejezhető ki.

Megnevezés	Br. fa- térfo- gat (m ² /ha)	Fatö- meg HM (t/ha)	Tűzifa (%)	Apa- dék (%)	EM (GJ/ha)	Vf (év)	EP (GJ/ha/ év)
Jó erdő JOE	500	300	30	15	1305	80	16,31
Átlagos ATLE erdő	275	165	50	20	1196	60	19,93
Rontott ROE erdő	150	90	75	20	978	40	24,45
Jó ültet- vény JÖÜ		87	100	0	1261	3	420
Átlagos ATLÜ ültet- vény		58	100	0	841	4	210

EM = energiasűrűség, Vf = vágásforduló, EP = energiahozam

A táblázat adatai alapján a következők állapíthatók meg:

1. a hagyományos erdőgazdálkodás esetében a fő termék a faipari alapanyagul szolgáló faanyag, a tűzifa szakmai kény-
szerből termelt választék;

2. azok az erdők, amelyek a hagyományos megítélés szerint jó erdők, azért, mert bennük hagyományos választékok nagy hányadban és gazdaságosan termelhetők, az energiatermelés szempontjából viszonylag kis hozamúak;

3. a magyar erdőkből jelentős (és egyre növekvő) arányban származik tűzifa, aminek hasznosítását meg kell oldani;

4. a fajlagos energiahozamokat figyelembe véve a hagyományos erdőgazdálkodás és fahasznosítási szemlélet mellett a szükséges faenergetikai fejlesztések nem valósíthatók meg.

Következtetések

A hagyományos erdőgazdálkodás melléktermékei, és az energiaerdőkben keletkező, illetve termelt energia célú faanyag igen fontos energiahordozó-források, de ezek a források sok esetben azért nem használhatók ki, mert az energiatermelésre szánt faanyag igen szorítan, nehezen koncentrálhatóan, vagy a felhasználótól távol keletkezik, illetve egy-egy körzetben időszakosan és nagymértékben változó mennyiségben áll rendelkezésre.

Az ellátási körzet nagyságának változása egy 10 MW teljesítményű, 120 000 GJ/év energiát előállító fűtőmű esetében (20% erdőszűtséget és 80% energetikai hatásfokot feltételezve)

	Hozam (GJ/ha/év)	Az ellátó terület (ha)
Átlagos erdő apadéka és vékonyfa	0.0385	3 116 883
Átlagos erdő energetikai faanyaga (tűzifával)	2.7517	436 090
Átlagos ültetvény $\alpha = 20\%$	34.800	13 392
Átlagos ültetvény $\alpha = 60\%$	104.400	1 154

Ezek az adatok azt jelzik, hogy a csak erdészeti hulladékokra (vágástéri hulladék) jelentősebb energiatermelő létesítményt létrehozni (a nagy szállítási távolságok miatt) belátható időn belül nem gazdaságos. Az erdészeti hulladékokat csak kis berendezésekben, a keletkezési helyhez nagyon közel célszerű hasznosítani. Az ültetvények nagy alapanyag-koncentrációt jelentenek. Az ezekre alapozott létesítményekben az energiatermelés kiegyensúlyozottan folyhat, és lehetőség nyílik arra is, hogy pótlólagos forrásként a gazdaságos szállítási körzetből az erdészeti hulladékok itt hasznosuljanak. Ez tehát azt jelenti, hogy az energetikai faültetvények nem konkurencia az erdőgazdálkodás kis értékű (melléktermék) faanyagának értékesítése szempontjából, hanem épp olyan jelentősebb felhasználói háttér kialakulását teszi lehetővé (kommunális fűtőművek, kogenerációs erőművek), amely az erdőgazdálkodás melléktermékeinek fogadására és energetikai faanyagának hasznosítására is alkalmas.

PÁLYÁZAT

A Mátra-Nyugatbükki Erdő- és Fafeldolgozó
Részvénytársaság pályázatot hirdet
erdőművelési műszaki vezetői munkakör
betöltésére.

Feltétel:

erdőmérnöki végzettség;
legalább 2 éves szakmai gyakorlat;
német nyelvtudás előnyt jelent.

Feladat:

Az erdészet erdőművelési feladatainak ellátása,
irányítása és ellenőrzése, az erdészetvezető mellett.

A pályázatokat a MEFAG Rt.
Munkaügyi-Közigazgatási Osztályára
(3300 Eger, Kossuth Lajos u. 18.)
kell írásban benyújtani
1999. május 15-ig.

Szolgáltatás magánerdészeknek

A Nyírerdő Rt. első pillanattól fogva stratégiai feladatának tekintette az új erdőtulajdonosok szakmai segítségét. Szolgáltatások rendszerét dolgozták ki annak érdekében, hogy a magánerdőkben elősegítsék a szakszerű munkát. A legjobb eredmények e tekintetben a Nyírerdő Rt. Baktalóránt-házi Erdészeténél születtek. Ők faanyag-felvásárlással, erdőtelepítési tervek elkészítésével, szaporítóanyag árusításával támogatták a magánszektor munkáját. Ezt a tevékenységet most bővítik, például az erdőszítések kezelésével első ki-
vitteltől a befejezésig, vagy akár a további állománykezelést is vállalják. A szolgáltatások mértékét növelni akarják, ami azért nagyon szükséges, hogy az állami erdők mellett vagy között fekvő magánerdők állapota, védelme kielégítő legyen. Ez nemcsak a tulajdonos érdeke, de az erdészeté is, hiszen a kártevők, fertőzések ellen csak egységes munkával lehet sikeresen fellépni.

DR. SZÉLESY MIKLÓS

Kritikus fogalmaink, fogalmaink kritikája

(Vítás, vitatott fogalmaink, fogalmaink értékelése, megítélése)

Az értékelésem elsősorban magára a *faállományra* és a *termőhelyre*, másodsorban pedig a *kettő kapcsolatára* vonatkozó fogalmakat fogja érinteni. A fogalmak megítélését valamilyen szempont, rendező elv szerint végezzük.

Rendező elv

A tudomány fejlődésével a megismerésnek különböző oldalai kerülnek előtérbe. Kopnyin filozófust idézve: míg a „konkrét a megismerésben nem más, mint a valóság sokféle tulajdonsága és oldala *egységének*, *totalitásának* tükröződése, addig az *absztrakt* a megismerésben az említett egységes egész *különböző oldalainak* viszonylagos önállóságát tükrözi”. Egyszerűbben talán úgy fogalmazhatnánk, hogy míg a *konkrét* megismerés a tulajdonságok *teljes egészére*, addig az *absztrakt* (elvont) megismerés a tulajdonságok *egy részére* vonatkozik.

Nézzük meg, hogy a különböző *erdőleírások* és a *termőhely-leírások*, valamint a *kettő kölcsönhatását* jellemzők a megismerés melyik oldalához tartoznak, inkább az ún. *konkrét*hoz vagy inkább az *elvont*hoz sorolhatók.

1. Az erdő és a termőhely leírása

Mi erdészek az *erdő* és a *termőhely* leírása alatt az *erdő lényegének* – a *fák egymás közötti*, valamint a *fák és a környezetük közötti viszony* – modellezését értjük.

A modellezett erdő és termőhely *szerkezetének*, *struktúrájának* a leírását *vízszintes* – *horizontális*, *zonális* – és *függőleges* – *vertikális*, *regionális* – *tagoltság* alapján tehetjük meg.

Minden *szerkezetnek* egy *működés* – *funkció* – felel meg és viszont, minden működéshez egy *szerkezet* tartozik. Természetesen ez egyaránt érvényes a *faállományra* is és a *termőhelyre* is. Éppen ezen *szerkezetek szabályozása* az *erdészeti gyakorlatunk lényege*.

A) A faállomány és az erdőállomány leírása

Vegyük csak a *vágásos erdőket*. Miután mind az egyes *faállományok*, mind pedig az *erdőállományok szerkezetének* egyik fontos jellemzője az *elegyarány*, ezért ezt a szerkezeti tényezőt vizsgáljuk.

1. Faállomány és elegyarány

Az egyes *faállományok elegyarányának* a klasszikus – *elvont* – értelmezése az, amikor *összességében* állapítjuk meg a különböző *fajok koronájának területfoglalását*, függetlenül attól, hogy a különböző *fajok egyenletesen* elszórtan, vagy *ki-sebbs-nagyobb foltokban* egyenletesen helyezkednek el az *erdő-részletben*.

Az 1955-ös – Magyar János-féle – erdőrendezési utasítás alapján lehetőségünk volt a *szintenkénti elegyarányok* megállapítására is.

Az 1976-os – Király László-féle – útmutató szerint már a *faállomány szerkezetét konkrétan* tudtuk megjeleníteni, amikor is *szintenként* is és *állományrészenként* is megállapítottuk az *elegyarányt*.

Völgyi László még konkrétabbá tette a *faállomány szerkezetének* leírását. Erdőrészenként *faállomány-féleségeket* írt le, a *faállomány vízszintes és függőleges tagoltságát* még részletesebben érzékeltette. (Pl. *kocsánytalan tölgyes-bükkszintes erdeifenyves* vagy *erdeifenyős-kocsánytalan tölgyes bükkös*.)

A *faállomány szintű szabályozás* – *nevelővágások* – *tervezésének* színvonala szorosan összefügg a *faállomány-szerkezet* leírásával. Minél *konkrétan* a leírás, annál *konkrétan* lehet a *szabályozás tervezése*.

2. Erdőállomány és elegyarány

Az *erdőállomány szerkezetének* legjobb kifejezője a *fiatalosok*, a *középkorú* és az *öreg* *faállományok arányának* kimutatása. Finomabb részletességgel ezt az ún. *korosztálytáblázat* tartalmazza.

Az *erdőállomány területének* a *fajokonkénti és korosztályonkénti* megbontása a megismerés *elvont* oldalához tartozik, követezik ez a *faállományok elegyarányának* *elvont fogalmából*. Ez idáig *erdőterveinkben* az *erdőállományok szerkezete* ilyen formában jelent meg.

A *korosztályonkénti fajokra bontott jellemzők* mellett a *faállomány-féleségekre* kimutatott *területfoglalás* – vagy ahogyan ezt Völgyi László nevezte, az *erdőállomány spektruma* – az *erdőállomány-szerkezet konkrét* megismerésének oldalához tartozna.

Az *erdőállomány-szintű szabályozás* – *hozam* – *tervezésének színvonalára* itt is azt állapíthatjuk meg, amit a *faállomány-szabályozásnál* mondtunk: minél *konkrétan* ismerjük az *erdőállomány szerkezetét*, annál *színvonalasabb szabályozást* tervezhetünk.

B) Termőhely

Az *erdő termőhelye* mindig egy *konkrét vidék*, egy *táj természeti* (társadalmi) *adottsága* a maga bonyolult rendszerével.

• Erdőgazdasági tájaink, erdőfajaink, természetföldrajzi tájaink

A 60-as években elődeink kidolgozták *táji erdőgazdálkodásunk alapelveit*.

A kötelezővé tett Babos-féle (ötven) *erdőgazdasági tájakkal* szemben a Haracsi-féle (tíz) *erdőtáj* azért *konkrétan*bbak, mert azokat *egységes rendszerbe* sorolta, először a *magasság szerinti* *vertikális* – egy *síksági*, illetve egy *domb- és hegyvidéki* – *tájövbe*, másodsor az *éghajlat* alapján *vízszintes* – *atlanti*, *mediterrán* és *kontinentális* – *zónába*, majd harmadszor az *elkülönítő fajok elterjedési területe* szempontjából.

Ugyanezt az *alapelvet* alkalmazta a Pécsi-Somogyi-Jakucs szerzőhármas is, amikor Magyarország *tájtípusait* rendszerezte, először *magasság*, másodsor az *éghajlat* szerint, majd a *harmadik szempontként* a *fajok helyett* a *talajt szerepeltette*.

Táji gazdálkodásunkat azonban „*felváltottuk*” az 1976-os *erdőrendezési útmutatóban* már kötelezővé tett ún. *Járó-féle termőhelyrendszerrel*. A *termőhelyre* vonatkozó jellemzőket országosan és egységesen az ún. *termőhelytípus-változat* – *klíma*, *hidrológiai viszonyok*, *genetikai talajtípus*, *termőréteg vastagsága*, *fizikai talajféleség* – *fogalmába* tömörítettük.

A „*termőhelyszerkezet*” *tényezői közül* minősítsük külön-külön az *éghajlat*, a *domborzat* és a *talaj* leírását.

• Éghajlat

Termőhelyrendszerünk legelvontabb fogalma a *klíma*, mert *egyetlenegy* *éghajlati tényező* – a *júliusi 14 órai légnedvesség* – *átlagával* jellemezték a *négy különböző kategóriát* és ezekhez a *kategóriákhoz* rendelték a *növényzetet*, a *három „erdőtársulást”*, illetve az *erdős-sztyeppet*. Így lett a *klíma* a *növényzettel* is jellemzett fogalom, de nem vált sokkal *konkrétan*bbá, mert ezek az „*erdőtársulások*” nem igazi *erdőtársulások*, hanem *annál nagyobb és elvont* egységek.

Tulajdonképpen mi *Borhidi klímazonális vegetációs öveit* vettük át, amit az ún. *hidrotermikus hányados* (Q_h) alapján *különített el*. Az így megállapított *vízszintes* – *horizontális* – *klímazonális övek elvont fogalom*má váltak.

A fenti rendszert azzal rontottuk el, hogy a „tölgyes erdők övét” átkereszteltük „Kocsánytalannal, illetve cseres-tölgyes” klímára. Ez a magyarázata annak a képtelenségnek, hogy a *Nyír-ség kocsányos tölgyeseit* az utóbbi klímába soroljuk, annak ellenére, hogy ott sem kocsánytalan tölgy, sem cser nincs, nem is lehet, de a páratartalom miatt odatarthatónak vesszük.

Az éghajlat fogalmának *konkrét* értelmezését Zólyomi Bálint az alábbiakban adta meg: „...alkalmasabbnak tartjuk az ingadozásokat elmosó, szokványos átlagok helyett a Russel-féle klímavé koncepció ... alapján vizsgálni az összefüggéseket ... Zólyomi ... Russel klímavé koncepciójának szellemében csapadékjárástípusokat különített el.”

A fentiek alapján hazánk *konkrét földrajzi helyeinek* éghajlatát az öt csapadéjárás-típus – atlanti-szubmediterrán, pontus-szubmediterrán, európai-kontinentális, szubatlanti-alpesi, valamint a jellegtelen – előfordulásának gyakorisági százaléka jellemzi. A tizenöt hazai mérőállomásra jellemzők táblázatos kimutatását ismertette is. Borhidi ezeket az értékeket „izovonalas” térképeken ábrázolta, így még szembetűnőbb földrajzi helyeink éghajlatának *konkrét* jellemzése.

Zólyomi professzor és munkatársai számszerűen azt is kimutatták, hogy hogyan függ össze a csapadéjárás-típusok gyakorisága a klímazonális növénytakarulások flóraelmének csoportrészesedési arányszámával.

A Haracsi-féle erdőtájak számszerűsített éghajlati termelő-képessége pedig arra is magyarázatot ad, hogy pl. erdeink magassági növekedése miért és milyen irányban tér el tájanként egymástól.

• Domborzat

A domborzat azért jelentős, mert számottevően módosítja az ún. szoláris éghajlatot. Ugyanakkor a talajban lejátszódó folyamatokat is jelentősen befolyásolja. Így a domborzat az erdő élettani tulajdonságait is nagymértékben alakítja. Magassági erdőövünkben ez a tény világosan megnyilvánul.

Ami pedig a termőhelytípus-változatunkat illeti, csak közvetve szerepel a domborzat, tehát „teljesen” elvontan. Pedig az erdőrésztlet megnevezett termőhelytípus-változata egyáltalán nem mindegy, hogy a domb-hegy lábánál, az oldalon vagy éppen a tetőn helyezkedik el. Vagyis *konkrét*abbá tehetjük domb- és hegyvidékeinket a termőhelytípus-változatunkat, ha a lejtő magasság szerinti kategóriába is besoroljuk, párosítva hozzá az égtáj szerinti fekvést is.

• Talaj

*Konkrét*abbá válhatna a talajok leírása is, ha a genetikai talajtípus mellett az altípust, a változatot, sőt a helyi változatot is meghatározhatnánk, ahogyan Stefanovits professzor annak idején is ajánlotta. Ezek ismeretében készíthetnénk el az igazi termőhelytérképet, pontosabban a talajtérképet, amely a valóságot jobban tükrözné és így egy-egy „homogénnek” ítélt terület határa nem az erdőrésztletek határát követné.

Völgyi László már a 60-as években kidolgozta a termőhely-féleségeken alapuló zalai szelvényes termőhely-térképezési módszert, és a megye nagy részéről így készítette el a termőhelytérképet.

II. Az erdő és a termőhely kölcsönhatásának leírása

Régóta ismert, hogy a faállomány „teljesítő-képessége” – fatermési osztálya – minősíti a termőhelyet és viszont, a termőhely – termőhelyi osztálya – pedig a faállomány növekedését, fatermését befolyásolja. Ezt a kölcsönhatást kétféleképpen fejezzük ki. Az egyik módszerünk szerint faállományunk termőképességét határozzuk meg a fatermési táblák segítségével, míg a másik esetben termőhelyünket az erdőtakaralással – erdőfúppussal – minősítjük.

A két módszerhez tartozó fogalmakon belül is – már ami a termőképességet és az erdőtakaralást illeti – vannak elvontabbak és vannak *konkrét*abbak.

A) Termőhely és fatermő képesség

Bennünket a termőhely „csak” annyiban érdekel, hogy az erdő számára milyen életfeltételeket nyújt. Ezért – Magyar professzor javaslatára – felcseréljük a közvetett és közvetlen „termőhelyfeltárás” eddigi értelmezését. Azaz a faállomány „közvetlenül tárja fel” a termőhelyét, míg a talajjellemzőkből csak közvetve következtethetünk a faállomány növekedésére.

Fatermési tábláink – Magyar professzor kifejezésével élve – a dendrometriai mérceink fatermési osztályai a konkrét földrajzi hely konkrét okaitól függetlenül, elvontan fejezik ki a termőhely összhatását a növekedésre.

Amíg fatermési tábláink római számos termőhelyi osztálya (fatermési osztálya) faállományunk fajfajának növekedési típusát: I-II (jó), II-IV (közepes), V-VI (gyenge) jellemzi, addig az arab számos fatermési osztálya (pontosabban a fatermési foka) *konkrét*abb, mert faállományunk számszerűsített teljesítő-képességét, az össz-fatermés átlagnövekedését adja meg, pl. 11,5 m³/ha/év.

A tervezett – Király professzor javasolta ún. „kvantilis-ekkel” dolgozó – új fatermési táblák fatermési osztálya azt is megmutatja majd, hogy az ország összes faállományából hány százalékának van olyan fatermési osztálya, mint amilyen a mi faállományunké. Eszerint erdeink 50%-a III., IV., 30%-a a II., V., 20%-a pedig az I., VI. fatermési osztályba fog tartozni.

A fentiekhez képest *konkrét*abb a Király-Szepesi-féle közvetlen „termőhely-meghatározási” módszer. Eljárásuk szerint – a mintavételes fatérfigat-meghatározás esetén – az erdőrésztlet faállományának „erősebb” és „gyengébb” részeit tudjuk elkülöníteni a főfaj fatermési foka – fatermési osztálya – alapján.

A termőhely-hasznosítás foka – Király-féle képlete – azt mutatja meg, hogy a termőhely ún. *teszt*faj fatermő képességének hányad része van jelen az erdőrésztlet faállományának átlagnövekedése alakjában.

A Völgyi-féle közvetlen módszer szerint azt „azonos nevezőjű”, tehát egyneműnek ítélt termőhely-féleségen talált legkülönbözőbb faállomány-féleségek legfontosabb faállomány-szerkezeti tényezői kell megmérnünk. A megmérték alapján az erdő „megmutatja” – függetlenül attól, hogy a faállomány-szerkezete mennyire természetközeli, vagy nem –, hogy az adott konkrét termőhely-féleségen melyik konkrét faállomány-féleség mire képes, a mi megítélésünk szerinti legjobban „odavalót” kiválaszthatjuk.

B) Termőhely és a természetszerű erdőtakaralás (erdőtípus)

A termőhely erdőtakaralásának megnevezésével egyrészt a termőhely összhatását *konkrét*abban, a konkrét földrajzi hely természeti adottságaihoz alkalmazkodott konkrét természeti „képződményével” jellemezzük. Másrészt az erdőrésztlet erdőtakaralásának ismeretében megítélhetjük faállományunk ún. természetközelségét, illetve javításának módját, fatermelő képességének emelését.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság a Budai Tájvédelmi Körzetbe természetvédelmi területkezelői feladat ellátására okl. erdőmérnökök jelentkezését várja.

A pályázat során előnyt jelent a természetvédelem területén és/vagy az államigazgatásban szerzett tapasztalat, valamint számítógépes és idegennyelv-ismeret, gépkocsivezetési jártasság.

A pályázat tartalmazza:

- a szakmai önéletrajzt,
- a diploma és a nyelvvizsga-bizonyítvány másolatát,
- az erkölcsi bizonyítványt.

Az illetmény a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvénynek megfelelően kerül megállapításra.

A pályázatot 1999. április 30-ig a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság címére kérjük eljuttatni (1525 Budapest, Pf.: 86.).

Egyáltalán nem mindegy azonban, hogy melyik erdőrendszert erdőtürsüléséről beszélünk, mert attól függően a megnevezett erdőtürsülés elvontabb vagy konkrétabb, kevesebbet vagy többet mond a gyakorlat számára.

Az erdők rendszerezésénél alkalmazott kategóriák elvont vagy konkrét jellegének megítélésében idézzük Morozovot – az erdőelmélet megalkotóját –: „Az állománytípus (asszociáció) vagy valamilyen magasabb rendű egység – akárhogy is vesszük – a valóságban mindig élettani, földrajzi, szociális és történelmi jelenség.” Ezt a morozovi alapvető Haracsi professzor az erdőtürsútra – erdőtürsülésre – az alábbiak szerint egészítette ki: „...az erdőtürsú nem egyszerű florisztikai, hanem főleg faállomány-összetételei, fatermelési és egyben termőhelyi fogalom is...”

Nézzük meg ezek után a fentiek alapján a fontosabb hazai erdőrendszerek – elsősorban az erdőtürsúlsók, erdőtürsúposok, másodsorban pedig az erdőövek – fogalmának konkrét, illetve elvont voltát.

1. Soó-féle erdőrendszer

A Soó-féle növénycönológiai iskola és követőinek rendszerében elsősorban az erdőtürsúlsónál nagyobb egységek – asszociációcsoport, asszociációsorozat, asszociációosztály és a divízió – florisztikailag rokon összetételű cönózisok, csoportok, sorozatok összességei – elvont fogalmak, mert – morozovi megfogalmazásban – nem földrajzi, hanem jobbára élettani és szociális jelenségek.

Konkrétabbá váltak ezek az erdőtürsúlsók, amikor a 60-as évek közepén Csapody István erdőgazdasági tájanként ismertette őket.

2. Jakucs-féle erdőrendszer

Gyökeresen újnak számít, a cönológiai irányzathoz képest, az erdőknek rögtön az első lépésben klímazonális és edafikus (int-razonális) csoportra osztása. A további kategóriák elkülönítésének szempontja is elsősorban a környezeti tényezők, ökológiai faktorok – pl. elsődlegesen a víz által, az alapkőzet által, a domborzat által befolyásolt erdők – konkrét megnevezése alapján történt.

Az erdőöv nem szerepel a rendszerben. Az erdőtürsúlsók földrajzi előfordulása mellett az aljnövényzet típusait is sokszor megnevezi.

3. Morozovi-Haracsi-féle erdőrendszer

• Erdőövek, erdőtájak

Haracsi professzor szerint a „magyar erdőtipológia rendszerezésének” alapelvei a következők: „Javasoltam Magyarországot ... a földrajzi-éghajlati tagozódás alapján először három magassági erdőtenyészeti tájövire (síkság, meleg és hűvösebb domb-, hegyvidék) és ennek megfelelően három növénytürsúlsói sorozatra ... (1. Síksági vagy ks. tölgyesek..., 2. Domb- és hegyvidéki vagy kt. tölgyesek..., 3. Domb- és hegyvidéki bükösök) felosztani. Ezekben belül tíz erdőtájat... különítem el, leírtam ezek jellegzetes erdőtürsú-csoportjait, fajfajait és differenciáló (elkülönítő) növényeit. Rámutattam az igen fontos táji-alfaji (származási) kérdésre és a táji gazdálkodásra. Kimondtam, hogy az erdőtürsúkat tájanként ... elkülönítve kell kidolgozni...”

• Erdőtípusai

Igaz, az erdőtürsúposok tájankénti kimunkálását annak idején nem tudta vállalni, de – 1956 után, amikor az erdőművelési tanszék-et is vezette – az egyetemi oktatás számára országos áttekintést adott erdeinkről. Erdőtípusrendszerét kezdeti vázlatnak szánta, melynek lényegét az alábbiakban összegezte.

„Az erdőtürsúposok rendszerbe foglalásában” – az erdőöveken belül – „kidomborítottam az éghajlat (klimatikus erdők) és a szélsőséges talajviszonyok (edafikus erdők) fontosságát ..., azután pedig hármas felosztást: mezo-, bazo- és acidofil alkalmaztam. ... Erdőtípusaim jellemzésének, kialakításának alapja

az a logikus morozovi megállapítás, hogy az erdőtürsúlsót a változó termőhely és a fajfajok különleges (ökológiai, türsúlsói) élettulajdonságai alakítják ki. ... A fajfajok jelzőképességének törvényét ... teljesen és logikusan kihasználtam az erdőtürsúposok képzéséig.”

Erdőtípusai biológiai faállomány-szerkezetének – domináns, kodomináns, szubdomináns, valamint elegy- és kísérő fajfajainak – pontos megnevezésével, az állomány-szerkezet megjavításának lehetőségeivel – az eddig tárgyalt rendszerekhez képest – a legkisebb egységei is konkrétabbak, a gyakorlat számára kézzelfoghatóbbak.

4. Az erdőrendezési útmutató erdőrendszere

Lényegében Majer professzor második erdőrendszere van szó. „Természetszerű erdőtürsúlsói” már nem a cönológiai értelemben vett erdőtürsúlsók, hanem azok – hasonlóan Haracsi professzoréhoz – acidofil, neutrál és bazofil jelzőkkel ellátott csoportja. Ezek részletezése egy bonyolult táblázatban található meg, mindenféle szöveges magyarázat nélkül.

A Majer-féle öt erdőöv átkeresztelt Vadas-féle erdőöv, a domborzat tengerszint feletti régiói, melyek a Haracsi-féle hárommal szemben soknak és a méterekben kifejezett határok miatt merevnek tekinthetők, de konkrétabbak a korábbi vízszintes, zonális erdőöveihez képest.

Az erdőrendezőknek újabban ajánlott Bartha-Szomorad-Tímár-féle – az erdeink természetességének értékét megállapítani hivatott – erdőrendszer legkisebb egysége az erdőtürsúlsó-csoport, aminek nem sok köze van az útmutatóban szereplőkhöz. Az is zavaró, hogy a magasabb rendű kategóriák a „faállománytürsúposok” elvontak, többé-kevésbé a korábbi Majer-féle első erdőrendszertan erdőöveivel (zonális erdőtürsúlsó-csoportjaival) azonosak, így azok a mostani regionális erdőövekkel nehezen „hozhatók össze”.

5. Mátyás-féle erdőrendszer

Az erdőtürsúlsók faállomány-szerkezetének jellemzésével – „főfaj, kísérő faj, szintek” – így azok konkrétabbá válnak a cönológiai leírásához képest.

Az erdőrendszer következő két magasabb rendű egysége elvont, mert klímáövei – pontosabban a klímazonális asszociáció-csoportok – megegyeznek az útmutató klímáival, míg az asszociáció osztályai tulajdonképpen a Soó-féle rendszerrel azonosak. Jakucséhoz hasonlóan a legmagasabb rendű kategória – a klímához kötött és a klímáövhez nem köthető erdők – alkalmazásával pedig konkrétabbá vált erdőrendszere.

C) Erdőtípológia és termőhely-tipológia

A jelenlegi erdőrendezési útmutatónkban szereplő újabb Majer-féle erdőrendszer nem azonos elveken nyugvó – nem „kompatibilis” – a már-már 30 éve érvényben lévő Járó-féle termőhelyrendszerrel. Ugyanis amíg a hivatalos erdőrendszernek konkrét – magassági – erdőövei vannak, addig a termőhelyrendszernek elvont – vízszintes – klímazonális öveit különítetik el.

Pedig Haracsi professzor jó időben – több mint 40 éve – nagyon leegyszerűsített, de ugyanakkor a lényegét tükröző képpel világította meg az összefüggéseket:

erdő	= termőhely	+ faállomány
erdőtípus	= termőhelytípus	+ faállománytípus
erdőtípológia	= termőhely-tipológia	+ faállomány-tipológia

A fentiek azt sugallják, hogy az erdőszeti termőhelyismeret a konkrét faállománytürsúposok konkrét termőhelytürsúpsait ismerje meg tájanként, a közöttük lévő kölcsönhatást derítse fel, ahogyan azt a Völgyi-féle módszernél láttuk.

Cikkem megírásával az volt a szándékom, hogy a fontosabb fogalmainkról áttekintést adjak egy sajátos nézőpontból, és ezzel másokat is továbbgondolkodásra, vitára ösztönözsek.

Minek nevezzetek?

Figyelemre méltó cikket közöl Bidló András-Kovács Gábor-Szodfridt István az Erdészeti Lapok 1999. évi februári számában „Az erdészeti termőhely-értékelésről” címmel. Valóban termőhely-értékelésünk (is) megújításra szorul, érdekes volt tanulmányozni a német rendszer sajátosságait. Kár, hogy a hazai adaptáció lehetőségéről nem szóltak a szerzők.

A cikk második részében – megítélésem szerint kissé oda nem illő módon – a MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete által összeállított 10 kötetes Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer 2. kötetét, a Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszert veszik górcső alá. Írásukban többször is hangoztatják, hogy nem erdészeti célokra készült ez a rendszer, ennek ellenére erdészies elvárásokat támasztanak vele szemben. Így azt is hiányolják, amivel szakmánk több évtizede nem tudott megbirkózni, de az igény a mai napig fennáll, nevezetesen a termőhely-jelző növények jelzéseinek és a konkrét termőhelyi tényezőknek a megfeleltetését. Egyetértek azzal, hogy „erdések, botanikusok egyaránt ökoszisztéma-szemlélettel dolgozzanak, s ne csak az élő világ növényi részét rendszerezék, hanem ezeket mindig termőhelyi összefüggésükben is lássák”. Tulajdonképpen a fenti élőhelyosztályozási-rendszer is erre törekedett, amely nemcsak a hagyományos fitocönológiai növényi részt, hanem az „állati részt” és a termőhelyi tényezőket, no meg az antropogén hatásokat is figyelembe vette. Nyilván konkrét mérési adatokat hiányolnak a szerzők, ami egy ilyen léptékű rendszernél fölösleges. Elegendő például az előzetesen definiált erősen savanyú, savanyú, mérsékletesen savanyú, ... vagy a száraz – félszáraz – üde – félnedves – nedves kategória ebben az esetben. Ennél több információra – a rendszer céljaiból fakadóan – nincs szükség. Arra viszont nyitottak a botanikusok, hogy a típusjelző növényeikhez a termőhelykutatók hozzárendeljék a konkrét termőhelyi adataikat. Erre tudtommal – egy-két fajt eltekintve – hazánkban még nem történt kísérlet.

Meghökkenett viszont, hogy az élőhelycsoportok megnevezéseit nem tartják megfelelőnek, holott pont a kiragadott példák – megítélésem szerint – a kifogásolt termőhelyi hátteret kiválóan reprezentálják. Így a „lőszőtölgyes” szerintem azért jó elnevezés, mert tudjuk, hogy lőszön az erdős-sztyepp klímában milyen talajok alakultak ki, információt ad a tápanyag- és víz-háztartásról, a botanikusnak meg még a fajkészletről, struktúráról is. De a lősz kapcsán a kelet-európai erdős sztyeppekkel való rokonítás is eszünkbe juthat. Azért elvetni a rövid, frappáns és informatív lőszőtölgyes elnevezést, mert „a növények nem közvetben, hanem talajban gyökereznek”, számomra (és velem együtt sokak számára) még nem elegendő kifogás. (A talaj végül is talajképző közetből jön létre.)

Ugyancsak nem értem, hogy miért nem jó a „mészkerülő” ilyen-olyan erdők névadás. (Az ilyen-olyan jelző alkalmazására nem térnek ki.) A mészkerülő előtag jelzi nekünk, hogy olyan alapközetből alakult ki a mészkerülő erdő talaja, amely savanyú mállástermékű, vagy az erőteljes kilúgozás miatt a talaj elsavanyodott. Ugyanakkor ebből az egyetlen előtagból a tápanyagháztartásra is lehet nagy vonalakban következtetni, no meg a mészkerülő erdőt fölépítő fajokra is.

A fentiekben azért is csodálkozom, mert cikkük első részében azt hangoztatják a szerzők, hogy itthon nagyobb figyelmet kellene szentelni a geológiai szubsztrátumnak, a belőlük származó málladéknak és ennek a talajképződésben, víz- és tápanyagháztartásban játszott szerepének. Ezzel mind egyet lehet érteni, de végül is nem tuduk meg, hogy miért nem jók a geológiai szubsztrátumra utaló megnevezések. S ha ezek valóban nem jók, akkor szívesen vettük volna a szerzők új elnevezéseit. Amit egy későbbi Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer is figyelembe vehetne majd...

Dr. Bartha Dénes

Ne féljünk a farkastól!

1999. február 26. A Gemenc térségében előforduló farkasok miatt kialakult félelem teljességgel megalapozatlan, a farkasokról megjelenő rémtörténetek, károkozásaik mértékének felnagyítása, eltúlzása árthat a faj fennmaradásának és ismételt megtelepedésének! – hívja fel a figyelmet a WWF Magyarország (World Wide Fund for Nature – Világ Természetvédelmi Alap) ma közzétett sajtóközleményében.

A farkas (*Canis lupus*) egykor Európa egész területén előfordult. Mára egyes országokból a kíméletlen vadászat, az üldöztetés és élőhelyének pusztulása miatt teljesen eltűnt, és csak néhány elszigetelt állománya maradt fenn az Ibériai-félszigeten, az Appennini-félszigeten, a Balkán-félszigeten, a Kárpátokban, Oroszország és Skandinávia egyes területein. Falkában él, ez általában a szülőkből és 3-4 kölyökből áll. Zsákmányállatuk az egértől az őz nagyságú állatokig terjed, melyek elsősorban elhullott vagy legyengült állatok, *emberre nem támad!* Magyarországon az Északi-középhegység egyes területein rendszeresen előfordul, az ország más területein inkább alkalmi vendég. A farkas egész Európában védelem alatt áll, Magyarországon 1993 óta védett – természetvédelmi eszközei értéke 50 000 Ft –, így kilövése szigorúan tilos!

A külterjes állattartás visszaszorulása miatt a farkas a haszonállat-állományt nem veszélyezteti! A 20-150 elpusztított háziállatról szóló híradások nem felelnek meg a valóságnak, csak a farkasról kialakult hiedelmeket erősítik! Ha az állat az állami tulajdonban lévő vadállományon kívül magánszemélyek háziállataiból is zsákmányol, és ez bizonyított, akkor a tulajdonosnak a Természet védelméről szóló törvény lehetőségeit nyújt a kártalanításra.

A farkas magyarországi állományának nagysága miatt a vadállományból történő zsákmányolása elhanyagolható. A természetben minden élőlény lényegesen nagyobb számú utódot hoz létre, mint amennyi a faj stabil fennmaradásához szükséges. Így van ez az őzrel és a szarvassal is. A ragadozóknak élőhelyük ökológiai rendszerében betöltött szerepe éppen az, hogy szabályozzák zsákmányállataik egyedszámát. A farkas és bármely ragadozó még sosem pusztította ki egyetlen zsákmányállatot sem, sőt a szelekció miatt hozzájárul azok egészséges fennmaradásához. A vadászok Magyarországon évente közel 20 ezer szarvast és 40 ezer őzet lőnek ki, ez nem csökkenti a fajok állományát. Emellett a kisszámú farkas vadzsákmányolása elhanyagolható.

A WWF Magyarország szerint a farkas magyarországi állományának megerősödése nemcsak a faj megmaradásának esélyeit növeli, hanem emeli élőhelye és hazánk természeti állapotának értékét is.

További információ: Schmidt Hajnalka. Telefon: 214-5554.

Magyarországon először...?!

Az Erdészeti Lapok 1999. évi 37. oldalán rövid közlemény adta hírlül, hogy a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter felkérése alapján „Magyarországon először...” megalakult az Országos Erdészeti Tanács.

Ha az először határozószó a felkérésre vonatkozik, akkor jó a cím, de ha az Erdészeti Tanácsra értendő, akkor nem, mert hasonló névvel ez már a harmadik tanács az elmúlt hatvan év erdészettörténetében.

Az első *Országos Erdőgazdasági Tanács* megalakításáról az erdőkről és a természetvédelemről szóló 1935. IV. tc. 237. §-a rendelkezett és a tanács 30 rendes és 10 póttagját az Országos Erdészeti Egyesület, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, az Országos Mezőgazdasági Kamara és az FM jelölése alapján a földművelésügyi miniszter nevezte ki.

A második *Erdőgazdasági Tanács* a 29/1957. (Erd. É. 27.) OEF sz. utasítással módosított 20/1955. (Erd. É. 11-12.) OEF sz. utasítás alapján alakult meg és 28 tagját az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetője nevezte ki. Az év elején megalakult harmadik *Országos Erdészeti Tanács* 18 tagja a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter felkérése alapján végzi munkáját.

Mindhárom tanács azonos feladata, hogy az erdőgazdálkodás fejlesztése szempontjából nagyobb fontosságú szakkérdésekben való döntés előtt véleményt nyilvánítson, tanácsot adjon a legfőbb erdészeti szerv vezetőjének. A magyar erdők érdekében kívánjuk, hogy az új tanács a tagok egységes véleménye alapján jó tanácsokat adjon az illetékeseknek.

Dr. Járasi Lőrinc

A Fialat Erdőmérnökök Tallós Pál Tudományos Köre

az MTA kistermében vitaülést rendezett. Hozzávetőleg száz szakember jelent meg, és nagy érdeklődéssel hallgatták a felkért előadókat.

Dr. habil Csóka György egyetemi magántanár: Van-e szakadék a gyakorlat és a kutatás között?

Dr. Kovács Gábor kandidátus: Az erdészeti felsőoktatás helyzete és kilátásai.

Kocsis Mihály vezérigazgató-helyettes: A természetvédelem és az erdőgazdálkodás vélt és valós konfliktusai címmel tartottak előadást.

A levezető elnök **dr. Solymos Rezső**, az MTA levelező tagja volt. A meghívott tudósító nagy élvezettel hallgatta az előadókat, akiknél nyoma sem volt az elmúlt évtizedekben megszokott merevségnek, az unásig hallott sztereotípiáknak. A lényegre törő, könnyed stílusu – ahol a diszkret viccelődés sem keltett komolytalan látszatot – s főleg a gyakorlati példákkal tűzdelt előadások élénk vitára készítették a jelenlévőket.

(Mielőtt a tudósítót érné a vád, hogy a hasonló rendezvényekről megszokott beszámolót ír, engedtessek meg egy megjegyzés. Többször elhangzott, hogy a jelenlévők „a jövő szakemberei”, s mint ilyenre, nagy felelősséggel hárul rájuk az elkövetkezendőkben az erdészeti sorsának alakulása. Eszembe jutott egy tizenöt éve történt eset. Akkori főnökömmel többnapos kiszálláson voltunk. Befejezve a napi programot, a vacsora után hamar kialakult az elmaradhatatlan tarokkpárti.

Jómagam – fájlalom – tarokkos nem lévén, csak kibicként figyeltem a lapjárást. Az italkészlet hamar elfogyván, emígyen fordult felém tizenhét évvel idősebb főnököm: „Balek, ugorj le valami innivalóért”, és nyújtotta negyvenéves kezem felé az utánpótlásra szánt összeget. Csak nagy nehezen nyeltem le a büszkeségem által gyűrődött (italosfiú) gombócot. Valamit ebből főnököm is észrevehetett, mert megjegyzésére csak annyit kérdeztem: „Főnök! Ha nyolcvan évesen fogy el kártya közben az innivaló, vajon rendjén találod-e felébreszteni a melletted szunyókáló hatvanvalahány éves kollégát azzal, hogy „Öcsém, ugorj már le egy

üveg jóféle rizlingért!” Meghökkenve nézett vissza, de az a gyanúm, hogy máig sem ért igazán.

Ez a történet jutott eszembe ott az Akadémia kistermében. No meg egy amerikai kutatási eredmény, miszerint – tisztelet a kivételeknek – az emberi agy hozzávetőleg harmincnyolcéves korig konstruktív, utána ahogy mondani szokták, az emlékeiből él.

Mert ott a teremben azok a kollégák voltak jelen, akik már most is a ma erdőgazdálkodásának szakmailag meghatározó személyiségei.

Időarányosabban sikeredett hozzászólásaikkal mindezt bizonyították is. Így érezhették a vitában felszólalók is, mert az őszinte véleményeket és bírálatokat nem rejtették véka alá.

Hozzászólók: Besze Péter (WWF), Bordács Sándor (OMMI), Czeglédi István (AESZ), Gabnai Ernő (OMMI), Gencsi Zoltán (Hortobágy KHT), Horgosi Zsolt (ÁPV Rt.), Iványi Ákos (KÁEG Rt.), Jáger László (SE), Markovics Tibor (Fertő-Hanság NP), Merczel István (SEFAG), Mihálffy Imre (KVI), Nagy László (ERTI), Szabó Lajos (MEFAG Rt.), Szabó Péter (AESZ), Szomor Ferenc (Aggteleki NP), Tímár Gábor (AESZ).

A legközelebbi rendezvény már csak egy témakörre koncentrálni és ez a természetvédelem és az erdőgazdálkodás lesz. Igényként hangzott el, hogy terepközei helyen és időkorlátok nélkül szerveződjön. Az Akadémiát köszönet illeti a mostani rendezvény lehetőségéért.

Pápai Gábor

Lapunkban többször beszámoltunk a Világ Természetvédelmi Alap (World Wide Fund of Nature = WWF) kezdeményezéseiről. A szervezet magyarországi képviselője most megjelentette Élő Bolygó Kampany kiadványsorozatának első kötetét, Erdő címmel. A WWF a világ legnagyobb nemzeti, nem kormányzati természetvédelmi szervezete. Fő célkitűzése: az élővilág sokféleségének védelme, a természeti erőforrások megőrzése, valamint a környezetszennyezés csökkentése. A célok elérésének fontos eszköze a figyelemfelkeltés, a tudatformálás és az oktatás. Az alap 1961 óta működik, székhelye Svájc, tiszte-

letbeli elnöke az edinborough-i herceg, tag-sága meghaladja az 5 milliót. A Föld legkülönbözőbb országaiban 28 WWF-szervezet hoztak létre.

A Világ Természetvédelmi Alap 1991-ben nyitott irodát Magyarországon (címe: 1124 Budapest, Némethy Gy. út 78/b.), ahol a most megjelent ingyenes kiadvány és a tervezett újabb kötetek is megrendelhetők. Önálló nemzeti szervezet létrehozása a közeljövőben várható. Magyarországon különösen az ártéri és pusztai élővilág védelmére, a mezőgazdaság természetére gyakorolt hatásainak tanulmányozására, a természetvédelmi tudatformálásra és neve-

lésre, az éghajlatváltozás kérdéseire, a veszélyeztetett állatfajokra akarnak összpontosítani.

A természet- és erdővédelemben szeretnék bevonni a társadalmi szervezeteket, megpróbálják megszervezni az erdészeti szakemberek továbbképzését, és szívesen nyújtanak segítséget a helyi természetvédelmi tevékenységekhez. A fenti kérdések iránt érdeklődő, együttműködni kívánó magánszemélyek és szervezetek jelentkezését várják. Az interneten rendszeres beszámolóit tesznek közzé a <http://www.c3.hu/panda/erdo> honlapon.

(Magyar Nemzet)

„In memoriam”

Az Erdészeti Lapok februári száma pár soros hírben tudatta, hogy elhunyt Fekete Gyula erdőmérnök, az OEE tiszteletbeli tagja, az Egyesület egykori főtitkára, majd főtitkárhelyettese. Eltávozott közülünk az az erdész kolléga, aki munkássága során oly sokat tett a magyar erdőgazdálkodásért. Vezetője volt a sikeres országos erdőn kívüli fásításoknak. Bedő-díjban is részesült. Ezért megérdemelt volna egy nekrológot.

Tisztelt Gyula Bátyánk!

Bács-Kiskun megye volt erdőn kívüli fásításokat irányító erdészei fájo szívvel búcsúzunk Tőled. Szeretettel és hálával gondolunk Rád, emlékedet megőrizzük.

Nyugodjál békében!

Mihályka Tibor
nyugalmozott erdész

Egy közelmúltbeli akadémiai tanácskozáson elhangzott, hogy az erdész kutatók éhbérért dolgoznak, s valóban, ők az erdészszakma páriái. Az oktatók jövedelme is elviselhetetlenül kevés, sőt a gyakorlatban dolgozó erdész szakemberek sincsenek megfizetve.

Erről egy anekdota jutott eszembe: Az angol királynő ellátogatott kedvenc helyére, a királyi csillagvizsgálóba. Ott egy ifjú csillagász elpanaszolta, hogy kevés a keresetük, az még a megélhetésre sem elég. A királynő megígérte, hogy megpróbálja orvosolni a problémát. Mikor a csillagvizsgáló vezetőjével beszélt, megemlítette, hogy javítani kellene a csillagászok fizetésén, aki azonban kétségbeesve tiltakozott.

– Ha jó fizetések volnának, akkor mindenféle tehetségtelen protekciós nálunk kívánna álláshoz jutni, így csak a szakma iránt elkötelezettek jöhetnek hozzá.

Ebből a konstellációból vizsgálva a fenti kérdést, igazán megnyugtató, hogy szakmánk területén szinte mindenki hivatástudattal vezérelve dolgozik, s az anyagi szempontok csak másodlagosak.

Dr. Markovics Tibor

DR. BARTHA DÉNES

*Veszélyeztetett erdőtürsulásaink XIV.***Lösztölgyesek**

Korunk egyik legszomorúbb és leglátványosabb jelensége természeti környezetünk pusztulása. A fajok eltűnése gyorsuló ütemben halad, s végesen zsugorodnak a természetes, természetközeli élőhelyek területei is. A védett és veszélyeztetett fajok listája mellett most készült el hazánkban a veszélyeztetett, védendő élőhelyek, társulások összeállítása, mely várhatóan a közeljövőben jogszabály formájában nyilvánosságra kerül. Ebben a sorozatban a veszélyeztetett erdőtürsulásokat, veszélyforrásaikat és megővésük lehetőségeit mutatjuk be, tudva azt, hogy az erdőterületeken véghemelő degradációt csak az erdészek állíthatják meg és fordíthatják vissza.

Sík vidékeink árvízmentes hátságain, alföldperemi és hegylábi részeken, lösz alapközeten létrejövő zonális élőhelytípus a lösztölgyes. A makroklima hatása kialakulásában elsődleges szerepet játszik, az évi csapadék az erdőtenyészet alsó határán mozog, ezért löszgyepekkel és löszpusztai cserjésekkel váltakoznak a kisebb-nagyobb erdőfoltok, melyek tipikus erdős-sztyepp formációt öltenek. A többletvízhatástól független, humuszban gazdag talajok típusa csernozjom barna erdőtalaj, karbonátmaradványos barna erdőtalaj és Ramann-féle barna erdőtalaj lehet.

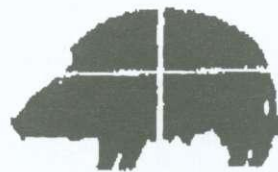
Állományaik nyíltak, helyenként löszgyepekkel és cserjésekkel váltakoznak, hegylábi részeken a záródás már jelentősebb. A felső lombkoronaszint alatt egy gyengén fejlett alsó szint is megfigyelhető, a faegyedek az extrém termőhelyű részek felé haladva eltörpülnek. Állományalkotó faja a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), elegyfaként jellemző lehetett az Alföldön mára megritkult olasz tölgy (*Q. virgiliana*) is. Alföld peremi, hegylábi részeken a cser (*Q. cerris*) és a dárdaáskaréjú kocsánytalan tölgy (*Q. dalechampii*) is megjelenik. A laza második lombkoronaszintben megtalálható a mezei juhar (*Acer campestre*), simalevelű mezei szil (*Ulmus minor*), vadkörte (*Pyrus pyrausta*), ritkábban a vadalma (*Malus sylvestris*). A fényben gazdag erdőbelsőben magas borítású, fajgazdag, xerofil fajokból felépülő cserjeszint alakul ki. A cserjék az erdőfoltok szegélyeire is kinyomulnak, s jellegzetes szegély-

cserjést alkotnak. Ennek tipikus faja a kontinentális elterjedésű törpe mandula (*Amygdalus nana*) és csepleszmegegy (*Cerasus fruticosa*), parlagi rózsza (*Rosa gallica*). A cserjeszintre az egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), bibircses és csikos kecskerágó (*Euonymus verrucosus*, *E. europaeus*), kőköny (*Prunus spinosa*), tatár juhar (*Acer tataricum*), fagyal (*Ligustrum vulgare*), varjútövisbenge (*Rhamnus catharticus*), vörösgyűrűsöm (*Cornus sanguinea*) jellemző. A magas borítású gyepszint fajgazdag, xerofil (részben löszjelző) fajok képviseltetik magukat. Ilyen a bársonyos tüdőfű (*Pulmonaria mollissima*), erdei szellőrózsza (*Anemone sylvestris*), tarka nőszirm (*Iris variegata*), bugás macskamenta (*Nepeta pannonica*), nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), macskahere (*Phlomis tuberosa*), szennyes infű (*Ajuga laxmannii*), magyar zergevirág (*Doronicum hungaricum*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), pusztai meténg (*Vincetoxicum herbacea*), erdei gyöngyköles (*Lithospermum purpureo-coeruleum*), széleslevelű salamonpecsét (*Polygonatum latifolium*). A xeromorf megjelenésű füvek-sások közül a tollas szálkaperje (*Brachypodium pinnatum*), erdei szálkaperje (*B. sylvaticum*), magas gyöngyperje (*Melica altissima*), barázdált csekesz (*Festuca rupicola*), vékony csekesz (*F. valesiaca*), sárgás sás (*Carex michelii*) említendő.

Egykor az Alföld és Kisalföld löszhátain, peremi részein kiterjedt állományaik voltak, a lösztölgyesek aránya a természetes vegetációban 9,0%. Ma már csak kis területű maradványállományai vannak, az alföldperemi részen a Bükkalján (Ostoros, Kerecsend) és erősen átalakult foltokban a Mezőföldön.

Megmaradt lösztölgyes maradványainkban kerüendő az erdőgazdálkodás. Vissza kell fogni a betörő adventív fajokat (pl. akác), a ritkuló állományfoltokban viszont nem feltétlenül kell mindenütt felújítást végezni azért, hogy az eredeti erdős-sztyepp megjelenés, s a fényigényes, félárnyéktűrő löszpusztai fajok fennmaradhassanak. A cser – erős generatív és vegetatív felújulóképessége miatt – háttérbe szoríthatja a kocsányos tölgyet, ilyen esetekben mesterségesen beavatkozva kell a kocsányos tölgy dominanciáját fenntartani.

**Az Öreglaci Vadfeldolgozó Kft.
a legmagasabb piaci áron és a
legkedvezőbb fizetési kondíciókkal
vásárol lőtt vadat.**

ÖREGLAK

**Várjuk a partnerek jelentkezését
a kölcsönösen előnyös megállapodások megkötése,
a korrekt üzleti kapcsolat kialakítása érdekében.**

**Cím: 8697 Öreglak, Vasadi hegy
Telefon: 85/330-845, 330-509, 330-610.
Fax: 85/330-845, 330-512.**

SZABÓ ILONA

A hegyi szil (*Ulmus glabra* Huds.) kórokozói

A szilek betegségei közül nagymértékű jelentőségénél fogva elsősorban az *Ophiostoma ulmi* (Buism.) Nannf. által okozott, szilpusztulásnak nevezett hervedásos edénybetegség (tracheomikózis) vált közzismertté. A szilfajoknak azonban számos más kórokozójuk van, amelyek esetenként szembetűnő betegségi tüneteket idéznek elő. Olyan kórokozóról, amely az *Ulmus* fajok közül kizárólagosan csak a hegyi szil betegítene meg, nem tudunk. Az alábbiakban tárgyalt kórokozóknak a hegyi szilen való előfordulása bizonyított, de mellett más *Ulmus*okon is előfordulnak, némelyikük több más fajtát is megtámad.

A kórokozókat és az általuk okozott betegségeket a megtámadott szervek szerint csoportosítva tárgyalom.

Gyökereken

Verticillium alboatrum Reinke et Berthold és *V. dahliae* Kleb.

Talajlakó, gyökereken át fertőző kórokozók. Hervedást okoznak különböző lágy szárú és fás növényeken. A beteg növényeknél a szállítóedények elszíneződése tapasztalható (tracheomikózis), akárcsak az *Ophiostoma* fajok okozta szilpusztulás esetében. Mikológiai vizsgálat és a kórokozó kitenyészése révén lehet a két edénybetegséget elkülöníteni. A *verticilliumos* hervedás a szilek esetében elsősorban csemetéken fordul elő.

Armillaria mellea (Fr.) Quel. fajegyüttes

A gyűrűs tuskógomba fajok igen sok fás növényt megtámadnak, így a szileket is. A fertőzött fák vastagabb gyökerein és gyökfőjénél a gomba zsinórszerű micéliumkötegeit (rizomorfáit) figyelhetjük meg. A kalapos termőtestek ősszel, októberben jelennek meg a beteg fák tövével, illetve a tuskókon vagy a talajon. Az elpusztult fákon a gyökerek és a gyökfő szíjácsának fehér korhadása tapasztalható.

Leveleken

Elm mottle vírus: az 1969-ben Schmelzer által leírt vírus a levelek márványos klorózisát és a levéllemez torzulását okozza a hegyi és a mezei szilen.

Taphrina ulmi (Fuckel) Johans.

A szilfajok leveleinek fodrosodását okozó dergomba, a hegyi, mezei és vénic szilen fordul elő, Magyarországon ritka.

Uncinula clandestina (Biv. et Bern.) Schroet.

A szilek lisztharthatbetegségét okozó gomba. A hegyi, mezei és vénic szilen egyaránt előfordul. A levéllemez mindkét oldalán vékony, mülékony lisztharthatbevonatot képez. Hazánkban nem gyakori.

Mycosphaerella ulmi Kleb., konfídiumos alakja (anamorfája) *Phloeospora ulmi* (Fr.ex.Kunze) Wallr.

Szabálytalan, zöldessárga, később barna, részben összefolyó levélfoltokat, nekrotizisokat okozó tömlősgomba. A hegyi és az érdeslevelű mezei szilen hazánkban is gyakori. Az ivartalan termőképletek (acervuluszok) augusztus végén, szeptemberben alakulnak ki. Nedves időben a levelek fonákján a kiáramló konidiospórák fehéres, rózsaszínes tömege tűnik szembe. A szintelen, hengeres konidiospórák 3-5 harántfalal tagoltak, 30-60 x 4,5-6 µm nagyságúak. Az ivaros alak

a lehullt, áttelelt levelekben fejlődik ki. Az aszkospórák orsó alakúak, méretük 20-25 x 3,5-4 µm.

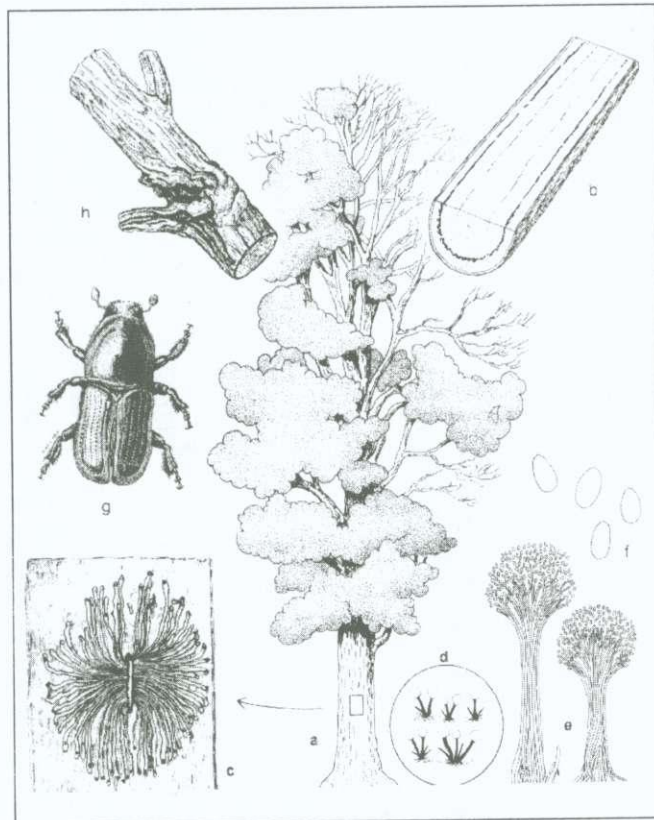
Platychora ulmi (Duval ex Fr.) Petr., konfídiumos alakja *Pig-gotia ulmi* (Grev.) Keissl.

A mezei és a hegyi szilen gyakori, előfordul a turkesztáni szilen is. A tünetek júniustól kezdődően jelentkeznek kerekded, 0,4-3 mm átmérőjű fekete sztrómák formájában a levelek színén. Ezekben a nyár folyamán egysejtű, hengeres, 8-10 x 4,5-5 mm nagyságú konidiospórák képződnek. A lehullt levelekben januártól áprilisig fejlődik ki a közben ezüstös árnyalatúvá vált sztrómák üregeiben az ivaros alak. Az aszkospórák kétsejtűek, 9-12 x 4-5 µm nagyságúak. A betegség következménye a levelek idő előtti sárgulása és lehullása.

Ágakon és a törzsön

Ophiostoma ulmi (Buism.) Nannf., *O. novo-ulmi* Brasier

A szilek legfontosabb betegségét, a szilpusztulásnak nevezett tracheomikózist (edénybetegséget) okozzák. Az *O. ulmi* Ázsiában őshonos. Európában először 1918-ban Franciaországban, majd rövidesen Hollandiában lépett fel súlyos, pusztulással végződő járványos betegséget okozva. A 20-as,

***Ophiostoma ulmi/novo-ulmi*. A kórokozó és a betegség lefolyása (Butin, 1996 után)**

a/ pusztuló szilfa, b/ edényszíneződés a beteg ág metszetén, c/ a kis szil-szíjácsú költési menete és a bogár (g), d/, e/ a kórokozó anamorfája (*Pesotum*), h/ a bogár rágás-kepe az ág villánál.

30-as években a járvány egész Európában elterjedt. A 20-as évek végén a kórokozót az USA-ba is behurcolták. Európában a 60-as években újabb járványhullám kezdődött, amely napjainkban is tart. Ezt a kórokozónak egy É-Amerikából visszakerült, fokozottan agresszív változata okozza, amely még a korábban ellenállónak tartott szilklónokat és faegyedeket is megbetegíti. Újabban külön fajnak tekintik *O. novo-ulmi* néven a különböző tenyészeléssel és a molekuláris vizsgálatok eredményei alapján.

A betegség tünetei: júniustól kezdődően a korona egyes ágain hervadásos tünetek jelentkeznek, majd az illető koronarész elhal. A következő években újabb ágak, koronarészek pusztulnak el hasonlóképpen, néhány év alatt az egész fa elpusztul. A pusztuló ágak keresztmetszetén az az évi évgyűrű tavaszi pásztájában barna elszíneződés észlelhető körkörös foltokban vagy összefüggő gyűrű alakban. A kórokozó a szállítóedényekben élesztő alakban van jelen. A beteg fák a szil-szilfáksszűk támadják meg (*Scolytus scolytus* Fabr. és *Scolytus multistriatus* Marsh.). Költési menetekben a kórokozó micéliuma és konídiumos alakja (*Pesotum* / Schwarz. / Crane et Schock.) figyelhető meg. A kirepülő új bogárnemzedék érsi táplálkozás céljából egészséges fák koronájában a végső elágazásoknál végez rágásokat, mialatt a bogarak a magukkal hozott spórákkal megfertőzik a fák.

A hazánkban is egyre gyakrabban ültetett turkesztáni szil ellenállónak bizonyul a kórokozóval szemben.

Botryosphaeria quercuum (Schwein.) Sacc., konídiumos alakja *Botryodiplodia juglandicola* (Schwein.) Sacc.

Különböző fás növények hajtásainak, ágainak kérgében foltokban jelentkező, sötét elszíneződést és elhalást okoz. A kéregelhalások többnyire az oldalágak kiindulása körül figyelhetők meg. A kéregfoltokban júniustól jelennek meg a fekete, gömbös piknidiumok. A bennük keletkező ovális, vastag falú konídiospórák 18-26 x 9-17 µm nagyságúak. Kezdetben egysejtűek és színtelenek, a piknidiumból kikerülve később némelyik kétsejtűvé és sötét színezetűvé válik. Az ivaros alak is megjelenik már a nyár folyamán, a tömlőspórák egysejtűek, széles orsó alakúak 24-42 x 10-18 µm méretűek. A megtámadott ágak a kéregelhalás körülölelővé válása esetén elpusztulnak. A betegség a sziliken nem ritka.

Diplodia melaena Lév.

A szilek hajtásainak, vékony ágainak elhalását okozó konídiumos gomba. A pusztuló ágak kérgében március-áprilisban fekete piknidiumok jelennek meg. A bennük keletkező konídiospórák kétsejtűek, sötétbarnák, 20-25 x 8-11 µm nagyságúak.

Stigmina compact (Sacc.) M.B. Ell.

A fiatal szilfák ún. vesszőüszkösödését okozó konídiumos gomba. A pusztuló és elhalt vesszőkön fekete, részben összefolyó, 0,5-1 mm átmérőjű terméspárnák (sporodochium) figyelhetők meg. A konídiospórák sötétbarnák, hengeres-bunkósak, 2-4 harántfallal és 1 vagy több hosszanti fallal osztottak, méretük 28-64 x 18-25 µm.

Cytospora ambiens Sacc.

Sokgazdás gyengültségi kórokozó, a hegyi szil elhaló, vékony ágain is megfigyelték.

Nectria cinnabarina (Tode ex Fr.) Fr.

Sok fa és cserjefaj ágain gyakori gyengültségi jellegű kórokozó. A valamilyen oknál fogva legyengült állapotba került fák támadja meg. A sziliken is előfordul. Konídiumos alakjának (*Tubercularia vulgaris* Tode ex Fr.) a pusztuló ágakon megjelenő narancsvörös sztrómái közismertek.

Nectria ditissima Tul.

A bükkfák kórokozója. Adatok vannak a hegyi szilen való előfordulását illetően is.

Törzskorhasztó taplók

Hazánkban a sziliken, így a hegyi szilen is gyakrabban megfigyelt törzskorhasztó taplógombák a következők: bükkapló (*Fomes fomentarius* / L.ex. Fr./Fr.), elterülő rozsdáapló (*Inonotus obliquus* / Pers.ex. Fr./Pilát), alma likacsosgomba (*Spongipellis spumeus* / Sow.ex Fr./Pat.), pisztírgomba (*Polyporus squamosus* / Huds.ex Fr.)

Mindegyik faj fehérkorhasztó, sebzéseken, ágcsonkokon át fertőzik meg a fák. Korhasztásuk elsősorban idős törzsekben fordul elő.

(Az írást az OTKA-T 025173 számú pályázatán támogatta.)

JUNIPERUS K E R T

6000 Kecskemét, Kisfái 285.

Telefon: (76) 481-536. Fax: (76) 414-772.

A KEFAG Rt. Juniperus Parkerdészete tavaszi erdőítéshez,
belvizes területek fásításához ajánlja
nemesnyár csemetéit: A, B, C minőségben
AKCIÓS ÁRON!

Ezen kívül parkerdészetünk 200 féle konténeres díszcserje, díszfa és fenyő nagy választékával várja a kertbarátokat és kertépítőket.

Cím: 6000 Kecskemét, Kisfái 285. Telefon: (76) 481-536. Fax: (76) 414-772.

Két kiváló honvéd- és erdőtiszt az 1848-1849-es első magyar szabadságharcban

Az 1848-49-es első magyar szabadságharcban számos erdész vett részt, akik közül meg kell külön említenünk szakmánk két meghatározó, akkor élő szakemberét. Beivinkler Károly századost és Divald Adolf tüzér hadnagyot, akikről mint katonákról emlékezünk meg, hiszen erdészeti tevékenységük dr. Oroszi Sándor munkáiból közismertek.

A magyar utász fegyvernem felállítása 1848-ban hihetetlen nehézségekbe ütközött. A Császári és Királyi Utásztisztület 107 tisztje közül 5 volt magyar nemzetiségű, az árkász és aknász testület 69 tagja között egyetlen magyar sem akadt. Szodtfríedt Nándor alezredes volt az egyetlen az utásztisztület magyar tisztjei közül, aki szolgálatát azonnal felajánlotta hazájának és aki Kossuth szavai szerint „a magyar utászkar szervezése körül elévülhetetlen érdemeket szerzett.”

1848. november közepén a magyar kormány elrendelte a haza védelmének biztosítása miatt az első utász zászlóalj felállítását Pesten Szodtfríedt Nándor őrnagy, a második zászlóaljat pedig Pozsonyban Kazinczy Lajos őrnagy parancsnoksága alatt.

November 19-én Mészáros Lázár hadügyminiszter rendeletet adott ki az „1-ső utászkar zászlóalj gyorsabb felállítása végett”, hogy a hadkerületi parancsnokságok az utászfeladat ellátására alkalmas honvédegyeneket küldjék fel Pestre. Ezek az ifjak akár elméleti, akár gyakorlati műszaki előismereteik voltak. A Szodtfríedt őrnagy parancsnoksága alatt álló tanfolyamra kerültek, ahol utászkiképzést kaptak.

Így került már 1848. november 22-én egy kiváló erdész, Beivinkler Károly (1825. Pest, 1893. június Budapest) az utászokhoz, és aki az első szabadságharcot utászként végigharcolta.

Édesapja Dognácskán volt bányahivataltalnok. Egy évig az 5. tüzérezred katonaiskoláján tanult, s bölcséleti tanulmányainak befejezése után a m. kir. udvari kamara ösztöndíjával a selmeci bányász- és erdészakadémián tanul tovább, ahol mint erdész 1846-ban végzett. 1847-ben kincstári erdészeti gyakornok a bányászati bányagazgatásán Stejerdorfban.

1848. november 22-étől megy az 1. honvéd utászezredbe, december 3-tól főhadnagy az I. utászzászlóaljánál a feldunai hadtestben, a zászlóalj 1. századának parancsnoka lesz mint százados, a híres Kmety hadosztályban. Ennek a századnak az állománya igen csekély volt a feladatokhoz képest. Az 1849. február 18-án, Kassán kelt hadrendje szerint létszáma csak 50-55 fő volt.

A szabadságharc elbukása után 1850-től 1864-ig Beivinkler Károly kataszteri biztos volt Szatmáron. Ezen idő alatt írta meg a legfontosabb erdészeti munkáit, mint az 1853-ban Pesten nyomtatásban megjelent első magyar nyelvű erdészeti szakkönyv „Erdőgazda Elméleti és Gyakorlati Segédkönyv” címmel. A megelőző erdészeti írásművek mind Pete, mind Nagyváthy munkája is csak egy nagyobb mezőgazdasági munka erdészeti fejezete volt, a Gáthy István-féle 3 kötetes: Erdészet a haza jelen szükségleteihez alkalmazva c. tanulmány csak kéziratban íródott meg. Bár Gáthy erdészeti írásai ismertek voltak az akkori szakmai körökben, főleg a magyar viszonyok elsőbbségének figyelembe vételét követelte a német erdészeti irányzattal szemben. Ő már 1836-ban a Magyar Tudományos Akadémia tagja lehetett. A Beivinkler munkája iránt oly nagy volt az érdeklődés, hogy 1861-ben újból megjelent nyomtatásban.

NYÍRERDŐ KUPA

Erdői futóverseny az 1848-49-es szabadságharc 150 éves évfordulójának és tiszteletére és Debrecen város erdei futóbajnoksága

A bajnokságon azok indulhattak, akik érvényes sportorvosi igazolással, valamint SE, DSE, DSK tagsággal rendelkeznek, kivéve az 1848-49-es szabadságharc 150 éves évfordulójának tiszteletére rendezett **1849 m-es** Nyírerdő futásban, ami önkéntes, ahol mindenki saját felelősségére vesz részt.

Fenti munkáját „A Magyar Gazdasági és Erdészeti Egyesület”-nek hazafiúi tisztelete jeléül ajánlja a szerző. Világos után 4 évvel tette nagy politikai bátorságra vallott.

1855-ben jelenik meg a második erdészeti munkája: „Útmutatás az erdőérték kiszámítására gyakorlati példákkal” címmel, amely 1861-ben szintén második kiadásban is megjelent, egészen modern gazdasági számításokkal ismertette meg hazája magyarul tanulni kezdő erdésztársait.

Beivinkler munkásságában az az előremutató, hogy hazánk akkori sötét időszakában mert magyarul írni, amikor még a selmeci Akadémián is német volt a hivatalos oktatási nyelv. Kataszteri mérnöki munkássága után szőlőműveléssel foglalkozott Szatmár környékén.

1871-ben az akkori budapesti kolerajárvány alatt eljárást dolgozott ki a szennyvízcsatornák tisztítására. Eljárása bevezetésre került pl. a Budapesti Rókus Kórházban is, a M. Kir. Belügyminisztérium és a Külügyminisztérium útján a külföldi kormányoknak is megküldte ezen tisztítási eljárást, amely akkor a világban élenjáró volt. Munkássága nagyban hozzájárult a járvány összeomlásához.

1872-ben „Pest városának meglévő csatornahálózatát méret és irány szerint plasztikailag” c. tanulmányában elkészítette, majd 1878-ban Pest város új csatornázásának tervét készítette el és ezt a tervet ingyen ajándékozta a városnak.

Ő volt Budapest csatornarendszerének megtervezője. 1882-ben saját kiadásában bocsátotta közre Budapest főváros csatornázására vonatkozó tárgyalási iratokat, amely munka tőle két tudományos értekezést tartalmaz.

Már ezt megelőzőleg, 1876-ban a budapesti képviselő testületnek tagja lesz.

1893 júniusában halt meg Budapesten. Személyében mind a szabadságharc kiváló csapattisztját, mind az erdészt és városépítész kiváló és tevékeny egyéniségét tisztelhetjük. Sajnos erdészeti munkássága napjainkra feledésbe merült, pedig erdészeti megállapításai ma is érvényesek és munkái elgondolkoztatóak.

Divald Adolf személyében is honvédtisztet tisztelhetünk. 1828. június 1-én Selmechbányán született, 1891. november 12-én halt meg Szombathelyen. Édesapja kincstári erdőmester volt. A selmechbányai Akadémiát 1848-ban végezte el. Ő is beáll 1848. szeptember végén a honvédség első tizenkétfontos ütegéhez, és a feldunai, majd a II. hadtestben teljesít szolgálatot. 1849 áprilisában áthelyezik Lapinszki százados ütegéhez tüzér hadnagyként. Itt Divald a 4. hatfontos gyalogütegnél szolgál a tavaszi hadjáratban, az első hadtest kötelékében, és az április 18-i váci csatában valószínűleg összekötődik katonasorsa a hadjárat folyamán a Lapinszki Teofil százados ütegével egészen a világosi fegyverletételig, 1949. augusztus 13-ig.

Az első szabadságharcban résztvevő honvédalakulatok az első magyar szabadságharc történetével függenek össze és a katonai irodalomban megtalálható, de Divald Adolf katonai tevékenységére sajnos a hadtörténeti irodalomban bővebb adat nem őriztetett meg. Talán ez az írás is elősegíti azt a törekvést, hogy felhívja a figyelmet e két erdész és honvédtiszt katonai tevékenységére.

Divald Adolf erdészeti tevékenysége ismert. Wágner Károllyal való összefogásából 1862-ben megjelent az Erdészeti Lapok, amelynek Wágner a szerkesztője és kiadója, Divald pedig főmunkatársa volt. Divald 1861-ben hirdette meg a magyar erdészet további teendőit. „Alakítsunk egy önálló, hírben, lélekben magyar erdészeti együletet, melynek célja a magyar erdészet megalkotása, azaz okserző erdészeti gazdaság elveinek Magyarországon gyakorlati érvényre való emelése; az erdőművelés és mezeti faterenyésztés előmozdítása és tökéletesítése minden irányban.”

Tevékenységének hatására 1866. december 9-én megalakult az Országos Erdészeti Egyesület.

Mészáros Gyula

Portré egy erdésztechnikusról

Szulyovszky László 1963-ban végzett a szegedi „Kiss Ferenc” erdészeti technikumban. Azok közé tartozik, akiknek még abban a szerencsében volt részük, hogy olyan szaktanároktól tanulhatták az erdészet rejtelmeit, mint *Szecső János*, *Kerkápoly Géza*, *Gál István* tanítómesterek. S nemcsak a szakmát, hanem emberi tisztességet és hazaszeretetet. Mindezekkel telt ballagótárisznyájával kezdte mai napig tartó erdész pályáját. Nem is akármilyent. Ezerötszáz hektár er-

Fotó: Szulyovszky László

dősítés, hozzávetőleg százezer köbméter faanyag kitermelését irányította. Nyughatatlan természet. Diákkorában élt halt a sportért, ennek köszönhetően eljuthatott a földgolyó – tőlünk tekintve – legkeletibb szögletébe. A Hetényegyháza határában lévő Nyíri-erdőben telepedett le ifjú házasként, s ma is itt szolgál. Az épület, mely 1905-ben épült, sok vihart látott. Ám olyanra, mint amilyen az 1980-as évek végén volt, még az erdészházat körülvevő vénséges vén tölgyek, nyárok sem emlékeznek. Az e tájon honos alföldi li-

geterdők utolsó maradványát tépázta az irdatlan szélvihar. A hatalmas fehér nyár, mely nyáron árnyékával védte az erdészházat, megsejthetett valamit abból, hogy az épület bontásra ítéltetett, mert engedve a viharak, ölelően borult a majd évszázados falakra. Az ölelés oly jól sikeredett, hogy majdnem ölés lett belőle. A derékvastagságú ágak össze-roppantották a tetőt, és kíváncsian kukkantottak be a konyhába. A központban döntés született. A csúfságot eltüntetni, az erdészt a faluba költöztetni. De az erdész nem akarta a kényelmet. Ő az erdőn akart maradni. És ebben az elhatározásában felesége, Ágota is vele tartott. Végül is a vezetés engedett, sőt hozzájárultak a teljes felújításhoz, ami rá is fért az épületre, mert akkor már igencsak szaporodott az 1848-as gyűjtemény.

A relikviákat éppen harminc évvel ezelőtt kezdte el gyűjteni Szulyovszky László erdésztechnikus. Az első darab, ami a kezébe került, egy Kossuth-címer volt. 1969-et írt a történelem ekkor, s bizony egy ilyen jelképért buzgó hatalompártiak meg is szólták. A dédapai örökség – 48-as katona volt – és a dac további gyűjtésre serkentette. Így lett mára szép lassan az erdészházból országos hírvé gyűjtemény otthona. Az évi majd tízezer látogató nemcsak a gyűjtemény láttán gondolkozhat honszereteten, hanem az erdészvirtusból is fízlit kaphat. Mert nemcsak a gyűjtemény, hanem a hely szelleme és az erdő varázsa is vonzza az idelátoga-

Az emlékpark egy részlete

Az 1848/49 Szabadságharc Alapítvány minden évben kiosztja aranyozott ezüst Kossuth-emlékermét. Idén Dauner Márton erdőmérnök, Farkas Gábor építész, dr. Göbölös Antal erdőmérnök, Juhász Jenő, Szabó János erdőmérnök és Vörösmarty Imre kapta meg.

tókat. Minden év március idusán és a gyászos emlékfő október hatodikán ezrek emlékeznek a másfélszáz évvel ezelőtti történetekre.

A mára mintegy hétszáz darabból álló gyűjtemény – könyvek, festmények, érmék, fegyverek, ruhákból álló relikviák – hirdeti a szabadságharc dicsőségét.

Az erdészház festői környezetében emlékpark létesült. Itt található a Szent Hubertusz kápolna, a Millecentenáriumi emlékhely a csodálatos tűzzománc, a csodaszarvas kompozícióval, Kittenberger Kálmán 1948-as tartózkodásának emléktáblája, az aradi vértanúk emlékdombja és még számtalan látnivaló.

Szulyovszky László nemcsak erdőben gondolkodik. Munkásságával az erdész társadalomnak szerzett elvülhetetlen érdemeket, amire manapság nagyobb szükségünk van, mint valaha.

„Őrök... vigyázatok a strázsán...” Szulyovszky László, Te pedig vigyázz az egészségedre.

Pápai Gábor

Ágnes asszony (balról)
és Szulyovszky László

DR. TÓTH JÁNOS – Nizza Dél-Franciaország

A francia erdészet és erdészeti egyesületek

Erdőterületek

A középkor óta a francia erdők területe nem szűnt meg gyarapodni. 1800 körül a francia erdőterület 8 millió hektár volt. Ettől kezdve a gyarapodás igen nagy mértékeket ért el. Száz év múlva, 1900-ban már 10 millió hektárt tartanak nyilván. 1946-ban több mint 11 millió és jelenleg a francia erdőterület 15 millió hektárra becsülhető. Ez az ország területének (55 150 000 ha) 27,2%-a.

Ha az erdőterületet regionális szempontból vizsgáljuk, akkor a különbségek igen nagyok: A Jura-hegység és a Vogézek, a Côte d'Azur és a Bordeaux-spanyol határcsücsök között lévő Landes erdő (1 millió ha), az egész erdőterületnek egyharmadát képezi (33%). Viszont az északnyugati Bretagne régió csak 6%-ban erdősült és még kevesebb a fölötté lévő Manche vármegye, 3%.

Ami a fafajok megoszlását illeti, a lombosfák (tölgy, bükk, gesztenye stb.) 64%-ot képeznek, míg a fenyők (tengeri, fekete és erdei fenyők, valamint luc, jegenye és duglász fenyő) csak 36%-ot. A fenyők kétharmada tengeri és erdei fenyő.

Erdőtulajdon

A francia állam csak 1,7 millió ha erdőterület tényleges birtokosa. 2,2 millió ha községi, vállalati és különböző szervezetek kezében áll. Mindezeknek a kezelését az Országos Erdészeti Hivatal „Office National des Forêts” látja el. A megmaradó 11,1 millió ha, a 15 millió ha-ból, magánkézen van és 3,5 millió tulajdonos között oszlik meg. Tehát a magánerdők 74%-ot, míg az állami kezelésben lévő erdők 26%-ot képviselnek.

Az erdészeti egyesületek

Azért beszélünk többes számban, mert **Franciaországban több mint 20 erdészeti egyesület működik.** Ezért nem könnyű elemezni ezeket. Több olyan létezik, melyek a nevük és címük szerint regionális jellegűek, viszont igen gyakran nemzeti, vagy néha nemzetközi vonalon működnek.

Ilyen például a Besançon városában székelő „Franche-Comté és a Keleti Provence Erdészeti Egyesület”, mely nagyszabású és jól sikerült tanulmányutakat rendezett Magyarországon, dr. Szőnyi László vezetésével, kb. 10 éve. Vagy például a Mediterrán-övi Erdészeti Egyesület, mely több mint 1000 taggal működik.

De maradjunk a három legismertebbnél, melyek a legnépszerűbbek erdészeti körökben.

Elsőnek említjük az Erdő- és Környezetvédelmi Mérnökök, valamint Erdészeti Állami Alkalmazottak Egyesületét (AICEF). Ez az Egyesület fogja Franciaországot képviselni 4 vezetőségi taggal a Szolnoki Vándorgyűlésen. Lapja az „Erdész” kb. 2000 példányban jelenik meg negyedévente. Az évi nagygyűlésen kívül minden három évben különböző városokban szakmai értekezletet tart: 1994-ben Grenoble városában, ahol egy magyar erdészkiutlás is részt vett dr. Barna Tamás vezetésével. 1997-ben Orleans városa fogadta a szakmai értekezlet résztvevőit.

A második csoport az Erdőmérnökök Egyesülete (AIF). Igen közel áll az első csoporthoz és igen gyakran, bizonyos rendezvények szervezésében és kiadványok megjelentetésében együttműködnek. 1997-ben együtt jelentették meg az 553 oldalas évkönyvet „Erdő, Faanyag és Természet” címen. Ez a Fakat Erdő „Magyar Erdészeti Címtár” kiadásának felel meg, de sokkal részletesebb.

A harmadik csoport a Mezőgazdasági Műszaki, Víz- és Erdőmérnökök Egyesülete (AIGREF), amely a híres Francia Erdészeti Lapot (RFF) adja ki több ezer példányban. Ebből igen sok kerül külföldre is.

Hozzá kell tenni, hogy a *három fontos egyesület az elnök felelőssége alatt mint egyesület, a főitkár felelőssége alatt pedig mint szakszervezet működik.*

Ezen rövid beszámoló után befejezésül csak annyit, hogy a jövőben el kell jutni oda, hogy a három nagy francia erdészeti egyesület együtt dolgozzon, együtt szervezze a külföldi kapcsolatokat, így például a tanulmányutak rendezését, ami természetesen a jelentkezők számának nagyarányú emelkedését teszi lehetővé.

Országos Erdészbál Visegrádon

Erdészeti részvénytársaságok, erdészek, helyi csoportok január-február hónapban sorban rendezték bálí összejövetelüket. Az Egyesület Elnöksége által elfogadott stratégiai terv apró pontja a családi, baráti kapcsolatok ápolása, ezen belül országos erdészbál rendezése. A Pilisí Csoport ezt az elképzelést felkarolta, saját bálí kapuját nyitotta az ország felé. Hívtuk és vártuk a

Fotó: Baranyi Katalin

Fotó: Baranyi Katalin

társ csoportok kollégáit, kedves feleségeket, baráti társaságokat.

És jöttek Sopronból, Miskolcra, Nagyatádról, Egerből, Veszprémből... Jöttek annak ellenére, hogy az eredeti időpontra meghirdetett (január 30-i) bálunkat a nemzeti gyásznap miatt lemondtuk, nem mentünk át „estélybe”, hanem február 20-ra helyezzük át. A távolról jövő vendégeknek Visegrádon biztosítottunk szállást.

Fotó: Baranyi Katalin

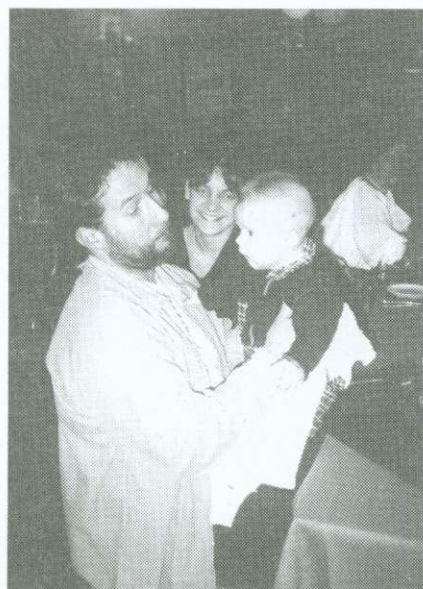

A vendégeket Káldy József OEE elnök és Dobó István, a PP Rt. vezérigazgatója fogadta. Az ünnepi megnyitót Káldy József tartotta. A visegrádi Sirály Étterem elegáns kiszolgálása, finom étkéi, a Kódex Band jó zenéje és a bálózók kedve adta az alaphangulatot. Vacsora után a tizenkétszeres magyar bajnok, Parragh József versenytáncos és partnere a junior bajnok László Zsuzsa tánckölteménye vezette be a mindenki táncát. Éjjél előtt Haumann Péter színművész jó félórás előadása kötött le, emelt föl, kapcsolott ki a mindennapok zaklatásából. Éjjél után tombola sorsolása hozta izgalomba a bálózókat.

Több egyéni felajánlás: méz, könyv, naptárak, kétszemélyes vacsora a Reneszánsz Étteremben, több cég, a TÁEG Rt., a PP Rt. és a PENDA Kereskedelmi Kft. ajándékait sorsoltuk ki. A fődíj, négy személyes egyhetes balatonfüredi szálláslehetőség, a PP Rt. ajándéka volt.

A Teremtő kegyelmébe fogadta farsangfarka utáni rendezvényünket, hiszen veszélyes vagy rossz útviszonyok nem akadályozták a jövőket és hazautazókat. Re-

Fotó: dr. Szikra Dezső

Fotó: dr. Szikra Dezső

méljük, a bálózók mindannyian jól érezték magukat, kikapcsolódtak, és jövőre, 2000. január 29-én még szélesebb körből jönnek el.

Kertész József

Fotó: dr. Szikra Dezső

Fotó: dr. Szikra Dezső

Erdészbál Pécsett...

A Baranya megyei erdészek és erdőtulajdonosok a hagyományos erdészbált 1999. február 13-án, egy igazi szép havas farsangi napon tartották Pécsett a Szliven Étteremben. A bált vadászkürt hangja nyitotta meg. A nyitótánc palotás volt. Az urak Bocskai-öltönyben, a hölgyek magyar népviseleti ruhában táncoltak.

A vacsora során két menü: szarvassült és töltött csirke között lehetett választani.

A tombolán erdei termékeket lehetett nyerni. Az egyik főnyeremény tiszteletjegy volt a következő erdészbálra.

Az erdélyi legénysirató magyar táncnak is nagy sikere volt.

Éjjélkor a hölgyek között rókaprémet, az urak között muflonbőrt sorsoltak ki. A tánc hajnalig tartott. A zenét Pusch József zenekara szolgáltatta. Az erdészbál támogatója a Mecseki Erdészeti Rt.

A havas utak ellenére a közlekedés jó volt. Mindenki épségben hazatért.

Dr. Tóth Aladár

Az I. mátrafüredi Erdész-Vadász Bál rendezvényei

Trófea- és képzőművészeti kiállítás,
erdész, bányász, kohász, vadász és egyéb foglalkozást
űzők találkozója régi ismerősök és azok számára,
akik még sohasem látták egymást.

Kártya-, pletykaklub, Vadvacsora.
Tábornitz, kürt-kvartett, parázson piruló vadmalacok.

Kaszó Kupa '99

1999. február 26-28. között Kaszón a
Kaszó Erdőgazdaság Rt. és a Magyar
Véreb Egylet az „Erdőgazdaság azokért,
akik az erdőért” Alapítvány
támogatásával Kaszó Kupa Országos
Véreb Fővizsgát és Tenyészszemlét
rendezett.

Erdész-Vadász Bál

A bál védnökei: Az Ipoly Erdő Rt. Vezetősége, a Megyei Vadászkamara Vezetősége, az OEE Helyi Csoportja.

Negyedszer erdészbál Nagykanizsán

A bálozó közönséget *Tüttő István*, Nagykanizsa város polgármestere köszöntötte, majd *Feiszt Ottó* vezérigazgató a házigazda nevében üdvözölte a jelenlévőket. A bált megtisztelte családjával *Törőcsik Pál* alpolgármester is. A köszöntők után *Bach Szilvia* szórakoztató műsora következett, majd a szombathelyi Savária Táncklub táncosai adtak nagysikerű műsort.

A vacsora után a bál már állandó zenei együttesének számító *Maros Family* zenéjére – a régi s a mai dalokra – a bálozók vették birtokukba a táncteret.

A bálozók véleménye szerint az erdészbál hangulatában és kivitelezésében méltó volt a korábbiakhoz, s zömükben kellemes élményekkel távoztak a késő éjjeli órákban otthonaikba.

A vadászkamara

hangulatos munkaebédre invitálta a sajtó munkatársait. Elsősorban azokat az újságírókat, akiknek meg akarták köszönni, hogy az elmúlt évben megjelentetett publikációikkal segítették tevékenységüket. Az összejövetelen ott volt *Pintér István*, az FVM Vadászati és Halászati Főosztályának vezetője is.

A tájékoztatóban elhangzott, hogy a Kamara megalakulása óta az elmúlt bő egy évben a vadásztársadalom érdekében megindított olyan folyamatokat, amelyek a törvényben előírt célok megvalósítását szolgálták. Első lépésként, állami támogatással az egész országra kiterjedően kialakította azt az infrastruktúrát, melynek alkalmazásával lehetővé vált a pontos és teljes körű tagnyilvántartás.

A vadászvizsgát ezentúl – új tartalmi és formai változásokkal – a Kamara tartja.

A hatóságtól átvett közfeladatként zökkenőmentesen végrehajtotta az állami vadászjegyek kiadását, illetve megújítását, melynek feltétele a kötelező kamarai tagság.

A Kamara az egyéni vadász érdekében kezdeményezte a Népléti Minisztériumnál az egészségügyi alkalmassági vizsgálat megváltoztatását, mely a nyugati országok mintájára kedvezőbb feltételeket teremthet hazai vadászaink számára.

A vadászokat és a vadgazdálkodókat egyaránt érintő néhány súlyos probléma megoldására az Országos Rendőr-főkapitánysággal együttműködést kezdeményezett. A két szervezet egyik leg-sürgősebb feladatának tekinti az utóbbi években rendkívüli módon elszaporodott és az állami tulajdonú vadban felmérhetetlen károkat okozó orvvadászat visszaszorítását.

A Kamara a közel 50 ezer létszámú tagságával igyekszik közvetlen kapcsolatot tartani, mely a „Cserkelő” című Hírlevélén keresztül történik. A Hírlevél negyedévente juttatja el a legaktuálisabb információkat a tagsághoz.

A Cserkelő második számában *Feiszt Ottó* kamarai alelnök tájékoztat a hivatásos vadászok helyzetéről készült felmérésről. Ebből néhány adat:

1502 értékelhető válasz érkezett. Többben is jelezték, hogy a hivatásos vadászok szeretnék, ha a vadászati hatóság lenne a munkáltatójuk, s a vadászatra jogosultak csak „igénybe vennék” a hivatásos vadászokat vadászterületük arányában. Ez véleményünk szerint nem lehetséges, nincs törvényi háttér és számos megoldhatatlan jogi és munkaügyi problémát vetne fel. A felvetésből azonban az látszik, hogy a hivatásos személyzet szívesen szabadulna a sokszor laikus, s nem a szakmai szempontokat elsődlegesnek tekintő munkáltató „irányításától”. A Kamara ennek az igénynek a képviselését nem tudja felvállalni.

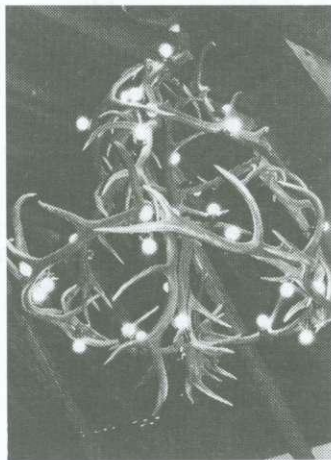
A hivatásos vadászok zöme, 60%-a 25 és 45 év közötti alkotó erejében lévő férfi. A vadásztársaságoknál 51%-uk szakmunkás képesítésű, a gazdasági társaságoknál 82%-uk középfokú végzettséggel rendelkezik. 44% mindkét szektorban, korukból adódóan is, már több mint 10 éve hivatásos vadász, 75% lakik saját lakásban és 60% használ saját gépkocsit munkavégzésre, nagy különbségű költségtérítéssel.

Amíg a vadásztársaságoknál 54% bruttó alapbérére 30 E Ft alatt van, addig a gazdasági társaságoknál 77% 30 E Ft felett, illetve ebből fele 50 E Ft/hó összegnél többet keres. Prémiumot megközelítően 50% kap szektortól függetlenül, és ugyanez vonatkozik a lődíjra s a dűvadgyerítés után járó lőszertérítésre.

Meglepő volt, hogy országos átlagban 81% kap szolgálati fegyvert (van megye, ahol ez 100%), távcsövet, térképet 60%, vadásztőrt 15%. Szintén meglepő volt, hogy vadőreink alig 60%-a tart vadászkutyát, és csak 20% kap ezért kevés, egész alacsony terítést. Fontos az, hogy a hivatásos vadászok közel 70%-a kíváncsi a maroklófegyver viselését és 92% pedig mobil telefon használatát.

A Kamara a következő elnökségi ülésen foglalkozik az árvíz és belvíz sújtotta területek vadállományában és vadgazdálkodási berendezéseiben bekövetkezett veszteségekkel, és keresi annak a lehetőségét, hogy közpénzekből vagy egy Vadgazdálkodási Alap megteremtésével milyen módon segítse e területek vadállományának megújulását.

Pápai Gábor

Unicum Cup '98 Nemzetközi Erdészverseny Sopron

1998-ban hetedik alkalommal rendezték meg a Soproni Egyetem hallgatói az Unicum Cup '98 Nemzetközi Erdészversenyt. A már hagyományosnak mondható rendezvény egyedülálló a maga nemében: alkalmat ad a hazai erdészeti felsőoktatásban tanuló diákok számára a szakmai tapasztalateserére, új ötletek megvitatására, valamint az idegen nyelv gyakorlására.

Az ünnepélyes megnyitót a Rectori Tanácsteremben tartottuk, ahol minden csapat egy rövid bemutatkozó beszédet mondott, majd az Ifjúsági Klubban tartottunk egy rövid szakmai fórumot „fenntartható erdőgazdálkodás Európában” címmel, amelyen csoportokra osztva mindenki kifejtette a véleményét és meghallgathatta másokét.

Másnap a hegyvidéken délelőtti hajtást, termést és rügyet kellett felismerni egy akadályverseny keretében, majd ebéd után (szalonnasütés a Szalamandra-tónál) folytatódott a verseny, most lágyszárúak, fakockák és rovarok neveit kellett a csapatoknak meghatározni. Este még egy sörivő és virsliévő versenyt is beiktattunk, mivel a rossz idő miatt benn kellett tartózkodni. Eredményhirdetés és esti szakmai fórum után a versenyzőket autókkal vittük ki a szálláshelyre.

Pénteken délelőtti skeet lövészet, délután pedig madár-, emlős-, nyom- és ürülék felismerésen mérték össze tudásukat. Ezután egy vadgazdálkodási tesztet kellett kitölteni, majd trófeabírálatot végezni szarvas és vaddisznó trófeán. Este a Kishordó borozóban hagyományos vacsora és borkóstoló után az Ifjúsági Klubban eredményhirdetést, majd kulturális estet tartottunk.

A szombat délelőtti versenyszám: gyérfítésjelölés a hegyvidéken, délután: motorfűrész-kezelés az erdészeti tanpályán. Este díjkiosztás a menzán, majd záróünnepség. Vasárnap minden versenyző biztonságosan elhagyta Sopront.

A verseny célja – mint az a megnyitón is elhangzott – nem a minél jobb helyezés elérése, hanem hosszú távú nemzetközi kapcsolatok kiépítése, más országok erdészeteinek és oktatásának megismerése volt. Úgy érezzük, ez a cél a verseny folyamán maradéktalanul teljesült, hisz a záróünnepségen minden csapat jelezte, hogy jövőre mindenképp el szeretne jönni, valamint sokan meghívták a hazai hallgatókat szakmai látogatásra magukhoz. A pontozás alapján a helyezési sorrend a következőképp alakult:

1. Cseh Köztársaság, 2. Magyarország, 3. Románia, 4. Ukrajna – Lviv, 5. Jugoszlávia, 6. Szlovénia, 7. Ukrajna – Kiev, 8. Finnország, 9. Nemzetközi csapat (Anglia, Magyarország, Ukrajna), 10. Görögország.

Ezúton szeretnénk megköszönni a cégeknek, erdőgazdaságoknak és magánszemélyeknek az anyagi támogatást. Minden csapat kapott díjakat, ajándékot, pólót; az 1., 2. és 3. helyezett pedig erdészeti szerszámokat, vágásbiztos felszerelést és faipari eszközöket vihetett haza. Amennyiben módunk és lehetőségünk nyílik rá, a következő évben is meg szeretnénk rendezni a kupát, ha lehet még színvonalasabban, és még több résztvevő ország közreműködésével.

A versenyen résztvevő ukrán (Lviv) és görög (Thesszaloniki) csapatok – ahol eddig még nem szerveztek hasonló versenyt – is bejelentették, hogy jövőre hasonló viadalra kívánnak a magyarokkal és a többi nemzettel kiállni, a saját hazájukban megrendezésre kerülő nemzetközi versenyen. Szeretnénk, ha az idén megrendezésre kerülő verseny komoly tradícióvá válna, és minél nagyobb hazai és nemzetközi visszhangot keltene a jövőben. A szervezőbizottság nevében:

Haulik Áron – Horváth Sándor

A milliomodik hektár erdő sóhaja

Itt születtem én az alföldi nagy rónaság közepén a „hírös városban” – Kecskeméten – 1975-ben, emlékerdőként hirdetve azok dicsőségét, kik alkotva munkálkodtak a természeti környezet javáért és az Emberért – magáért!

Emlékét hirdetem és hirdetem mindazoknak, kik itt az Alföld szélhordta vidékén ezer és sok ezer hektár erdő telepítésével a pusztából ligeteket varázsoltak, és mindazoknak emlékét – dicsérve munkájukat –, kik az ország lepusztított erdői helyett ismét új erdőket teremtettek.

530 ezer hektár új erdő és 470 ezer hektár felújított (új) erdő létesítésének emlékhelye – hírnöke – lettem és vagyok – én, a Milliomodik!

Még vagyok! Dacolva a változó időkkel és azokkal az emberekkel, kik könnyen felejtene(!)k! Ám éltem már veszélyben van! Kiáltok! Segítsetek!

Én tudom, nem „csak” erdő vagyok, de emlékhely is!

Örömmel azoknak emlékét, kik munkájukkal kiérdemelték e helyen létemet, de annak a száz és száz embernek is, akik az ország minden megyéjéből és e városból fácskákként, csemetékként saját kezükkel ide ültettek – telepítettek! De kegyeleti hely is vagyok mindazoknak, akik már elmentek közülünk, s számukra az erdő nem munkahely többé, hanem nyughely – emlékü nyughelye!

Mikor megszülettem, mindenki büszke volt Rám.

A Himnusz hangjainál e város és megye akkori vezetői fogadták, hogy gondoskodnak Rólam, vigyáznak Rám, ápolnak és megóvnak a jövő számára... Nem így történt! E fogadalmat mára már felede az utókor. Most kezek emelnek Rám(!) kiknek óvni kellene!

Szerintük „csak” fás terület vagyok, ahova anyagi megfontolásokból áruházat engednek építeni!

Emlékerdőben áruházat(!) (Rajtam, a testemen!), segítsenek védekezni! Ne engedjétek!

Az „Erdő” fohását elhaló hangomon még hirdetem, de éltem (létem) fogyóban!

Szeressetek, segítsetek!

Ezt kérem: a milliomodik hektár erdő...

(Az erdő hangja: Koncz János erdész, Kecskemét)

Szarvasmentő ajándék

1999. február 17-én a Somogy megyei Somogyiszentpál közelében **orvvadászok 85 szarvaszt próbáltak behajtani az erdőbe**. A kutyák segítségével három irányból hajtott ijedt állatok az orvvadászok által kiválasztott erdő helyett egy közeli – jeges vízzel teli – csatornába futottak.

A vadászok elől menekülő szarvasok közül 18 azonnal elpusztult a néhány fokos vízben, 67-et a kivonuló tűzoltók mentettek ki a jeges csatornából.

Az életben maradt állatok számára a Béres Rt. „az állatok Béres cseppjéből”, a Stibol takarmánykiegészítőből a tavaszi rügyfakadásig – amikor a szarvasok már természetes úton is képesek lesznek pótolni a számukra szükséges életfontos anyagokat – elegendő mennyiséget ajánlódokozott a helyi vadásztársaságnak.

A szarvasmentő ajándék értéke megközelíti a 100 000 forintot.

Lieberman Klára

**A 29/1997. (IV.30.) FM rendelet 7. számú mellékletének
(Az Erdészeti Szolgálati Szabályzat) javasolt kiegészítése
(Tervezet)**

**AZ ERDÉSZ EGYENRUHA
ÉS TARTOZÉKAI**

Ünnepi öltöny

Zakó: Állógalléros, sötétebb zöld alapszín, poliészterrel kevert gyapjuszövet, zsebfedő nélküli 3 db rejtett zseb, felső zseb bal oldalon, két oldalzseb, a zsebek paszpólozása 0,5 cm világosabb zöld szövetből, kívül. Kétgombos, enyhén karcsúsított, egyenes-sima háttal. Színen harmonizáló poliészter bélés. Két belső zseb. Csontutánzatú gomb. Hajtókán erdészcsillag.

Pantalló: Hagyományos pantalló fazonú, felhajtó nélküli, egy bőséges hajtással, 2 svéd zseb és 1 farzseb.

Nyári ruha, nyári öltöny

Zakó: Sötétebb olajzöld, farmervászon, angol fazon. Rávarrott, kívül varrott 4 zseb legombolható zsebfedővel, 3 gombos, sima hát, bélés nélküli. Zöld műanyag gomb.

Pantalló: Anyag ugyanaz. Felhajtó nélküli, 2 db svéd zseb, 1 farzseb. Jobb oldalon oldalzseb és törzseb.

Térdnadrág: Ugyanaz.

Dzseki: Olajzöld farmervászon, bélés nélküli. Derék alá érő, kétoldalt gumírozott, elől gombbal és cipzárral záródó, csuklóban gombolt, 4 db rávarrott zseb, gombos, szögletes zsebfedővel.

Posztöltöny, téli öltöny

Zakó: Kevert vastagabb sötétzöld gyapjuszövet. Ugyanaz, mint a nyári öltöny (ugyanolyan forma), kivéve hogy bélelt, egy belső zsebbel.

Pantalló: ugyanaz, mint a nyárinál.

Dzseki: Ugyanaz a forma, mint a nyárinál, de bélelt, egy belső zsebbel.

Bélelhető kabát: Combközépig érő, elől 2 sima rejtett mellzsebbel, alul 2 rátett, gombolható zsebfedős dupla zseb, amibe oldalt is benyúlható. Eleje derékrészben zsinórral szorított, húzott, pánttal és

gombbal záródik. Ujjja bevarrott, ejtett vállú, gombolható kezelővel. Fekvő gallér. Zsebek alul legombolhatók. Kivehető műszőrmé bélésű vagy steppelt szelvénybélésű. Háta sima.

Egyéb tartozékok

Ing: Középzöld, rávarrott, legombolható 2 db zsebbel, vállpánt nélkül. Apró csontgomb. Ünnepi öltönyhöz fehér, esetleg krémszínű.

Zokni: Zöld.

Nyakkendő: Zöld, finom motívumú erdészcsillag.

Kalap: Zöld, hagyományos-zsinóros, rávarrott erdészcsillag. Gyapjú, hunting, fonott zsinór.

Téli sapka: Zöld, felhajtós.

Sál: Zöld.

Gumicszima: Zöld.

Cipő, bakancs: Barna.

Erdész egyenruha kiegészítők

Az erdész egyenruha tartozéka a végzettséget és beosztást mutató szövetjelzések. Az erdészeti szakszemélyzetet legkésőbb 2000. december 31-ig kell ellátni az új egyenruhával.

Öreg fáink

Országunkban 280 arborétum, 10 000-nél több 100 évesnél idősebb és néhány 1000 évesnek elismert faóriás van. Nagy múltjuk, réjtellekkel tűzdelt történelmük van a fáknak.

400 millió évvel ezelőtt, a Devon-kor határán léptek a tengerből a szárazföldre a növények. Az első magvas páfrányok után megjelentek az ősfenyők és a nyitvatermők első fatermetű példányai. A karbon időszakban a fák meghódítják a szárazföldet, és a mainál oxigénben teljesebb dúsabb légréteget termelnek, megeremelve a magasabb rendű élőlények életfeltételeit.

A jégkorszak viharai után felegyenesedik az ember és elkezd magától és maga alatt vágni a fát.

Pár ezer év telt el és az ember az élettere biztosításáért csak vágtat a fát, irtotta az erdőt. Ma szerencsére az eredményes erdőtelepítés a gyakorlat. Mégis a sokféle káros környezeti hatás közteledottan már létünket és az erdőt is veszélyeztetni. Sok mindent lehet és kell tennünk is e veszély enyhítésére, de mindez nem elég. Azt hiszem a tennivalók sorában egy kicsi vonásnyi tett, mint a legöregebb fapéldányok védelme is, fontos lehet.

Erdünkben, kertjeinkben régi idők hírmondói élnek, öreg tölgyek, hársak, elfeledve, végveszélyben. Jó néhány különleges példányt kerítés véd, tábla jelez, és az alapvető védettség biztosítja látszik.

Szeretném felsorolni, de száz oldal is kevés lenne, mennyien írtak faóriásokról, védelmük szükségességéről. *Mélius Péter* ír először ismereteim szerint a fontosságukról, *Rapaics Rajmond* sokat foglalkozik öreg fákkal és a védelmi tennivalókkal. *Dr. Bartha Dénes* – sok-sok, a témához kapcsolódó írása mellett – egy országos felmérést készített faóriásainkról. Mindezekből az írásokból az olvasható ki, hogy most már tenni kell.

Azt gondolom, hogy szervezett, rendszeres, szakzerű, gondos, védelmi teendőket kell meghatározni és elkezdni tenni a legérté-

kesebb öreg fáinkért, mert *Jankovics Marcell* szavaival „Mi más lehetne szebb szimbóluma a kíméletre, törődésre szoruló természetnek, magának a fenyegetett Életnek, mint a FA”.

Országunkban sok minden történt, ami ezen ritka példányok védelmét szolgálja, de ezt a munkát nem lehet befejezettnek tekinteni. Az egyik védett cédrus nagy ágát vihar törte le, a füzéri óriásplatan is beteg, segítségre várnak.

Talán felmerül a kérdés, van-e értelme ezeket a sok vihart megélt matuzsálemeket ápolni, méltó-e egyáltalán a vasakaratókhoz a habusgatás és eredményes lehet-e?

Igen, van értelme. Egy rövid hírt olvastam, Newton almafáját egy vihar kidöntötte, de most újra hajt és él a fa. A fák szédületes időt és vihart képesek legyőzni. Mit lehet tenni?

1. A korona által elfoglalt területet fontos védeni, bekeríteni, mert a taposás nagyon sokat árthat. Körülültetés, védő növényssáv is indokolt lehet.

2. A viharok sebzéseit, törött és száraz ágakat le kell vágni, és a sebkézelés is fontos.

3. A rendszeres, évente kétszeri, őszi-tavaszi ellenőrzés és gondozás biztosítása.

4. A védett fa környezetéből a kiszáradt, korhadó törzseket, tuskókat is el kell távolítani.

5. A nevet, rangot is megérdemlik, minden nagy öregnek védnöke, névadója lehetne.

6. Végül, ha minden fáradozás ellenére kipusztul a fa, a pótlásáról lehet gondoskodni: például a NORMAFA.

Országunk öregjei közül kiemelten kellene figyelni és kezelni:

1. A neves fákat, pl. a romhányi Rákóczi-fát.
2. A faji ritkaságokat, pl. a mátrai ősjuhart.
3. A nagyon jó egészségi állapotúakat, pl. az alcsuti cédrust.
4. A műemlékek, emlékhelyek és sírhelyek, katonasírok fáit, pl. Kacinczy fája.
5. Az őshonos fajokat (hársak, tölgyek, kőrisek), pl. zsenyei tölgy.

Mit adhatnak nekünk ezek a dacos vénék? Példát, esztétikai élményt, szakmánkba és az életbe vetett hitünk megerősítését. Minden több száz éves egyed botanikai, genetikai különlegesség, idegenforgalmi érték is. Sok helyen ma is szentként tisztelt, legendák övezte, nagy idők élő tanúi ezek az élő óriások. Műemlék palotákat övező parkok nélkülözhetetlen díszai, az erdők reprezentánsai, a leghasznosabb madaraink élőhelyei.

Segítsünk, mert egyre nehezebb a küzdelmük.

Bezzegh Péter

A NAPFOGYATKOZÁST az Élet és Tudománnyal közös rendezvényen nézhetjük augusztusban. Az előtte megjelent, az eseménnyel kapcsolatos tematikus lapszám előjegyezhető az Erdészeti Lapok szerkesztőségében, 100 Ft/példány áron. Többet a témáról májusban.

Márciusban újra kapható az Erdészettudományi Közlemények XXVII. kötete Tompá Károly: Ötven évi jegyzeteimet lapozom

(Budapest, 1996. 248 oldal)

Az OEE Erdészettörténeti Szakosztály elnökének, Oroszi Sándornak, a Soproni Műhelynek és a soproni Erdélyi Körnek fарадоzása nyomán ez év márciusában másfél száz példányban utánnomásban újra megjelenik ez az értékes memoár. Az 1996. év végi kiadás ugyanis hamar elfogyott és sokan keresik. A kötetről szép értékelés jelent meg a *Profi ERFA*-ban (Király Páltól), a *Soproni Szemlében* (Sztász Józseftől), a *Háromszékben* (Benkő Leventétől) stb., az *Erdészeti Lapokban* is történt rá rövid utalás (Borbély Józseftől).

Az utánnomás alkalmából – mint a könyv egyik lektora és a szerző kortársa – szükségesnek érzem néhány megjegyzés közreadását. A házagpótló munka sokféle témát ölel fel. Ezért akár szakember, akár „laikus” olvassa, észre kell vennie szerzőjének nemes emberi és erkölcsi magatartását. Megható és példaértékű, milyen szeretettel, szívvel melengetően emlékezik a szülőföldről, a Székelyföld szépséges tájairól és a székely emberekről. Elismerésre méltó a család és a nagycsalád, az emberek és a nagy emberek, az iskola és a tanítók, tanárok nevelő hatásának a leírása, az onnan elszármazottak összetartása még öregebb korokban is. Az a hazaszeretet, amely a szerző soraiból sugárzik, amit a szülői ház, a kisbaconi református parókia légkörében szívott magába – sajnos sokszor hiányzik a mai fiatalabb nemzedékből.

Egy gondolkodó, kutató erdőmérnök és egy sokoldalú tevékeny közéleti ember mozgalmas életútján keresztül pillanthatunk bele a könyv segítségével a soproni egyetemi hallgatók háború alatti és utáni életébe. A szerző ahol kellett érzelmesen (néhol érzélgősen), ahol pedig úgy kellett, szigorú tudományossággal ír. A műben pró-

za, vers, leírás, értekezés, könnyed és humoros, szikár és szárazabb formák váltják egymást olvasmányosan.

Tompá Károly jól, szemléletesen írta meg a gyermek felnőtté alakulását, ifjú felkészülését, az „ember” küzdelmeit a korral, élete őszbe hajlását, szívós küzdelmeit nemesak magáért és családjáért, hanem a közért, a társadalomért, az örömeit és bánatokat, a sikereket és kudarcokat, a barátságot és a sokszor méltatlan bánásmódot, ami őt és a környezetét érte, a fennmaradást, a hitet és a reményt.

Naplói, gyűjteményei – bár azokból sok elveszett – értékes emlékeket, dokumentumokat őriztek meg az egyéni és családi életéről, a diákkorról, az egyetemi életből, az oktató- és kutatómunkáról, a tanár-diák viszonyról, a munkatársakról, a támogatásokról, a vezetők és beosztottak viszonyáról, sokszor hiánypótló történetekről. Ez a munka is bizonyítja, hogy jelen időben memoárt írni igen nehéz feladat. Jellemző a memoárra, hogy szerzője őszintén, fenntartás nélkül, mintegy önmagának, saját szubjektumának lencséjén keresztül örökíti meg olyan eseményeket, amelyek egyébként talán soha nem kerültek volna papírra, vagy pedig egészen más megfogalmazásban.

Nyugodt lelkiismerettel írhatom: ez ő, Tompa Károly. Ilyen volt a megélt kor. Lássatok. Tanuljatok belőle.

Zilahy József

(E nagyon hasznos munka a Vörös Cédrus Könyvkereskedésben vásárolható meg vagy rendelhető meg 9400 Sopron. Mátyás király u. 34/F. 675 forintért. A bolt vidékre postautalványon feladott 675 forintért szállítja is – portó felszámítása nélkül.)

Könyvismertetés

É. Kovács László: Favágók, cserhántók, szénégetők és fuvarosok a magyarországi Gömörben

A szerző a Trianon után Magyarországon maradt 24 gömöri település legkisebbikén, Gömörszőlősen él. Könyvében szülőfaluja és a környező települések szegény parasztjainak fontos megélhetési forrását, a téli favágást, a tavaszi cserhántást, a szénégetést és fuvarozást dolgozta fel.

Részletesen ismerteti ezen munkák műveleteinek rendjét, szakmai fogásait, a kialakult erdei életmódot. Megszóllaltatja azokat az idős embereket, akik tevékeny részesei voltak ezeknek a munkáknak.

Adatközlő a gömöri palócok ízes nyelvjárásában – amit ma már alig hallunk – mondják el miként vállalkoztak, hogyan dolgoztak, mint éltek az erdőn, mit ettek-ittak és hogy történt az elszámolás. Néven nevez sok falusi embert, akik ezeket végezték, de megnevezi a munkáltatókat, az erdőt vágató, a csert hántató fakeszemeseket is.

Könyve nem erdészeti szakkönyv, inkább néprajz, szociográfia és erdészettörténet. Az biztos, hogy az erdészeti szakember számára különösen élvezetes és tanulságos olvasmány.

Megjelent 1990-ben Debrecenben a Néprajzi Tanszék kiadásában a Gömör Néprajza sorozat XXII. köteteként.

Rácz Győző

A Magyar Sajtó Napja alkalmából a Szakújságírók Egyesülete Kommunikációs Éremmel tüntette ki **BONA JÓZSEFET**, a SEFAG Rt. vezérigazgatóját az üzemi sajtónak nyújtott támogatásáért. Az érmet **Bagó Eszter** GM helyettes államtitkár nyújtotta át.

Erdei természetismeret

A természetismeret oktatását segítő gyermekjátékokból állított össze gyűjteményes kötetet **Adorján Rita**, az első hazai erdei iskola vezetője. A Magonc című kötet a Magyarországon még alig ismert, de a mecseki és más hazai erdőgazdaságok erdei iskoláiban már sikerrel alkalmazott játékos módszereket ismerteti, amelyek megkönnyítik a természet megismerését és megszeretettetését. (Élet és Tudomány)

ROVATVEZETŐ: ORMOS BALÁZS

Az OEE Erdészeti Erdei Iskola Szakosztály munkaértekezlete

Témája volt:

1. A környezeti nevelés aktuális kérdései. Az FVM Erdészeti Hivatal körlevelében megfogalmazott kérdések, felvetések megvitatása és megválaszolása.

2. Szakmánk társadalmi megítélése, a társadalom és a környezet viszonya – országos felmérés célcsoportjainak meghatározása.

3. Tájékoztató a IV. Erdőpedagógiai Szeminárium előkészítő munkáinak jelenlegi állásáról.

4. Javaslat az elismerő oklevél címre.

A Bugaci Erdészet bemutatása után vendéglátóink vezetésével (Várkonyi Vilmos és Almási István) rövid kirándulást tettünk az ősborkásban, majd megtekintettük a Pásztor és az Erdészeti Múzeumot. Szakmai szempontból is értékes információkkal bővülve és a friss levegőn tett túra jóleső érzésével fogtunk első napirendi pontunk megbeszéléséhez.

1. Bartha Pál főtanácsos (FVM) ismertette a körlevél tartalmát, kiemelve annak sarkalatos kérdéseit és kérte a szakosztály véleményét, állásfoglalását.

Néhány idézet a levélből:

– Kelt: 1999. január 26. FVM Erdészeti Hivatal

– Tárgya: A tanuló ifjúság ökológiai személetű nevelésének elősegítése.

„A felelősen gondolkodó politikusok és állampolgárok számára világos, hogy a XXI. század legnagyobb kihívása ökológiai jellegű. Képes lesz-e az emberiség a természeti erőforrásokkal önmegtartóztató módon – a fenntartható használat keretei között – gazdálkodni, figyelemmel a környezetvédelem problémáira is?”

Ezen korlátokat a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN), a Világ Természetvédelmi Alap (WWF), valamint az ENSZ Környezetvédelmi Program (UNEP) 1980-ban Természetvédelmi Világstratégiaként a következők szerint határozta meg:

– „meg kell óvni a létfontosságú ökológiai folyamatokat és fenntartó rendszereket,

– meg kell őrizni a genetikai sokféleséget,

– a fajok és ökoszisztémák minden hasznosítását fenntarthatóvá kell tenni.”

Az ökológiai katasztrófa csak akkor kerülhető el, ha a társadalomban tudatosul a veszély és a társadalom képes lesz érdekeit érvényesíteni a piacgazdaságot működtető tőke rövid távú szemléletmódja ellenében. Ennek viszont alapfeltétele a tanuló ifjúság ökológiai személetű nevelésén keresztül tudatformálás, amelyben meghatározó jelentőségű a személyes élményszerzés.

Az ökológiai személetű nevelésben, oktatásban az egyes tárcákra háruló ágazati feladatok és az ebből levezethető együttműködés jogszabályi peremfeltételei a következők szerint adóttak:

■ Az erdőről és az erdő védelméről szóló 1996. évi LIV. törvény 2. §-a a pénzügyi forrás megjelölése nélkül az erdőgazdálkodó számára kötelezettségként jelöli meg az oktatási feladatokban való közreműködést.

■ A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 64. §-a kimondja: (1) „...a természet védelmével kapcsolatos ismereteket valamennyi oktatási intézményben oktatni kell, azok a Nemzeti Alaptanterv részét képezik.”

(2) „...az igazgatóságok, oktatási bemutató létesítményeket tartanak fenn.”

A tudatformálás – a humán erőforrás fejlesztése – társadalmi méretekben csak akkor lehetséges, ha az erdei iskolák és a természetvédelem bemutató helyei megfelelő gyakorisággal fogadni képesek a tanuló ifjúság jelentékeny hányadát, különös tekintettel a városlakókra.

Fentiek alapján az ügyben érdekelték számára időszerűnek tartok egy szakértői szintű megbeszélést az alábbi témában:

□ Az erdei iskolahálózat célja, feladata és működési típusai (többszöri alkalommal egynapos, illetve hosszabb időtartamú).

□ Az erdei iskolahálózat fejlesztésének létesítményigénye.

□ Források biztosítása – beruházáshoz, üzemeltetéshez, fenntartáshoz.

□ A feladatok ütemezése.

□ Koordináció a támogatási rendszerben.

A szakosztály egységesen támogatva a kezdeményezést, az alábbiakban részletezve foglalt állást:

Örömmel nyugtázzuk, hogy a szakosztály rögzített programja, célkitűzése alapjaiban minden lényeges pontban egyezik az elvárásokkal és megvalósítandó célokkal. A részünkről már működő gyakorlatban mutatkozó eltérés a helyszínen és az időbontásban jelentkezik.

Ezen szempontok szerint a szakosztály programjából lényeges kiemelni:

□ Az Erdészeti Erdei Iskolák pedagógusok bevonásával, iskolák közreműködésével NAT-ra épülő, korosztályokra, korcsoportokra bontott tematikus természetismereti programokat valószínűleg meg, kiemelten az erdei életközösség bemutatásával, annak évszakos változásait, környezeti hatásait tanulmányozva.

□ Az erdőgazdasági keretben működő Erdészeti Erdei Iskolák, programjaikat a motiválás, az ismeretanyag szemléletes átadása, a környezeti tudatformálás hatékonysága érdekében kizárólag az erdő, a természet színtere – mint annak személyes meg tapasztalására legalkalmasabb életközösség, közeg – közé helyezi.

Az ország területén, más szervezeti formában működő intézmények az iskolaudvaron vagy játszótéren tartott, természettel csak érintőlegesen foglalkozó – természetbe „kivitt” – tanórát nevezik erdei iskola programnak. Másik formájuk a bentlakásos, tankegyetemen természetbe kihelyezett tanóra, ami egyben szocializációs tréningként a lakóhelytől távolabbi tájon egy hétre, egy motel, turistaszálló vagy üdülő, szállás és étkezési lehetőségeit veszi igénybe.

□ Az Erdészeti Erdei Iskolák a társadalom szélesebb köréhez szólva, az iskolák igényeihez és a családok pénztárcájához igazodva, az egy hetet meghaladó – 2-3-4-5 napos – bentlakásos, valamint ugyanilyen bontású napközis programokat biztosítanak. Adottságaikból adódóan, ugyanazon minimál áron belül több programszínvonalat szolgáltatást nyújtva. Mindezt esztétikus természeti környezetben, egészséges tiszta levegőn. A természet csodáinak, szépségeinek megismertetésén, megszerettetésén túl, nem titkolt célunk az erdőgazdálkodás társadalmi jelentőségének, az erdő hozamainak tudatosítása, továbbá az erdészeti kultúra terjesztése, szakmánk valós értékei szerinti kedvező társadalmi megítélésének elérése.

Az erdő az erdész munkahelye – tevékenysége hivatás, életforma. Az erdőgazdálkodás az egészséges, „elvárt” hozamait teljesíteni tudó erdő, így az ökológiai egyensúly, s egyben a jövőnk egyik záloga. Nem csupán az erdőgazdálkodásban dolgozóké, velünk együtt a társadalomé is, anélkül a jövő generációjának számolunk el. Az erdészeti kultúra terjesztését nem lehet csupán szakmai, önös PR érdekként tekinteni akkor, amikor hozamai a társadalom egészének jövőjére, ránk, emberekre, utódainkra, azok életére, életünk minőségére van hatással.

A körlevél kiegészítéseként ismertetett anyag [részlet, Lehoczky János: Iskola a természetben, avagy a környezeti nevelés gyakorlata (Raabe Kiadó Kft. Bp. 1999.) című könyvéből] áttanulmányozása után az abban felsorolt és definiált öt környezetadekvát te-

reptanulmányi tanulás-szervezési formát, az első négy ponthoz illeszkedve – egy hatodik ponttal javasolja a szakosztály kiegészíteni, tevékenységünk specialitását jelölve – a következők szerint:

- Tanulmányi kirándulás.
- Terepgyakorlat.
- Terepi projekt.
- Terepi környezet- és természetvédelmi akciók.
- Erdei iskola.
- Erdészeti Erdei Iskola.

A szakosztály az Erdészeti Erdei Iskolák eredményes működéséhez szükséges, folyamatos és megalapozott források biztosítását – beruházásokhoz, üzemeltetéshez, fenntartáshoz –, annak megvalósulását, elsősorban szakmán belül reméli. Emellett örömmel üdvözlőnk, ha egyéb források is rendelkezésre állnának.

A 2. napirendi pontban a szakosztály a kérdőívek összeállításához három célcsoportot jelölt meg:

- általános iskolások,
- középiskolások,
- felnőttek.

Több javaslat hangzott el a tagok részéről, hogy a kérdések végső összeállításához egy ebben jártas „profí” cég véleményét, tanácsát indokolt lenne kikérni. A kérdőívek eljuttatását az érintett célcsoportokhoz, valamint összegyűjtését, a tagság vállalta fel. A visszaérkező anyag feldolgozását szintén egy, már erre programmal rendelkező cégre célszerű bízni.

Az ezzel kapcsolatos egyeztetésre és minden más szakosztályt érintő fontos és sürgős feladat elvégzésére a szakosztály egy hatfős operatív csoportot jelölt ki.

Ormos Balázs elnök – OEE, *Emmerlingné Köhler Marietta* – VADEX Rt., *Török Olga*, *Puskás Lajos* – DALERD Rt., *Varga Tamás* – TÁEG Rt., *Dósa Gyula* titkár – NEFAG Rt.

A legközelebbi megbeszélés ideje: 1999. március 9. 9.30 óra. Budapest, OEE, Fő út 68.

3. *Varga Tamás* tájékoztatta a tagságot a szeminárium szervezésének jelenlegi állásáról és jelezte, hogy a részletes programot rövidesen postázza a résztvevők számára.

4. A szakosztály, tagjai közül, eddigi munkája alapján *Varga Tamás* jelölte elismerő oklevélre.

Vendéglátóinknak megköszönve a szíveslátást, a további feladatok újabb gondolatgermő erejével „megfirtózva” zárult az OEE Erdészeti Erdei Szakosztály munkaértekezlete Bugacon.

Kép és szöveg: Dósa Gyula titkár

Az OEE Táj- és Környezetfejlesztési Szakosztálya 1999. február 18-án tartotta soron következő ülését, amelyen *dr. Erdős László* „Az erdő, ill. faültetvények tájfejlesztési szerepe és gazdaságossági jelentősége” c. előadása került megvitatásra. A témát érintő véleménycserében részt vettek: *Virág János*, *Izinger Pál*, *Szamosfalvy Károly*, *Csötönyi József*, *Pájer József*.

A rendezvény során a szakosztály elnöke előljáróban vázolta azokat a körülményeket, amelyek a téma időszerűségét indokolták. Felhívta a figyelmet, hogy a vidékfejlesztés kapcsán igen

sok műhelymunka folyik a mezőgazdaságilag gazdaságtalan területek alternatív hasznosítási lehetőségeinek kidolgozásában. E kérdés felvetődése mellett a tájegységi vízgazdálkodás, illetve árvíz-megelőzés során az erdősítés (fásítás) gazdaságossági és védelmi jelentősége is előtérbe került. Következésképpen a szakmának meg kell ragadni azokat az alkalmakat, ahol megfelelő összefogással érvényesíteni lehet azt a szellemi erőt, tartalékokat és akaratot, amivel a szakma rendelkezik és amelynek szükségességére a GATE Környezet- és Tájfejlesztési Intézetnek vezetői utaltak az „Ország Vidékfejlesztési Programjának” kidolgozása folyamán. Véleményük szerint az általuk prognosztizált **agrár zonációkat** szükség-szerűen kellene kiegészíteni az **erdészeti zonációk** metodikailag közel azonos tervezete. Vagyis, hogy mely tájegységekben, milyen típusú faültetvény jöhetne számításba (gazdaságossággal is) az alternatív termőföld hasznosíthatóságára stb.

Az előadás és az alkalom „szülte” vélemények konzekvenciái a következőkben összegezhetők:

- Az alternatív földhasználati lehetőségek keresésében és felmutatásában a szaknak következetesebben és határozottabban kell közreműködni, keresve az együttműködés lehetőségeit az érintett agrár-, kertész- és más szakmákkal!
- Az előadásban vázolt, illetve felmutatott külföldi „dokumentumok” és tapasztalatai a faültetvények alkalmazására – fajajmegválasztás, ültetvénykezelés stb. – bizonyító erejűek voltak arra, hogy az alternatív földhasználatra a fás ültetvény mind a nemzetgazdaság, mind a privát szektor számára a legalkalmasabb lehetőség. Ez a földhasznosítási forma megfelelő hozamra képes, gazdaságos, és a tökemegtérülésben felveszi a „versenyt” több mezőgazdasági termékkel. Segít a foglalkoztatási gondok enyhítésében, amelyek mellett kedvező környezeti hatása, társadalmi szolgáltatása jelentős többletértéket képvisel.
- Felvetődik a kérdés (jogosan?), hogyan lehet az agrárfejlesztésben a faültetvények nyújtotta előnyök áttörési pontjait megtalálni ahhoz, hogy területhasznosítási, tájfejlesztő és vízgazdálkodási kedvező hatása érvényesülhessen, amely közel 700 ezer ha földterületet érinthet? Egy lehetséges út, kihasználni e környezeti válságtünetes időszak szorítását. Szakmai összefogással, közös érdekelismeréssel azokat az érdekmotiváló elemeket kell kimunkálni, amelyek egyformán hatnak a nemzetgazdasági, a privát szektorra és a természeti adottság hasznosítására. Vagyis olyan „**ökologikus**” szabályozó megalkotásának körülményeit kell elősegíteni, amellyel a meglévő erdők funkcionális alkalmassági szempontjai a területfejlesztés lehetőségeivel és érdekeivel közgazdasági vetületben is összehangolhatók.
- Az ökológiai és ökonómiai egybevetés feltételei azért is meghatározóak, mert pl. a „mai” egységárak mintha diszkriminálnák a gyorsan növekvő fafajokat. Pedig az ún. „mini rotációs” fa-termesztési megoldással termelt fa anyaga tág hasznosíthatósági választékra alkalmas és még kedvezőbb lehetne a hozadéka, haszna. Egyben hozzájárulna az export, illetve az eladatlan termékek csökkenéséhez. Az ilyen jelenségek felvetethetnek olyan kérdéseket, mint pl. van-e az ágazatnak fagazdasági stratégiája vagy megfelelő „marketingje”?

A véleménycserét követően megvitatásra és elfogadásra került a szakosztály 1999. évi munkatervé, amely után az elnök megköszönte az előadók és a felszólalók igen hasznos észrevételeit, majd az ülést bezárta.

dr. S. Nagy László
sz.o. elnök

Az Erdőfeltárási Szakosztály 1999. február 24-én 21 fő részvételével megtartotta szokásos évkezdő szakosztályülését. A szakosztályülésen rögzítették az 1999. évi rendezvényeket, amely szert egy nagy rendezvényt tartanak a Mátra-Nyugatbükki Erdő- és Fafeldolgozó Rt. területén. Ezen kívül időszerű témák megvitatására előre nem tervezett időpontban is tartanak szakosztályüléseket. A szakosztályülésre meghívást kapott *Barátossy Gábor*, az FVM Erdészeti Hivatalának vezetője, aki nem tudott személyesen az ülésen részt venni. megbízása alapján *Horváthné Sándor Erzsébet* tartott ismertetést részben az általános erdőszetpolitikai kérdésekről, részben az erdőfeltárást érintő konkrét elképzelésekről.

Az erdőfeltárást érintő alapvető változásokból kiindulva megállapította, hogy az erdőfeltárást a természetközeli, többcélú erdőgazdálkodásban infrastrukturális szerepet tölt be. Ennek a megváltozott alapelvnek megfelelően az erdőfeltárást teljes rendszerét át kell alakítani. Ennek sarokpontjai fontossági sorrend nélkül:

- a támogatási rendszer átalakítása,
- a feltáráshálózat tervezéséhez olyan irányelveket kell kidolgozni, amelyek alkalmasak a konfliktusok kezelésére,
- át kell dolgozni az erdészeti utak tervezési irányelveit,
- ki kell dolgozni az erdészeti utak környezeti hatásvizsgálatának elveit,
- az erdészeti utak építési minőség-ellenőrzési rendszerét létre kell hozni, amelynek alapja az erdészeti utakra vonatkozó minőségi és minősítési előírások kidolgozása,
- erdészeti ütiügyi szakértők képzése,
- a szakértői és tervezői jogosultság kérdéskörének rendezése a kamarai törvény értelmében,
- adatbank létrehozása,
- az erdőfeltárási és az erdészeti ütiügyi kutatások folytatása.

Alapelveként megfogalmazta, hogy az erdőfeltárást témájában érintettek között a szakmai elveken alapuló megegyezésre kell törekedni. Összefoglalva megállapította, hogy a feladat igen sokrétű, még vázlatos áttekintés formájában is, azonban a természetközeli, többcélú erdőgazdálkodáshoz nélkülözhetetlen feltáráshálózat kiépítése csak a társadalom támogatásával valósítható meg. Nem engedhető meg, hogy a szakszerűtlenül megépített erdészeti utak alapot adjanak a napi sajtónak az erdészeti tevékenység arculatának rontásához. A feltáráshálózat-fejlesztés a vidékfejlesztés szerves részét képezi.

A sokrétű feladat megoldásához *Kosztka Miklós* felajánlotta az OEE Erdőfeltárási Szakosztálya, valamint az Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszék támogatását.

A hozzászólók között *Bogár István* ismertette az AFZ/DER Wald című szaklapban megjelent cikket, amely a bajor természetvédelmi törvénnyel kapcsolatos véleményeket ismerteti. *Papp Miklós* átadta a Duna-Ipoly NP Igazgatóság munkatársai által összeállított javaslatokat, amelyeket célszerűnek tartanak figyelembe venni az Erdészeti Utak Tervezési Irányelveinek átdolgozásakor. *Kosztka Miklós* ismertette egy mérnöktovábbképző sorozat indítását, amely magában foglalná az erdőfeltárást, az erdészeti útervezést, az erdészeti útépitést és az útfenntartást témaköröit.

A szakosztályülés végén *Kosztka Miklós* tartott előadást a tehergépkocsik típusváltozásának pályaszerkezetre gyakorolt hatásáról. Az elméleti elemzések végén az Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszék adatbankjára támaszkodva egy konkrét erdőgazdaság 196 km-es úthálózatán bemutatta, hogy a tengelysúlyok növekedésével hogy változik a megerősítendő útszakaszok hossza, illetve az utakon leszállítható fatérfogat. Az előadó hangsúlyozta, hogy a korszerű nagy teherbírású járművek megjelenése elkerülhetetlen a faanyag szállításában, de ezek pályára kifejtett hatására időben fel kell készülni.

Kosztka Miklós

Az Erdészettörténeti Szakosztály 1998. évi tartalmas és gazdag programját most, az elmúlt évi tevékenység kiértékelésének időszakában érdemes még egyszer áttekinteni.

1998. február 17-én a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban tartottunk előadó ülést, melyen *dr. Járasi Lőrinc* tagtársunk bemutatta az *Erdőgazdálkodás Bányától Nagy-Milicig* c. könyvét. A könyv széles körű erdészettörténeti kutatások alapján kitűnő áttekintést nyújt Borsod-Abaúj-Zemplén megye 16. századtól napjainkig terjedő erdőhasználatának és erdőgazdálkodásának történetéről.

Bányai József ismertette az általa szerkesztett, *Illés Nándor* vadászati írásaiból válogatott könyvet. Múlt századi szaklapokat forgatva döbben rá az ember, hogy ezekben a szakmai ismereteknek milyen gazdag tárháza található, és elődeink tapasztalataikat milyen magas színvonalon, irodalmi igényességgel rögzítették. A neves erdész professzor vadászati vonatkozású írásai a legjobb példát adják erre, és kötetbe gyűjtve ma is üdítő szellemi élményt nyújtanak.

Dr. Oroszi Sándor a legújabb erdészeti, vadászati, természetvédelmi bibliográfiát mutatta be. A bibliográfiák a tudományos kutatás nélkülözhetetlen segédkönyvei, melyekben rendezett és teljességre törekvő formában megtalálható az egyes szakterületekre vonatkozó összes publikáció. Hála a régebbi és mai bibliográfiaszerkesztőknek, az erdészeti szakterületre vonatkozóan, ma már a kezdetektől szinte napjainkig folyamatosan rendelkezésre állnak a bibliográfiák.

Az előadások utáni eszmecsere során jegyezte meg egyik tagtársunk, hogy minden erdészeti vonatkozású könyv megjelenése ünnep a szakma számára. Ez valóban így van, hiszen csak a múltbéli szakmai tapasztalatok összegzése vezethet a jelenben a helyes cselekvési irányvonal megtalálásához. Lényegében az Erdészettörténeti Szakosztály tevékenységének is ezeknek a múltban rejlő értékeknek a felmutatása ad értelmet.

1998. június 10-én az OEE volt elnöke, gróf Tisza Lajos halálának 100. évfordulója alkalmából Szegeden a Móra Ferenc Múzeum könyvtárában emlékülésen vettünk részt. Ennek keretében *Lábai Imréné Tisza Lajos, Szeged megálmodója* c. előadása hangzott el. Az 1879-es nagy szegedi árvíz után Tisza Lajos királyi biztostként 4 éven keresztül vezette a helyreállítási munkálatokat. Keze alatt Szeged ma is helytálló városrendezési elvek szerint újépült, modern nagyváros lett.

Dr. Király Pál Ki volt Tisza Lajos gróf? címmel tartott kitűnő előadást. Tisza Lajos (1832-1898) ősi, tekintélyes Bihar megyei birtokos családból származott. Bátyja, Tisza Kálmán 1875 és 1890 között Magyarország miniszterelnöke volt. Számunkra azonban fontosabb Tisza Lajosnak, a magyar erdészet és az egyesületi élet fellendítése terén végzett tevékenysége. 1866-ban már az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagjai között szerepelt. 1875-től haláláig, 23 éven keresztül volt az OEE elnöke, mely időszak alatt bekövetkezett szellemi és anyagi fellendülés eredményeként joggal nevezhetjük ezt a korszakot az Egyesület aranykorának. Támogatásával ebben az időben fejlődött ki a magyar nyelvű erdészeti szakirodalom. Döntő szerepe volt az 1879. évi erdőtörvény megszületésében. Kezdeményezésére Ásotthalmon 1883-ban megkezdődött az állami erdészsképzés. Az Egyesület számára pompás, háromemeletes székházat építtetett, alapítványokat hozott létre az erdészek szociális helyzetének javítására, és még hosszan lehetne sorolni egyesületi és egyéb közéleti tevékenységének eredményeit. 1945 után személyét – politikai okokból – méltatlan feledésre kárhoztatták. Ezért külön öröm volt szakosztályunk számára, hogy halálának 100. évfordulója alkalmából, a Himnusz elneklése mellett, megkoszorúzhattuk kiemelkedő egyesületi elnökünknek a szegedi Széchenyi téren álló szobrát.

1998. október 13-án a soproni Erdészeti Múzeumban tartottunk szakosztályülést, melyen *Németh Ferenc: A magyarországi erdőfelmérés története a kezdetektől 1900-ig* c. könyvét mutatta be. Az erdőrendezésnek mindig alapfeltétele volt az erdők felmérése, térképezése. A témakörnek ez az első, átfogó áttekintése, mely esztétikailag is szép, igényes kivitelben jelent meg.

Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó múzeumigazgató: *Az erdőrendezés története* c. időszak kiállításán kalauzolta végig a résztvevőket. A soproni Erdészeti Múzeum egyre gyarapodó állandó kiállításai mellett, rendszeresen időszak kiállításokon mutatja be egy-egy szakterületre vonatkozó gyűjteményét. Ezzel Sopron kulturális életének is élénk színteljévé vált, segíti az erdészeti középiskolák és felsőoktatást, növeli az erdészszakma ismertségét, tekintélyét. A múzeum megtekintését minden kollégának csak ajánlani tudjuk!

1998. november 24-én a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban tartott szakosztályülésen *dr. Nagy Domokos Imre: Szalay Béla a magyar történeti állattan megalapozója* címmel tartott előadást. Szalay Béla (1869-1952) munkássága szinte ismeretlen a magyar tudományos közéletben. Nagyszébenben született, magyar családban. Trianon után román állampolgár lett. Magyarul, németül, románul egyaránt publikált. A történelmi állattan területén alapvető munkásságot fejtett ki. Meg nem értésének – a politikai hányattatások mellett – az is oka volt, hogy tudományterületét a zoológusok történelemnek, a történészek zoológiának tekintették. Értékes hagyatékának jelentős része sajnos kéziratban maradt.

Abonyi István: Divald Adolf (1828-1891) életművét és munkásságát méltatta. Divald Adolfot korábban személyes támadások ér-

ték amiatt, hogy hosszan és kiemelkedően eredményes közszolgálati tevékenység után egy jobb jövődelmet biztosító magáncégnél helyezkedett el. Ebben a minőségében sem követett el törvénytörést vagy szakmai etikába ütköző cselekedetet, ezért a magán-erdőgazdálkodás jogainak visszaállítása idején már egyáltalán nem lehet elmarasztalni. Szakmai tevékenysége alapján erdészettörténeti helyét a nagy erdész triumvirátusban, *Bedő Albert* és *Wagner Károly* mellett kell kijelölni.

1998-ban a Szakosztály kiadványának, az Erdészettörténeti Közleményeknek 5 új kötete jelent meg:

34. kötet: *Nádler Herbert*: Vadásznapló 1942.

35. kötet: Az 1997. évi Erdészettörténeti pályázat legsikeresebb dolgozatai.

36. kötet: *Dr. Kollwenz Ödön*: Pécs, szabad királyi város erdeinek és az ott folytatott erdőgazdálkodásnak a története.

37. kötet: 1956-os emlékek.

38. kötet: *Dr. Oroszi Sándor*: Erzsébet királyné emlékfák; *Hódi István*: Gemenc; *Dr. Marjai Zoltán*: Maggazdálkodás.

Az Erdészettörténeti Közlemények megrendelhetők a sorozat szerkesztőjénél: dr. Oroszi Sándor 1367 Budapest, Pf. 129. Az ár: kötetenként 550 Ft.

Béni Kornél
titkár

A Gépesítési Szakosztály 1999. január 19-én kibővített ülést tartott Gödöllőn, az MTA Agrár-Műszaki Bizottságának Kutatási és Fejlesztési Tanácskozásához kapcsolódva. A tudományos konferencián:

- a szántóföldi növénytermesztési technológiák,
- az állattartási és takarmánytartósítási technológiák,
- a környezetgazdálkodás,
- az agrár-műszaki alap kutatások,
- az agrártermelés ökonómiája,
- a mérés-technikai eljárások,
- a mezőgazdasági gépgyártás és üzemfenntartás és
- az erdőgazdálkodás műszaki fejlesztése

tárgykörökben összesen 177 témakör került ismertetésre előadás, illetve poszter formájában.

Az „Erdőgazdálkodás műszaki fejlesztése” c. szekcióülésen – mely *dr. Solymos Rezső* és *dr. Horváth Béla* elnöklétével folyt – kilenc előadás hangzott el, nevezetesen:

Dr. Marosvölgyi Béla (Soproni Egyetem, Erdészeti Géptani Tanszék, Sopron): Energetikai faültetvényekkel folyó kísérletek hozameredményei mezőgazdasági műveléshől kivont területen.

Dr. Lett Béla – *Dr. Mészáros Károly* – *Pongrácz Katalin* (Soproni Egyetem, Erdészeti Politika és Ökonómiai Tanszék, Sopron): Az erdőtelepítés, mint alternatív földhasznosítási lehetőség, egyes ökonómiai kérdései.

Gólya János – *Dr. Rumpf János* (Soproni Egyetem, Erdőhasználati Tanszék, Sopron): Egyszerű géprendszerek – korszerű felhasználási technológiák.

Dr. Kosztka Miklós (Soproni Egyetem, Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszék, Sopron): Műszaki, közgazdasági és környezetvédelmi szempontok az erdészeti utak pályaszerkezeti anyagainak kiválasztásához.

Gribovszki Zoltán (Soproni Egyetem, Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszék, Sopron): Erdővel borított kisvízgyűjtők hordalékmozgása és vízminősége.

Czupy Imre (Soproni Egyetem, Erdészeti Géptani Tanszék, Sopron) – *Rákosi József* (Kiskunsági Erdészeti és Faipari Rt., Kecskemét): Markolva kiemelő tuskózási technológia.

Brasch József (Rába Rt., Győr) – *Fekecs Lajos* (Somogyi Erdészeti és Faipari Rt. Kaposvár) – *Dr. Horváth Béla* (Soproni Egyetem, Erdészeti Géptani Tanszék, Sopron) – *Juhász Gábor* (Soproni Egyetem, Erdészeti Géptani Tanszék, Sopron): Erdészeti tehergépkocsi-fejlesztés Magyarországon. A témakörhöz hat poszterelőadás is kapcsolódott:

Remenyik Imre (Tanulmányi Erdőgazdaság Rt.): A Tanulmányi Erdőgazdaság Rt. fejlesztési stratégiája a gépesítési technológia mentén.

Csósza István (MEFI Rt., Budapest) – *Dr. Fekete Gyula* (MEFI Rt., Budapest) – *Sásdy Ottó* (ERDŐGÉP Kft., Kaposvár): Erdészeti tehergépkocsi-felépítmény tervezése, gyártása.

Dr. Horváth Béla (Soproni Egyetem, Erdészeti Géptani Tanszék, Sopron) – *Dr. Varga Mihály* (Soproni Egyetem, Faipari Gépezeti Intézet, Sopron): Erdészeti és faipari gépek munkavédelmi megfelelőség tanúsításának tapasztalatai.

Iffy Szilcski József (Kaposgép Kft., Kaposvár): KCR-70 hidraulikus daru.

Kürtösi András – *Dr. Marosvölgyi Béla* (Soproni Egyetem, Erdészeti Géptani Tanszék, Sopron): Energetikai faültetvények betakarításának gépesítési lehetőségei kísérleti területen.

Dr. Kucsara Mihály (Soproni Egyetem, Erdőfeltárási és Vízgazdálkodási Tanszék, Sopron): Csapadéklefolyás adatok a mértékadó vízhozam meghatározáshoz.

A szekció előadásait kb. 80-an, köztük 25 szakosztálytag hallgatta végig, illetve vettek részt többen közülük az előadásokat követő vitában.

A konferencián a megjelentek betekintést nyerhettek a rokon szakterület, a mezőgazdasági gépesítés legújabb kutatási eredményeibe is.

Dr. Horváth Béla

A Gépesítési Szakosztály – közösen a Magyar Biomassza Társasággal – 1999. február 25-én tartott ülést Tatán, a Parképítő Rt.-nél.

Az ülés első napirendjeként *dr. Marosvölgyi Béla* adott tájékoztatást a fa energetikai hasznosításának lehetőségeiről, gondoljairól és a hasznosítás jelenlegi technikai hátteréről, illetve annak fejlesztési igényéről.

Ezt követően a Parképítő Rt. által létrehozott energetikai faültetvény-kísérletek és a Tatai Fűtőmű megtekintésére került sor.

A rendezvényen jelen volt több olyan cég, kft. képviselője, akik a fa energetikai hasznosítási folyamatában alkalmazható gépi eszközöket kínáltak, nevezetesen:

- az ERFATERV, Budapest (DOLMAR motorfűrészek, tisztítófűrészek);
- a BIOLANG Kft. (kazánok);
- a BIOCOLOR Kft. (kazánok);
- a Pöttinger cég és magyarországi képviselője a PRODUKER Kft., Szolnok (aprítógépek).

Egyebek között a szakosztály kitüntetési javaslatokat fogalmazott meg, munkatervébe felvett egy soproni rendezvényt (az Agrotechnikai Kft. bemutatóját), és pontosította tervezett külföldi (olaszországi) tanulmányútját.

Az ülés napirendi pontjainak vitájában a következők vettek részt: *Balogh József*, *dr. Deák Lajos*, *Detrich Miklós*, *dr. Mátyás Sándor*, *Menyhárt Pál*, *Nadobán Erika*, *Pintér Zoltán*, *Rákosi József*.

A jól sikerült rendezvényért köszönet illeti a szakosztályt vendégül látó Parképítő Rt.-t.

Dr. Horváth Béla
szakosztály-elnök

Az OEE Győri Erdőgazdasági Helyi Csoport 1998. évi tevékenysége

- Február 4-i rendezvényünkön az egyesületben zajló tisztújítási folyamat részeként tartottuk meg a helyi csoport választásokat. Ugyanekkor ankétot is tartottunk: „Az erdőről és az erdő védelméről, valamint a természet védelméről szóló törvények szabta kötelezettségek a kisalföldi erdőművelők számára” címmel.
- Február 20-án tartottuk a hagyományos győri erdészbált.
- Március 11-én: Házigazdái és tagtársaink (*Kocsis Mihály*, *Magyar Zoltán*, *Széphalmi László*) révén tevékeny résztvevői is voltunk Ravazdon az „Erdészeti Erdei Iskolák” szakosztály rendezvényének.
- Május 22-23-án 11 fővel vettünk részt Nagykanizsán a Vándorgyűlésén és az OEE tisztújító közgyűlésén. A különféle szakosztályok életében, azok rendezvényein rendszeresen részt vettünk.

- Szeptember 2-án Kapuváron tartottunk ankétot, ahol „A fafeldolgozás helyzete és fejlesztési irányai a Kisalföldi Eg. Rt. területén” volt a téma. Megtekintettük a próbautamat tartó kapuvári fűrészfűrész beruházást és a programot kiegészítettük a vitnyédi Göbös-majorban újonnan létesült vaddisznóskert megfigyelésével és ismertetésével.
- Október 9-10-én a kecskeméti társ helyi csoportot láttuk vendégül Ravazdon.
- Október 16-17-én bonyolítottuk le csoportunk tapasztalatcserejét a Szombathelyi Erdőgazdaság Rt. területére. A sárvári Farkaserdőben és az Őrségben tartalmas, kellemes programot állítottak össze vendéglátóink.
- Október 5-11. között ismét megrendezésre került az „Erdők hete”, minden erdészet tartott valamiféle rendezvényt a környezetben lévő iskoláknak, gyerekeknek. E sorozat keretében a győri Apácai Csere János Tanítóképző Főiskolával közösen konferenciát szerveztünk „Egészségfejlesztés” címmel a környezeti nevelésről. Az előadást is tartó Kocsis Mihályon kívül ezen is szép számmal vettek részt kollégáink.
- Tovább ápolunk más országok erdészeivel a kapcsolatokat. Ennek keretében idén országot (Parajdi Erdészettől) kollégákat láttunk vendégül, illetve a Magyaróvári Erdészettől dolgozó kollégák tettek viszontlátogatást nálunk. A Ravazdi Erdészeti képviselői németországi tanulmányúton jártak, valamint egy csoportunk horvátországi szakmai utazást tett.
- Idén is folyamatosan foglalkoztunk a kisalföldi erdők, erdőgazdálkodás múltjának feltárással. Kutatási, bemutatási tevékenységünk folyamatos, a történelmi, fotó- stb. anyagok felkutatása, rendezése kisebb-nagyobb lendülettel folyik. Az OEE vezetősége az erdészeti emlékhelyek felmérésére akciót hirdetett, melynek során 22 objektumról tudunk beszámolni, kitöltve az adatlapot és térképet, esetleges fényképanyagot is mellékelve hozzá. Ide tartozik, hogy szeptember 17-én Szanyban kopjafát állítottunk Tóth Jenő erdőmérnök, egykori szanyi erdőgondnok emlékére.
- Idén az OEE vezetősége kezdeményezte a nehéz körülmények között élő idős nyugdíjas kollégák, erdészeti dolgozók támogatásának felkarolását. A körzetünkben összegyűjtött 25 nyugdíjemelési és segélyezési kérelmet továbbítottuk a nyugdíjintézethez. Az OEE által elbírált és adott segélyezés keretében tőlünk 18 jelentkező régi dolgozónkból 5 fő kapott egyszeri pénzbeli segítséget (egy-két 10 ezer Ft-ot személyenként). Ezt a segélyezést az OEE az szája 1%-ából felajánlott összegekből valószínűsítette meg.
- Az MTE Sz-szel is igyekeztünk tartani a kapcsolatot. Részt vettünk több helyi és országos rendezvényén. Pl. november 3-án a Tudomány Napja alkalmából rendezett 50 éves jubileumi konferenciáján, ahol az OEE-ről mint egyik alapító tagról a második legidősebb taggyűlésről dicsőítőleg emlékeztek meg.
- December 16-án tartottuk hagyományos évbúcsúztató záró rendezvényünket, melyen összegeztük és értékeltük végzett munkánkat, helyi pályázatokat hirdettünk meg, úti beszámolókat néztünk és hallgattunk meg, majd felvázoltuk a következő évi terveinket.

Greguss László Géza
OEE helyi csoporttitkár

Emlékeztető az Erdészeti Lapok 1999. március 9-i szerkesztőbizottsági üléséről (szerkesztett kivonat)

Távollétét jelezte: dr. Bartha Dénes, Répászky Miklós, dr. Somogyi Zoltán, Tóth Miklós. Távollétét nem jelezte: Gencsi Zoltán, Pintér Ottó.

Dr. Szikra Dezső: bejelentések, tájékoztatók.

– Bak Júlia, az északi régió elnökségi tagja megkeresett az ottani helyi csoportok nevében azzal, hogy ez a régió is képviseltesse magát az SzB-ben Járásai Lőrinc személyében. Igent mondott természetesen. Az eljárás: levélben forduljunk az Elnökséghez, az Elnökség, az SzB elnöke a Választmány elé terjeszti a jelölést mint javaslatot. A jelölést a Választmány fogadhatja el. A legközelebbi választmányi ülés március 24-én lesz.

– A február 11-i elnökségi ülés is, és egy szűkebb körű (Káldy József, Ormos Balázs, Pápai Gábor, Szikra Dezső) megbeszélés (február 17.) is foglalkozott az EL-kal.

Az ezeken elhangzott fontosabb témák:

– gyorsabb-frissebb híreket várnak az olvasók, viszont egyetértünk abban, hogy a hírek-információk nem azonos gyorsasággal avulnak el minden egyes tagtársunknál, rétegnél és a fontosabb-érdekesebb dolgok egy-két évtized távlatában már nem „hőnap-érzékenyek”;

– az OEE már megjelent az interneten: alapszabály, SZMSZ, egy általános ismertető. Rövidesen a 2002-ig szóló program és az 1999. évi eseménynaptár is rákerül. Erről Ormos Balázs ad tájékoztatást közlésre;

– az Elnökség javasolja, hogy ne az egész EL-ok kerüljenek az internetre, hanem csak a tartalomjegyzék és a cikkek összefoglalói;

– számos lapban jelenik meg szakmánkról, képviselőinkről cikk – adjunk publicitást ennek az EL-ban;

– a Soproni Egyetem Hallgatói Önkormányzata (Matáncsi János) rendszeres tájékoztatást ígér az OEE-vel kötendő „Együttműködési Szerződés”-nek megfelelően;

– a WOOD-TECH szervezését az OEE teljes mértékben felvállalta;

– az erdészeti emlékhelyek igényes kiadványban fognak megjelenni (szerkesztő: dr. Király Pál) az Erdészeti Hivatal támogatásával;

– az EL támogassa, tükrözze vissza az Elnökség törekvéseit, a vezércikkek kiválasztása nagy gondnal történjen és a nagy események megfelelő formában öltessenek testet;

– a magánerdő és magánerdő-gazdálkodás kiemelt téma.

Az SzB megegyezett, hogy ERDÉSZETI TUDOMÁNY elnevezésű rovatot indítunk, melyben egyaránt szerepelnek majd a teljes értékű tudományos cikkek, a most Erdészeti Kutatások rovatban megjelenő, a formai követelményeknek nem mindenben megfelelő és a tudományos ismeretterjesztő cikkek is. Az új rovat indulásával az Erdészeti Kutatások rovat megszűnik. Az elindítandó rovatnak legalább 2 évig folyamatosan „élni kell”.

A teljes értékű tudományos cikkek ügyének kezelésére (nyilván tartásba vétel, lektorok felkérése, cikkek elfogadása-elutasítása stb.) egy albizottságot hozunk létre, melynek elnöke: dr. Bondor Antal, tagjai: dr. Bartha Dénes és dr. Somogyi Zoltán lesz.

Technikus cikkek ügye. Az SzB folytatta a téma megvitatását. A vélemények igen tág határok között mozognak (nincs külön „technikus” cikke, nem kell ezzel foglalkozni, és igenis vannak olyan témák, amelyek felvetése ezt a réteget érintené leginkább, csak sajnos ők nem írják meg).

Az SzB állásfoglalása: Kiemelten szorgalmazzuk a technikus körből kikerülő cikkek megszületését. Egy korábbi SzB-ülésen felvetődött „technikustalálkozó” szervezését (erdőgazdaságunként max. 1-3 fő erdész, vadász, gépész, művezető stb.) kezdje meg Pápai Gábor. Az előkészületekről tájékoztassa az SzB-t, amely szükség szerint belefolyik a szervezésbe. *Időpont: az év második fele (október-november).*

Dr. Szikra Dezső
az EL. SzB elnöke

Március 3-án az elnökség ülést tartott Szolnokon, megtekintette a Vándorgyűlés helyszíneit, tájékoztatást hallgatott meg az előkészületek állásáról. Az elnökség alapos elemzés után elfogadta a részvételi költségeket, döntött abban, hogy a közgyűlés költségeit az OEE fedezi, így a közgyűlésen való részvétel ingyenes.

Március 3-án az Egyesület elnöke és főtítkára munkahelyén kereste fel az Erdészeti Hivatal új elnökét, Barátossy Gábort. Mindkét fél egyetértett abban, hogy rendszeres tájékoztatással segítik egymás munkáját. Az Erdészeti Hivatal elnöke nem ellenzi a közmunka program újra indítását, ha a költségvetésben külön soron jelenik meg az erre a célra szánt összeg, valamint a normatív támogatásokkal összhang alakul ki. Mindkét fél sürgős – tavaszi – feladatnak tekinti az erdőgazdálkodás támogatási rendszerének teljes felülvizsgálatát. Az OEE szorgalmazza, hogy a fő támogatási cél meghatározásával 2-3 milliárd Ft-tal kell az erdőgazdálkodókat a költségvetésből támogatni. Egyetértés született abban, hogy az

erdőtörvényben foglaltak mellett szükség van az erdészeti politika megfogalmazására. Az OEE elnöke segítséget kért a Rába tehergépkocsi megfelelő BTO besorolása ügyében, mely eredményeként a 25% állami támogatás igénybe vehető lenne. Az Egyesület támogatja a jövőre lejáró erdőtelepítési program újraindítását. A magánerdő-gazdálkodók támogatására az Egyesület felajánlotta, hogy az Erdőgazdálkodás Kiskönyvtára sorozatból két kiadvány megújításában közreműködik.

Március 4-én egyesületi irodánkban találkozott **Cserép János** elnök és **Mócsényi Mikós** főtitkár a FAGOSZ-tól egyesületünk elnökével és főtitkárával az együttműködés kialakítása érdekében. Az együttműködésünk fő területei a következők: erdészeti politika kialakításában segítő közreműködés, erdőgazdálkodók költségvetése, pénzügyi forrásainak bővítése, közmunkaprogram újraindítása, az erdészeti címtár bővítése a FAKAT-ban, magánerdő-gazdálkodás színvonalának emelése (oktatás, közös kiadványok stb.).

Március 5-én Ormos Balázs főtitkár részt vett a Soproni Egyetem Faipari Mérnöki Kara által rendezett ankéton. A rendezvényen mintegy 60 fő – gazdálkodók, intézmények – jelent meg. Az Egyetem és a Kar vezetése ismertette céljait, feladataikat, gondjaikat. A jelenlévők támogatásukról biztosították a Kar vezetőit, oktatóit.

Március 6-án Egyesületünk elnöke levélben fordult **dr. Torgyán József** földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszterhez egyetemünk integrációs ügye kapcsán. Egyesületünk támogatja az eredeti integrációs elképzeléseket és kiáll a soproni székhelyű egyetemi központ létrehozása mellett. Egyesületünk főtitkára folyamatos kapcsolatot tart fenn az egyetem vezetésével a kívánatos lobbyzás ügyében.

Március 8-án egyesületünk főtitkára találkozott a Soproni Egyetem Hallgatói Önkormányzatának elnökével, **Matáncsi János** erdőmérnök hallgatóval. Megbeszélésük eredményeként az OEE együttműködési szerződést kötött a hallgatói szervezettel, melyet **Káldy József** elnök aláírásával már hivatalossá tett. Az együttműködés kiterjed a WOOD-TECH-en való közös munkára, hallgatói helyi alcsoport megalakításának támogatására, az Erdészeti Lapok számára adandó rendszeres tájékoztatásra az egyetem ifjúsági életéről.

Március 11-én az ÁPV Rt. irodájában találkozott **Gémesi József** ügyvezető igazgatóhelyettes **Káldy József** elnökkel és **Ormos Balázs** főtitkárral az együttműködés kialakítása érdekében. Az Egyesület tagjainak meghatározó része dolgozik az erdőgazdasági részvénytársaságoknál. Így szükségszerű az OEE és az ÁPV Rt. együttműködése. Az OEE szakosztályaiban, mint szakértői csoportokban végzett munka különösen szoros együttműködést igényel. Az Egyesület vállalta a műszaki fejlesztés irányainak, eszközrendszerének fejlesztését, javaslatok kidolgozását, valamint az Erdészeti Erdei Iskola Szakosztályon keresztül a közönségkapcsolatok ápolását. Mindkét fél támogatta a közmunkaprogram újraindítását. Az OEE igyekszik bevonni az ÁPV Rt.-t az OEE karitatív tevékenységének finanszírozásába. Egyesületünk kéri a részvénytársaságok dolgozóinak egyszeri fizetésrendezését, mely a hasonló ágazatok színvonalára emeli az erdészek jövedelmét.

Március 17-én Egyesületünk közhasznú szervezetté való nyilvánítása kapcsán a bíróság tájékoztatása szerint az Alapszabályt teljesen át kell dolgozni, mert a mai állapotában nem felel meg a hatályos törvényeknek.

Az elnökség ülést tartott, melyen jóváhagyásra került az 1999. évi díjazottak névsora. Az elnökség hatáskörébe tartozó elismerő okleveleket az alábbi tagtársak kapják: **Papp Kálmán, Balsay Sándor, Szulyovszky László, Nádas József, Berényi Gyula, Zsilvölgyi Lászlóné, Krójer Antal, Pálmai István, Garamszegi István, Horváth Imre, Szaszik Mária, Kristó Lászlóné, Fekete József.**

Az elnökség a külső kapcsolatok megerősítése és elismerése kapcsán ajándék jutalomban részesíti a közgyűlésen a Soproni Rendőrkapitányság kollektíváját, az erdővagyon védelmében kiemelkedő munkájukat és az országos erdővagyon védelmi konferencián való közreműködést elismerve.

Az elnökség az 1998. évi pénzügyi terv teljesítéséről szóló beszámolót és az 1999. évi előzetes pénzügyi tervet elfogadta. Az elnökség döntésének értelmében a helyi csoportok és szakosztályok részére 1 000 000 Ft kerül szétosztásra létszamarányosan. A monori magánerdő rendezvényt 100 000 Ft-tal támogatja az OEE.

Az Egyesület régi székházának visszaszerzése érdekében ügyvédi megbeszélés történt a keresetlevél tartalmának megfogalmazása érdekében. A bírósági szakasz rövidesen megkezdődik.

Március 19-én **Káldy József** és **Cserép János** OEE ill. FAGOSZ elnökök hivatalában keresték fel **Harrach Péter** szociális és családügyi minisztert a közmunkaprogram 2000. évi folytatása ügyében. A miniszter a programot támogatja azzal, hogy a költségvetésben külön soron, mintegy 4 milliárd Ft-tal az ő minisztériuma keretében induljon be egy több évre szóló program. A szakmai keretfeltételek az FVM Erdészeti Hivatal által kerüljenek kialakításra.

Március 22-én Egyesületünk elnöke és főtitkára, valamint az Erdészeti Erdei Iskola néhány tagja Pécsen a MEFAG Rt.-nél találkozott az OEE kommunikációs stratégiájának megalkotásában közreműködő cég munkatársaival.

Március 23-án az OEE elnöke és főtitkára a Soproni Egyetem által rendezett állásbörzén vett részt.

Március 24-én Egyesületünk Választmánya ülést tartott. Egyesületünk elnöke beszámolt az elmúlt időszak történéseiről. A főtitkár bemutatta az OEE 1998. évi pénzügyi adatait, majd az 1999. évi tervezetet, melyek főbb sarokpontjai az alábbiak:

	1998. év	1999. év
Bevételek	33 805	55 720
Kiadások	33 038	54 721
Eredmény	767	999

A Választmány támogatta, hogy a pénzügyi gazdálkodás jóváhagyása a közgyűlés elé kerüljön.

A Választmány titkos szavazás eredményeként a következő tagtársakat díjazza:

„Bedő Albert” Emlékérem: *dr. Anda István, Bóna József, Frankó János.*

„Kaán Károly” emlékérem: *Ször Levente, dr. Lehmann Antal, Stadel Károly.*

A Választmány jóváhagyta az Oktatási Szakosztály megalakulását, valamint **dr. Járás Lőrinc** tagtársunk szerkesztőbizottsági tagságát.

Az Országos Erdészeti Egyesület a **kárpátaljai árvízkarosultak javára 100 000 Ft-ot juttatott.**

(Választmányunk létszáma 82 fő, megjelent 59 fő, 71,9%-kal a határozatképesség biztosított volt.)

Ormos Balázs

Házi tapasztalatcserét tartott a **Vadex Rt.** a **Mecsépusztai Erdészeti** társasággal. A vállalat szakmai vezetői, valamint az erdészetek vezetői, műszaki vezetői a székesfehérvári erdőfelügyelőkkel együtt megismerkedtek a bükk gazdálkodásból a felújító vágásformák, a fatermelés, választékolás, közelítés, értékesítés, szállítás, az erdősítés és ápolás, a nevelővágás, jelölés, kitermelés, közelítés módszereivel.

Az öt bemutatóhelyen elismerően nyugtázták a mecséri kollégák **Tóth Károly** erdészeti vezető, **Jaksics István** műszaki vezető, **Pintér László** területvezető és a többiek igényes, magas színvonalú munkáját.

Bognár Miklós

Folyamatosan belépő új tagok: *Gerely Gábor (Bp. ERSZ HC), Gubrod Gizella (Visegrád HC), Neumann Klára (Pécs HC), Bozó Péter, Burinda Tamás, Plank Gábor, Ifj. Gembiczki Ferenc, Ifj. Kapusi Imre, Aipli Zoltán, Antal József, Kormos Krisztián, Hay György (Eger HC), Hoffer László, Antal Zoltán, Becsy Bálint, Gőbölös Péter, Horváth Zoltán, Hernádi Csaba, Ifj. Kontra László, Ifj. Kovács János, Lengyel Pál, Lugosi Jenő, Mézes Lajos, Patocska Zoltán, Szombati Zoltánné, Vér István (Kecskemét HC), Králik Miklós (Bp. FM HC), Komáromi Kálmán, Komáromi Zoltán (Szolnok HC), Nánási Katalin, Vincze Béla (Miskolc HC).*

In memoriam Kómár József okl. erdőmérnök (1939-1999)

Megrendülten állunk ravatalodnál – szeretteid, barátaid, kollégáid, volt munkatársaid, ismerőseid, tisztelőid – a meghatottságtól gyorsabban dobogó szívvel, elszorult torokkal, könnyes szemekkel, hogy végső búcsút vegyünk Tőled, a körünkből örökre eltávozottól, s meghajtott fővel hangtalanul tisztelegve adjuk meg a végtisztességet Neked, elismerve ugyanakkor a nagy természet örök törvényét, ami nyersen tárja elénk a valóságot, mely Tamási Áron szavait idézve, így hangzik:

„Te ember: nyomorúságnak példaképe.
Te ember: síró játéka, az örök Erőnek.
Te ember: pusztulás az ékességed.”

1939. január 8-án, Szentesen született, de gyermekkorát Kunszentmártonban élte le. Ott végezte általános iskolai és gimnáziumi tanulmányait, végig kiváló eredménnyel. A természet iránti érdeklődése, vonzódása nyomán döntött úgy, hogy életcélul az erdészeti pályát választja.

Erdőmérnöki oklevelét 1962-ben szerezte meg. Erdészeti szakmai pályafutását, avagy erdészeti szolgálatát ugyanabban az évben, a Szolnok megyei Állami Erdőgazdaság központjában kezdte meg fásítási előadói munkakörben. Az ezt követő néhány évben nagy országfásítási program megvalósítási munkái folytak, melynek részeként nagy feladatok hárultak a megyében tevékenykedő erdész szakemberekre.

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek, állami gazdaságok erdőtelepítési, valamint az út, vasút, dűlőút és vízügyi területek fásításának csúcsideszakában, ennek a munkának megyei szintű szervezésében, irányításában, az ehhez tartozó távlati és konkrét kivitelezési tervek elkészítésében vett részt mint fiatal szakember. Rövid idő alatt kitűnt szilárd jelleme, szerénysége, józan emberi magatartása, fegyelmezettsége, fogékonysága a jóra, s mindennekellenképpen sokoldalú szakmai tudása. Ezek figyelembevételével nevezték ki a Szolnoki Erdészet élére 1968-ban. Időközben családot alapított, két leányuk született, akiknek nevelésében példamutatóan jeleskedett egész életében.

Erdészetvezetőként a rá jellemző pontossággal végezte mind szakmai, mind társadalmi munkáját. A munka mellett vállalkozott második, az erdészeti növényvédelmi szakmérnöki diplomája megszerzésére. Tanulási vágya szinte csillapíthatatlan volt.

Bízott az emberekben, önállóságot biztosított a nehéz és gyakran a szükséges végrehajtási feltételek hiányával küszködő Tiszahullámtéri, jászági homoki területeken erdészeti munkákat végző beosztottainak. Szerény, önzetlen magatartásáért a környezetében mindenki kedvelte, „jó és becsületes embernek” minősítette.

1970-ben, az állami erdőgazdaságok és faipari vállalatok országos átszervezésének eredményeként megalakult Nagykovácskői EFAG központjába helyezték fásítási, szakmai irányítási csoportvezetői beosztásba, majd ugyanott erdőművelési előadóként tevékenykedett 1975. év elejéig. Nem kevés munkával járt ez az élet-szakasza sem, hiszen az átszervezés útján megnövekedett erdőgazdasági terület megismerése mellett egységes termelésirányítási szemlélet és módszerek kialakítása vált szükségessé. E nagyléptékű munkában derekasan helytállt, jelentős mértékben közreműködött a fatermesztési technológiák kidolgozásában, a szakemberképzés szakmai oktatásában, a korszerű fatermesztési módszerek gyakorlati bevezetésében.

1975. év elejétől, mintegy két évig, a Közép-tiszai VIZIG-nél erdőmérnöki beosztásban dolgozott az adott erdészeti feladatok végrehajtása céljából, majd a NEFAG erdészeti üzemigazgatóságának felállításakor felkérték a szolnoki erdészeti üzemigazgatóság főmérnöki teendőinek ellátására.

A sokrétű, a hagyományos erdőgazdálkodási feladatokon túl, a gépüzem-ággal, faipari termeléssel, áruforgalmazással megnövelt tevékenységi kör nagy kihívást jelentett számára. Igyekezett ennek

a kihívásnak megfelelni alapos és rendszeresen fejlesztett szaktudása, gyakorlati tapasztalatainak felhasználása útján. Mi, akik hosszú ideje ismertük személyét, jellemét, munkáját, kimondhatjuk bátran és nyugodt lélekkel, hogy: mindenkor tisztelettel emlékezünk vissza kedves, megnyerő, ugyanakkor határozott modorára, bölcs és elgondolkodtató szakmai érvelésére, hozzászólásaira. Alaposan felkészült szakember volt, mindig elmélyedt a rábízott szakkérdésekben. Munkáját mindenkor a szilárd erkölcsi alapok, a kitűnő szakmai felkészültség, a lelkiismeretesség, pontosság és szorgalom jellemezték, egyszerűen: igényes volt a munkájára. Emberi magatartását a szerénység, csendesség, mint halkszavúság, az ezek mögött meghúzódó önzetlen segítőkészség és az emberek iránti szeretet jellemezte.

A NEFAG részvénytársasággá alakulása adott számára, ismét a központban, új feladatot 1993. évtől kezdődően. Az erdőművelési ágazat vezetőjeként tevékenykedett, az 1997. évben bekövetkezett nyugállományba helyezéséig.

Pályafutása alatt, munkája elismeréseként, több esetben részvett vállalati kitüntetésben, jutalomban, s 1975-ben „Az alföldi erdőkért” c. emléklapoktat adományozta részére az erdészeti főhatalóság.

Néhány éve önmaga, szeretett családjá és szakmai környezete mély megdöbbenéssel értesült súlyos betegségéről. Az ajánlott műtéti beavatkozás sikerességében reménykedhettünk, hiszen ezt követően csaknem helyreállt egészsége, munkaképessége. Ő nagy emberi tartással, a fájdalomat magába zárva, rá jellemzően, szinte szótlannal, türelemmel viselte a gyógyító szándékú, ismételt orvosi kezeléseket, türelemmel viselte félelmetes betegségét, ugyanakkor bizakodott is felépülésében. Úgy hittük akkor, hogy ez az állapot jóra fordul, de sajnos – csalatkoztunk hitünkben! Nehezen fogjuk fel, hogy az alattomos betegség győzött, miáltal elvesztettük Őt, mint ahogyan Ő a közelmúltban – a tragédia kiteljesedéseképpen – elvesztette hűséges életpárját, gyermekeinek anyját!

Kómár József – sokunknak: örökre „Jóska” – most családod, munkatársaid, az OEE helyi csoportja és tisztelőid nevében elbúcsúzik Tőled azzal, hogy kedves lényed, komoly arcod mindannyiunknak hiányozni fog, örök úr marad utánad szívünkben, s ez nem enged Téged elfelejteni!

Emléked megőrizük, csakúgy, mint a közreműködéssel létesített fásítások, zöldövezetek, tölgyesek, fenyvesek, nyárasok, akácok!

Tisztelet az EMBER-nek, ki 60 évet kitevő életpályáján az emberi nyomorúság elleni harcot becsülettel végigküzdötte, bőven kivette részét a szenvedésekből.

Nyugodj békében!

Bugyik Endre

„Bükkfák smaragdja sápadoz, halk őszi lombokon
Ha ballag már a vén idő, az ősi dombokon
Eltávozóban int felém: munkám és életem
Örökre nyugalmat ad: az erdő énnekem”

Búcsúznak

KULMAN SÁNDOR kerületvezető erdésztől. Negyvennégy évet szolgált a Kecskeméti környéki erdőkben. A ménteleki kerületben ebből harminckettőt. Lelkiismeretes, igazi erdészt vesztettünk halálával. Kedves Sanyi bácsi! Mióta elmentél, a ménteleki erdő csendessé és komorabbá vált. Hiányzol a fáknak, a vadaknak, a ménteleki derék embereknek. Nekünk hiányzik a szakértelmed, az örök vidámságod. Már nem találkozhatunk a havas vagy nyári díszbe öltözött nyiladékokon, már csak egyedül járhatom hajdanvolt kerületed, s emlékednek kedves gondossággal kezelni azt.

Szulyowszky László
kerületvezető erdész

A **STIHL**® úrrá lesz a dzsungelen!

STIHL aljnövényzet tisztítók – csúcstechnika a zöldterületek gondozásához

FS 36 motoros kasza

~~33 500,-~~

Most

30 820,-

Aljnövényzet tisztítók

FS 80 ~~80 000,-~~ **73 600,-**

FS 120 ~~90 000,-~~ **82 800,-**

FS 300 ~~110 000,-~~ **101 200,-**

FS 350 ~~120 000,-~~ **110 400,-**

FS 400 ~~132 000,-~~ **121 440,-**

FR 350 ~~115 000,-~~ **105 800,-**

Háton hordozható.

Motoros tisztítófűrészek

FS 500 ~~175 000,-~~ **161 000,-**

FS 550 ~~180 000,-~~ **165 600,-**

4-ütemű aljnövényzet tisztító

FS 25-4R ~~100 000,-~~ **92 000,-**

TAVASZI AKCIÓ!

1999. április 15-től
május 30-ig,
a készlet erejéig.

STIHL

Áraink ÁFA nélkül értendők.

Garantált szerviz és alkatrészellátás.

A STIHL termékek megvásárolhatók az ország 172 Stihl szaküzletében.

A STIHL motoros aljnövényzet tisztítói ideálisak a tökéletes telek- és tájapoláshoz. Nagy teljesítmény, biztos, kényelmes kezelhetőség, valamint a vágószerszámok széles választéka sokoldalú felhasználási lehetőségeket teremt.

FS 80
(0,9 kW/5,0 kg)

FS 300/FS 350
(1,3 kW/7,0 kg;
1,6 kW/7,0 kg)

FS 500/FS 550
(2,4 kW/9,8 kg;
2,8 kW/9,8 kg)

FS 36
(0,7 kW/4,6 kg)

FS 120
(1,3 kW/6,0 kg)

FS 400
(1,9 kW/7,9 kg)

FS 25-4R
(0,6 kW/6,2 kg)

4-ütemű motor